

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

***Όροι υποθήκης γης στην Αρχαία Αθήνα:
η χωρική τους διασπορά και η σημασία της***

Ονοματεπώνυμο: Ζωγράφου Ελένη-Χρυσοβαλάντου

Αριθμός Πανεπιστημιακού Μητρώου: I2017098

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Κύριος Επιβλέπων:

Καπετάνιος Ανδρέας, επίκουρος καθηγητής Αρχαιολογίας του χώρου

Κέρκυρα, 2022

Περίληψη

Η παρούσα πτυχιακή εργασία έχει στόχο να παρουσιάσει έναν κατάλογο δημοσιευμένων όρων υποθήκης γης της Αρχαίας Αθήνας και να τους αναλύσει. Η ανάλυση αυτή χωρίζεται σε δύο τομείς: Πρώτον, θα μας απασχολήσει η σημασία των όρων αυτών και δεύτερον, η χωρική, χρονική και αξιακή τους διασπορά στον Αθηναϊκό χώρο. Αναλυτικότερα, ξεκινάμε με κάποια γενικότερα στοιχεία και με τη σημασία των όρων, παραθέτοντας όλες τις κατηγορίες τέτοιου είδους επιγραφών στην αρχαιότητα. Έπειτα, επικεντρωνόμαστε στους όρους υποθήκης τους οποίους και θα αναλύσουμε στο κυρίως θέμα. Η ανάλυση αυτή περιέχει αρχικά ιστορική αναδρομή με κύριο άξονα της τους προσδιορισμούς όρων όπως η κοινωνία, το κράτος, η οικονομία καθώς μελετάμε και τη σχέση των εννοιών αυτών μεταξύ τους. Επιπροσθέτως, αφού επεξεργαστούμε και τοποθετήσουμε τους ανακαλυφθέντες όρους* τόσο στον χώρο, όσο και στον χρόνο, θα συνδέσουμε τις επιγραφές με τον τόπο σχηματίζοντας έναν χάρτη και θα παραθέσουμε τους λόγους της διασποράς τους. Τέλος, θα παραθέσουμε κάποια συμπεράσματα για τη χρονολόγηση των όρων, τις τιμές υποθηκών αλλά και για τις σχέσεις των δανειστών με τα υποθηκευμένα κτήματα.

*Με την έκφραση «ανακαλυφθέντες όροι», αναφέρομαι στους όρους υποθήκης, τους οποίους οι αρχαιολόγοι ανακάλυψαν μεταγενέστερα. Ανακαλύφθηκαν 200 τέτοιες στήλες στην Αττική, αλλά και σε 4 νησιά του Αιγαίου που ήταν υπό Αθηναϊκή επιρροή. Χρονολογούνται περίπου το 400-250 π.Χ.. Μέχρι το 1951 είχαν δημοσιευτεί 251 όροι, αλλά από αυτούς οι 182 βρίσκονται σε καλή κατάσταση και μπορούμε να τους αναλύσουμε¹.

- Λέξεις - κλειδιά: *όρος υποθήκης, γη, κράτος, κοινωνία, οικονομία, χρέη, επιγραφές*

Σημείωμα συγγραφέα

Η/Ο συγγραφέας βεβαιώνει ότι το περιεχόμενο του παρόντος έργου είναι αποτέλεσμα προσωπικής εργασίας και ότι έχει γίνει η κατάλληλη αναφορά στην εργασία τρίτων, όπου κάτι τέτοιο ήταν απαραίτητο, σύμφωνα με τους κανόνες της ακαδημαϊκής δεοντολογίας.

¹ Finley I. Moses, 1996, “Οικονομία και Κοινωνία στην αρχαία Ελλάδα (Πρώτος Τόμος)”, σελ 135

Abstract

The present dissertation aims to present a list of published mortgage terms of Ancient Athens and to analyze them. This analysis is divided into two areas: First, we will be concerned with the importance of these terms and second, their spatial, temporal and value distribution in the Athenian space. More specifically, we start with some general elements and the meaning of the terms, listing all the categories of such inscriptions in antiquity. Next, we focus on the mortgage terms which we will analyze in the main issue. This analysis initially contains a historical background with the main axis of the definitions of terms such as society, state, economy as we study the relationship between these concepts. In addition, after we process and place the discovered terms * both in space and time, we will connect the inscriptions with the place forming a map and we will list the reasons for their dispersion. Finally, we will present some conclusions about the dating of the terms, the mortgage prices but also about the relations of the lenders with the mortgaged estates.

* By the term "discovered terms", I mean the terms of the mortgage, which archaeologists later discovered. 200 such columns were discovered in Attica, but also in 4 Aegean islands that were under Athenian influence. They date back to around 400-250 BC. By 1951, 251 terms had been published, but 182 of them are in good condition and we can analyze them.

- **Keywords: mortgage term, land, state, society, economy, debts, inscriptions**

Author note

The author affirms that the content of this work is the result of personal work and that appropriate reference has been made to the work of third parties, where this was necessary, in accordance with the rules of academic ethics.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου Ανδρέα Καπετάνιο, επίκουρο καθηγητή της Αρχαιολογίας του χώρου, για την πολύτιμη καθοδήγηση που μου προσέφερε καθώς και για τον χρόνο που αφιέρωσε δίνοντας μου χρήσιμες συμβουλές και οδηγίες για την ολοκλήρωση της πτυχιακής μου εργασίας. Στη συνέχεια, στο ίδιο πλαίσιο ευγνωμοσύνης θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές του Τμήματος Ιστορίας του Ιονίου Πανεπιστημίου για την συμβολή τους στην επιστημονική μου συγκρότηση στα χρόνια της φοίτησής μου στο Τμήμα.

Τέλος, να παραθέσω ένα μεγάλο ευχαριστώ στους γονείς μου για την οικονομική τους υποστήριξη, καθώς και σε συγγενείς και φίλους και τη ψυχολογική τους υποστήριξη σε όλο το διάστημα συγγραφής της εργασίας μου και των σπουδών μου.

Πίνακας περιεχομένων

<i>Περίληψη</i>	2
<i>Abstract</i>	3
<i>Ευχαριστίες</i>	4
<i>Εισαγωγή</i>	7
<i>Κατηγορίες όρων</i>	8
<i>Κεφάλαιο 1</i>	12
1. Κοινωνία με οικονομία / οικονομική κοινωνία	12
1.1 “Πρώτα” η κοινωνία... ..	12
1.2 “Πρώτα” η οικονομία... ..	14
<i>Κεφάλαιο 2</i>	16
2. Σχέσεις κοινωνίας και οικονομίας στην αρχαία Ελλάδα	16
2.1 Η κοινωνία μέσα από την έννοια της πόλης – κράτους	16
2.2 Η οικονομία των αρχαίων ελληνικών πόλεων	18
2.3 Όροι υποθήκης και η σύνδεση ιδιοκτησίας και εξουσίας	20
<i>Κεφάλαιο 3</i>	24
3. Παρουσίαση επιγραφών	24
3.1 Μίσθωσις Οίκου (όροι 1 – 11)	24
3.3 Πράσις επι Λύσει (όροι 19-52)	26
3.4 Υποθήκη (όροι 53-54)	29
3.5 Πράσις (όροι 55-56)	29
3.6 Αβέβαια είδη σύμβασης (όροι 57-61)	29
3.7 Προσθήκες (όροι 62-63)	30
3.8 Προσωπικές προσθήκες (όροι 64-75)	30
<i>Κεφάλαιο 4</i>	31
4. Σύνδεση με τον τόπο / Παρουσίαση Χαρτών	31
4.1 Χάρτης 1 // Όλοι οι όροι	32
4.2 Χάρτης 2 // Οι όροι της αγοράς	33
4.3 Χάρτες 3 και 4 // Α) Όροι μίσθωσις οίκου (1-11)	33
4.4 Χάρτες 5 και 6 // Β) Αποτίμημα Προικός (12-18)	34
4.5 Χάρτες 7, 8 και 9 // Γ) Πράσις επι λύσει (19-52)	36
4.6 Χάρτης 10 // Δ) Υποθήκη (53-54)	38
4.7 Χάρτης 11 // Ε) Πράσις (55-56)	38

4.8 Χάρτης 12 // F) Αβέβαια είδη σύμβασης (57-61)	39
4.9 Χάρτης 13 // H) Προσωπικές προσθήκες (64-75).....	39
Κεφάλαιο 5	40
5. Συμπεράσματα μελέτης	40
Σύνδεση υλικής και κοινωνικής διάστασης των επιγραφών	40
5.1 Οι όροι και η διασπορά τους στον χρόνο	41
5.2 Οι όροι και οι σχέσεις αξίας	42
5.3 Οι όροι και η καταγωγή των δανειστών.....	44
Επίλογος	47
Βιβλιογραφία	48
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1	49
Σύνταγμα επιγραφών.....	49
1. Μίσθωσις Οίκου (όροι 1 – 11).....	49
2. Αποτίμημα Προικός (όροι 12 - 18)	56
3. Πράσις επι Λύσει (όροι 19-52).....	61
4. Υποθήκη (όροι 53-54).....	83
5. Πράσις (όροι 55-56)	84
6. Αβέβαια είδη σύμβασης (όροι 57-61).....	86
7. Προσθήκες (όροι 62-63)	90
8. Προσωπικές προσθήκες (όροι 64-75)	91
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2	96
Βοηθητικοί πίνακες 5 ^{ov} κεφαλαίου	96
ΠΙΝΑΚΑΣ 1. ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ	96
ΠΙΝΑΚΑΣ 2. ΤΙΜΕΣ.....	96
ΠΙΝΑΚΑΣ 3. ΔΗΜΟΙ.....	97

Εισαγωγή

Οι «όροι υποθήκης» ήταν ένα πολύ συχνό φαινόμενο στην Αρχαία Αθήνα, μπορούμε να τους ονομάσουμε φορείς ενός πλέγματος οικονομικών σχέσεων, κοινωνικών σχέσεων, αλλά και σχέσεων εξουσίας. Σε γενικό πλαίσιο, οι όροι είχαν τρεις κυρίως χρήσεις. Η πρώτη και η πιο συνηθισμένη χρήση τους ήταν να οριοθετούν. Επίσης, χρησιμοποιούνταν για να δώσουν έμφαση σε ένα μέρος, όπως σε έναν ναό για παράδειγμα. Η δεύτερη χρήση τους αποσκοπούσε στη μίσθωση ακινήτων, την οποία θα εξετάσουμε εντατικότερα στη συνέχεια. Τρίτη και τελευταία χρήση ήταν η παρουσίαση των δικαιωμάτων του ιδιοκτήτη πάνω στην ακίνητη περιουσία². Χρονολογούνται από τον 4ο έως την μέση του 2ου αιώνα π.Χ., με τη πλειοψηφία τους να βρίσκεται στο 2ο μισό του 4ου αιώνα.

Όσον αφορά την υλική υπόσταση των λίθων αυτών, οι όροι υποθήκης αποτελούνταν είτε από μάρμαρο είτε από διάφορα είδη ασβεστόλιθου. Δεν έχουν καθορισμένο σχήμα ή μέγεθος. Κάποιοι μπορεί να έφθαναν κοντά στο ένα μέτρο ενώ άλλοι να μη ξεπερνούσαν τα δέκα εκατοστά. Όπως διαφέρουν οι λίθοι μεταξύ τους, έτσι διαφέρουν και τα γράμματα πάνω σε αυτούς³. Χαρακτηριστικό αποτελεί πως το πάνω μέρος της πέτρας ήταν λείο ώστε να μπορεί να χαραχθεί η επιγραφή, ενώ το κάτω μέρος τραχύ. Πολύ συχνό φαινόμενο ήταν να γράφουν και να διαγράφουν στοιχεία πάνω σε αυτούς τους λίθους, γι' αυτό κάποια στοιχεία έχουν παραληφθεί ή σβηστεί με την πάροδο του χρόνου, ενώ κάποιες επιγραφές εμφανίζονται με χρώμα ώστε να είναι πιο εμφανή τα στοιχεία αυτά. Οι περισσότερες πλάκες που έχουν βρεθεί εμφανίζονται επίπεδες και ορθογώνιες. Σε μερικές γίνεται εμφανές πως προορίζονταν για να καρφωθούν στο έδαφος.

Σκεπτόμενοι τη διαφορά των λίθων αυτών ως προς το μέγεθος, παρατηρούμε πως δεν είναι εφικτό ένας λίθος να τοποθετείται στο έδαφος έξω από ένα οίκημα καθώς θα είχε αλλοιωθεί και θα είχε καλυφθεί από βλάστηση. Γι' αυτό το λόγο αποδεικνύεται πως ήταν τοποθετημένοι στους τοίχους των σπιτιών⁴. Οι όροι εξυπηρετούσαν τον πιστωτή αλλά δεν χρησίμευαν ως επίσημο αρχείο καθώς μπορούσαν εύκολα να αλλοιωθούν όπως προ είπαμε,

² John V.A. Fine, 1951, *"Horoi: Studies in Mortgage, Real Security, and Land Tenure in Ancient Athens"*, σελ. 42

³ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 44

⁴ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 45

από μόνοι τους οι λίθοι δεν μπορούσαν να αποτελέσουν τεκμήρια σε ένα δικαστήριο, π.χ., γι' αυτό υπήρχαν και ανάλογες συμβάσεις,

Την εποχή του Θεόφραστου (3ος αι. π.Χ.), όπως ο ίδιος αναφέρει, δεν υπήρχε επίσημος μηχανισμός για τη δημοσιοποίηση των υποθηκών. Οπότε λόγω της έλλειψης του αρχείου υποθηκών, οι Αθηναίοι κατέφυγαν στο σύστημα δημιουργίας όρων. Σημαντική προσωπικότητα όσον αφορά τη νομική υπόσταση των όρων υπήρξε ο Δημήτριος Φαληρέας. Το ίδιο σύστημα με την Αθήνα, όσον αφορά το συγκεκριμένο ζήτημα, είχαν υιοθετήσει και νησιά όπως η Λήμνος, η Σκύρος, η Νάξος και η Αμοργός, τα οποία είχαν ιδιαίτερα στενές σχέσεις με την Αθήνα⁵.

Κατηγορίες όρων

Σύμφωνα με την παραδοσιακή άποψη, το Αθηναϊκό δίκαιο αναγνώριζε τρεις μορφές εγγύησης: α) το ενέχυρο, β) την υποθήκη, γ) το «πράσις επί λύσει».

Ειδικότερα:

α) Στο ενέχυρο, το οποίο συνήθως αναφέρεται σε κινητές περιουσίες, το αντικείμενο που προσφέρεται ως εγγύηση περνά στην κατοχή του πιστωτή αμέσως μετά τη σύναψη συμβολαίου.

β) Στην υποθήκη, η οποία συνήθως αναφέρεται σε ακίνητη περιουσία, η εγγύηση παρέμενε στην κατοχή του οφειλέτη έως τη λήξη του δανείου, οπότε εάν καθυστέρουσε, ο πιστωτής θα μπορούσε να κατασχέσει το ακίνητο που είχε προσφερθεί ως εγγύηση.

γ) Στην περίπτωση του «πράσις επί λύσει», το αντικείμενο πωλείται υπό την προϋπόθεση ότι θα εξαγοραστεί εντός συγκεκριμένου χρόνου. Το αντικείμενο προσφέρεται ως εγγύηση στον πιστωτή, ο οποίος γίνεται αμέσως ο νέος ιδιοκτήτης. Η πραγματική κατοχή ανάλογα με τους όρους σύμβασης θα μπορούσε είτε να παραμείνει στον οφειλέτη είτε να περάσει στον πιστωτή⁶.

⁵ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 53

⁶ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 62

Αφού μιλήσαμε για τις μορφές εγγύησης στην αρχαία Αθήνα, θα επικεντρωθούμε στο θέμα της εργασίας, τις υποθήκες δηλαδή και θα αναλύσουμε με λίγα λόγια τις κατηγορίες των λίθινων όρων υποθήκης. Οι όροι χρησιμοποιούνταν είτε ως αποτιμήματα, δηλαδή υποθήκες, είτε ως «πράσις επί λύσει». Αναλυτικότερα, οι υποθήκες χωρίζονται σε δύο μικρότερες κατηγορίες οι οποίες είναι η ενοικίαση οίκου (μίσθωσις οίκου) και η υποθήκη προικός (αποτίμημα προικός)⁷.

Το αποτίμημα, ή αλλιώς υποθήκη, ήταν μία σύμβαση για την εξασφάλιση δανείου πάνω σε ακίνητη περιουσία. Η εγγύηση παρέμενε στην κατοχή του οφειλέτη και έχανε το ακίνητο μόνο εάν δεν εξοφλούσε το δάνειο του μέχρι την λήξη της σύμβασης του. Ο πιστωτής δεν μπορούσε να έχει στην κατοχή του την ασφάλεια. Ο οφειλέτης έχοντας στην κατοχή του την κυριότητα της εγγύησης για όλη τη διάρκεια της υποθήκης, είχε τη δυνατότητα να δανειστεί κι' άλλο αν το επιθυμούσε. Για να υπάρξει όμως η δεύτερη χορήγηση υποθήκης έπρεπε να υπάρχει η συγκατάθεση του κύριου ενυπόθηκου δανειστή⁸.

Η μίσθωσις οίκου, ή αλλιώς η ενοικίαση, σχετίζεται με τη μίσθωση οίκου κατά κυριότητα ενός παιδιού, το οποίο έμεινε ορφανό. Αναφέρεται είτε σε κινητή είτε σε ακίνητη περιουσία. Το εάν η κληρονομιά θα προχωρούσε σε ενοικίαση αντί να συνεχιστεί η άμεση διαχείριση της, το αποφάσιζε ο κηδεμόνας εφόσον η κληρονομιά περιλάμβανε σε μεγάλο μέρος μετρητά ή χρήματα που επενδύθηκαν στη βιομηχανία ή σε τραπεζικές/εμπορικές δραστηριότητες⁹. Ένα κτήμα ορφανών θα μπορούσε να εκμισθωθεί εάν το επιθυμούσε ο κηδεμόνας ή εάν το έγραφε η διαθήκη. Αυτή η διαδικασία ήταν υπό την εποπτεία του άρχοντα, ο οποίος ήταν υπεύθυνος επίσης και για τις απογραφές των ακινήτων¹⁰.

Οι όροι ανεγείρονταν στο ακίνητο για να δείξουν πως το ορφανό είχε έμπρακτο δικαίωμα στην περιουσία¹¹. Το ακίνητο εκμισθωνόταν μέσω δημοπρασίας και η σύμβαση επωφελούσαι εξίσου τον εκμισθωτή όσο και τον μισθωτή. Οι ημερομηνίες κατά τις οποίες ο μισθωτής κατέβαλλε τα ενοίκια ήταν είτε εξαμηνιαίες είτε ετήσιες και ορίζονταν μέσω του συμβολαίου. Εάν ο μισθωτής κατέβαλλε το χρέος του εκπρόθεσμα, ο ιδιοκτήτης είχε το δικαίωμα να ασκήσει αγωγή εναντίον του. Τη στιγμή που το ορφανό ενηλικιώνόταν, ο

⁷ John V.A. Fine, ο.π., σελ 61

⁸ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 94

⁹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 98

¹⁰ John V.A. Fine, ο.π. σελ. 101

¹¹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 116

κηδεμόνας δεν είχε καμία δικαιοδοσία στη περιουσία του και ο μισθωτής υποχρεούταν να επιστρέψει την περιουσία πίσω αν αυτό του ζητούταν¹².

Το αποτίμημα προικός, ή αλλιώς η υποθήκη προίκας σχετίζεται με όρους που εξέφραζαν τον θεσμό της προίκας στην Αρχαία Αθήνα. Ο θεσμός της προίκας στην Αθήνα ήταν αρχαίος. Η προίκα προερχόταν κυρίως από τον πατέρα της γυναίκας. Η φύση και το ύψος της συμφωνούταν τη στιγμή του αρραβώνα. Ως θεσμός δεν είχε κάποια νομική υπόσταση αλλά ήταν τόσο σοβαρό ζήτημα για τους Αθηναίους που η συμφωνία αυτή γινόταν ενώπιον μαρτύρων για να διασφαλιστεί η ακεραιότητα της¹³. Η προίκα αποτελούταν συνηθέστερα από χρήματα και κάποιες φορές γινόταν και προσθήκη κινητής περιουσίας. Γη και ακίνητα δεν περιλαμβάνονταν τις περισσότερες φορές καθώς υπήρχε απροθυμία από την οικογένεια να μειωθεί το οικογενειακό οικόπεδο¹⁴.

Ποια είναι όμως η σχέση αποτιμήματος και προίκας; Σύμφωνα με την παραδοσιακή άποψη, το αποτίμημα προικός ήταν εγγύηση με τη μορφή ακινήτων που εξασφαλίζει είτε την επιστροφή είτε την καταβολή της προίκας¹⁵. Όταν ο υποψήφιος σύζυγος λάμβανε την προίκα από τον πατέρα της γυναίκας, έπρεπε να ορίσει ένα κατάλληλο ποσό πραγματικής περιουσίας ως εγγύηση για την επιστροφή της προίκας σε περίπτωση που ο γάμος διαλυθεί. Αντίστοιχα, ο πατέρας, εάν δεν παρέδιδε την προίκα τη στιγμή της ένωσης, έπρεπε να προβάλλει εγγύηση, η οποία θα εγγυάται τη μελλοντική πληρωμή. Σε όλες τις περιπτώσεις, οι όροι τοποθετούνταν στην περιουσία που προσφέρεται ως εγγύηση από τον οφειλέτη για να δημοσιοποιήσει το δικαίωμα του στην ιδιοκτησία. Εάν την καθορισμένη ώρα ο οφειλέτης δεν είχε εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του, ο πιστωτής είχε το δικαίωμα να αποκλείσει την εγγύηση.

Τέλος, η κατηγορία «πράσις επί λύσει» σχετίζεται με την πώληση με δικαίωμα εξαγοράς. Έχουν βρεθεί περίπου 115 λίθοι αυτού του τύπου στην Αττική, περισσότεροι από κάθε άλλη κατηγορία όρων¹⁶. Οι όροι αυτοί αποτελούσαν την παλαιότερη σύμβαση δανείου που αναπτύχθηκε από τους Αθηναίους, στο οποίο η ακίνητη περιουσία χρησίμευε ως εγγύηση και παρέμεινε η πιο συνηθισμένη σύμβαση κατά τον 4ο αιώνα. Πιστεύεται πως ήταν μία μορφή πραγματικής εγγύησης σύμφωνα με την οποία ο δανειολήπτης πουλούσε

¹² John V.A. Fine, ο.π., σελ. 114

¹³ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 117

¹⁴ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 118

¹⁵ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 119

¹⁶ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 141

στον δανειστή κάποια ακίνητα επαρκούς αξίας με δικαίωμα εξαγοράς ως εγγύηση δανείου¹⁷. Το δάνειο ήταν πανομοιότυπο με την τιμή πώλησης και αφού η συναλλαγή ήταν ουσιαστικά μία πραγματική πώληση, η κυριότητα του ακινήτου μεταβιβαζόταν αμέσως στον πιστωτή. Εάν ο οφειλέτης καθυστερούσε κατά τη λήξη της σύμβασης, ο πιστωτής αποκτούσε την απόλυτη κυριότητα του ακινήτου χωρίς καμία υποχρέωση επιστροφής¹⁸.

Έχοντας κάνει μία εισαγωγή σχετικά με τους όρους υποθήκης και τις υποκατηγορίες αυτών, μπορούμε να παρουσιάσουμε τους κύριους στόχους της εργασίας. Παρακάτω, θα γίνει η σύνδεση της υλικής και κοινωνικής διάστασης των όρων αλλά κύριο μέλημα θα είναι και η σύνδεση τους με τον τόπο, τον χρόνο και την αξία τους. Η κατασκευή τους άλλωστε είχε σκοπό να μείνουν αλληλένδετοι και αδιαχώριστοι από τον τόπο. Ακόμα, σύμφωνα με το σύστημα ταξινόμησης που μας ο προτείνει ο Fine, στο σύγγραμμά του, που ήδη έχουμε χρησιμοποιήσει παραπάνω, θα εντοπίσουμε τις επιγραφές που χρησιμοποιήθηκαν στους όρους υποθήκης και θα τις αναλύσουμε.

Εικόνα 1

Παράδειγμα Αττικού όρου υποθήκης, λίθινη στήλη

Πηγή:

DAVID M. ROBINSON

“GREEK HOROI AND A NEW ATTIC MORTGAGE INSCRIPTION”

¹⁷ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 143

¹⁸ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 143

Κεφάλαιο 1

1. Κοινωνία με οικονομία / οικονομική κοινωνία

Κύριο θέμα της εργασίας είναι οι όροι υποθήκης, οι οποίοι αποτελούσαν αναπόσπαστο κομμάτι της αρχαίας κοινωνίας κατά τον 4^ο και 3^ο αιώνα π.Χ. Οι υποθήκες αυτές σχετίζονταν τόσο με την κοινωνία όσο και με την οικονομία, για αυτό το λόγο καλό είναι να μελετήσουμε πρώτα τις παραπάνω έννοιες (κοινωνία/οικονομία) στην αρχαιότητα αλλά και μεταγενέστερα. Πρώτου ξεκινήσουμε την ανάλυση των επιγραφών, σημαντικό είναι να γίνει κατανοητό το πώς λειτουργεί μία κοινωνία καθώς και τα οικονομικά συστήματα που αναπτύσσονται μέσα σε αυτή. Ο όρος κοινωνία και οικονομία είναι δύο όροι που συνδέονται άρρηκτα καθώς από τότε που δημιουργήθηκαν οι κοινωνίες, η οικονομία υφίσταται σε αυτές αναπόφευκτα. Σύμφωνα με τον Πολάνυι, καμία κοινωνία δε θα μπορούσε να υπάρξει σε οποιοδήποτε χρονική περίοδο, αν δεν κατείχε μία μορφή οικονομίας¹⁹. Το ερώτημα όμως είναι, υπάρχουν κοινωνίες με οικονομία ή οικονομικές κοινωνίες;

1.1 “Πρώτα” η κοινωνία...

Αρχικά, εξετάζοντας χωριστά τους δύο παραπάνω όρους, ας επικεντρωθούμε στις κοινωνίες και στη φύση τους. Ο όρος κοινωνία κρύβει μέσα του μία σημαντική επιστήμη, της οποίας είναι επίκεντρο, την Κοινωνιολογία. Σύμφωνα με την επιστήμη αυτή, μία κοινωνία αποτελείται από σύνολα ανθρώπων με συνείδηση, οι οποίοι συμβιώνουν στον τόπο, λειτουργούν αρμονικά και έχουν κοινούς πολιτισμικούς στόχους. Οι κοινωνίες εμφανίζονται στις ζωές των ανθρώπων από την αρχαιότητα και ανά περιόδους αλλάζουν σύσταση και μορφή ανάλογα τις μεταβαλλόμενες ανάγκες των κατοίκων. Παλαιότερα, αυτό που συνέδεε τις δομές αυτές ήταν η κοινή καταγωγή των μελών της (φυλετική κοινωνία), πλέον οι κοινωνίες είναι πολυπολιτισμικές και το κοινό σημείο βρίσκεται στις απόψεις και στους κοινούς στόχους για το μέλλον της εκάστοτε κοινωνίας (πολιτική κοινωνία).

¹⁹ Karl Polanyi, 2007, “Ο μεγάλος μετασχηματισμός”, σελ. 46

Ο όρος *κοινωνία* αν και ανεξάρτητος, συσχετίζεται πολλές φορές με τον όρο του *κράτους*. Όταν αναφερόμαστε στη κοινωνία, σκεφτόμαστε τα μέλη της και τα κοινωνικά τους χαρακτηριστικά, αυτά τα μέλη όμως θεωρούνται και πολίτες ενός κράτους (μίας πόλης – κράτους στην αρχαιότητα). Το κράτος προσδίδει στους πολίτες αυτούς και στη κοινωνία το πολιτικό υπόβαθρο που είναι απαραίτητο για την οργάνωση της κοινωνίας. Σε γενικές γραμμές, το κράτος είναι μία δύσκολη έννοια, χωρίς αμφισβήτηση. Οι περισσότεροι ορισμοί περιέχουν δύο διαφορετικά επίπεδα ανάλυσης, το «θεσμικό» και το «λειτουργικό» και εκεί εντοπίζεται και η δυσκολία. Δηλαδή, το κράτος μπορεί να οριστεί θεσμικά σύμφωνα με τη μορφή του ή λειτουργικά σύμφωνα με τις ενέργειες τους²⁰. Ο Βέμπερ είχε προτάξει μία θεωρία σχετικά με την μικρή αλλά σε μεγάλο βαθμό θεσμική λειτουργία του κράτους, σύμφωνα με την οποία το κράτος περιέχει 4 βασικά στοιχεία, όπως ένα σύνολο θεσμών, συγκεντρωτισμό, μία εδαφικά ορισμένη περιοχή και ένα μονοπώλιο εξουσιαστικής, δεσμευτικής διαδικασίας²¹.

Για να κατανοηθεί καλύτερα ο περιγραφόμενος όρος της κοινωνίας μπορούμε να θέσουμε ένα παράδειγμα από το βιβλίο του Κάρλ Πολάνυι «Ο Μεγάλος Μετασχηματισμός», σκιαγραφώντας τα γενικά χαρακτηριστικά μίας φυλετικής κοινωνίας της δυτικής Μελανησίας, η οποία αποτελεί συγχρόνως και ένα παράδειγμα *κοινωνίας με οικονομία*. Σε αυτόν τον τύπο κοινωνίας προέχει η επιβίωση της ομάδας και το οικονομικό συμφέρον του ατόμου έχει ελάχιστη σημασία. Η διατήρηση των κοινωνικών δεσμών είναι ζωτικής σημασίας διότι πρώτον, αν δεν καταφέρει να φέρεται ως μέλος της ομάδας του και να ακολουθεί τους κώδικες, μπορεί πολύ εύκολα να αποκοπεί και να μείνει μόνο του. Δεύτερον, όλες οι υποχρεώσεις μέσα στη κοινωνία είναι αμοιβαίες και σκοπός τους είναι η καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση του συνόλου αλλά και του κάθε ατόμου ξεχωριστά, άρα μακροπρόθεσμα ωφελείται από τις πράξεις του. Αυτή η κατάσταση πιέζει συνεχώς το άτομο να παραμερίσει τα οικονομικά και τα ατομικά του συμφέροντα. Αυτό μπορούμε να το συνειδητοποιήσουμε καλύτερα αν εστιάσουμε στις συνήθειες της κοινωνίας όσον αφορά το μοίρασμα των τροφίμων αλλά και το μερτικό στα λάφυρα. Η γενναιοδωρία είναι το σημαντικότερο αγαθό που μπορεί να κατέχει ένας άνθρωπος μέσα σε αυτή τη κοινωνία και ελάχιστο ενδιαφέρον έχουν τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά στη προσωπικότητα ενός μέλους²².

²⁰ Michael Mann, 2006, «Κράτη, Πόλεμος και Καπιταλισμός», σελ. 56

²¹ Michael Mann, ο.π., σελ 56

²² Karl Polanyi, ο.π., σελ. 49

Στις μέρες μας και με τις σημερινές εμπειρίες και συγκριτικά με τα παραπάνω ιδανικά, μας είναι δύσκολο να φανταστούμε μία τέτοια κοινωνία, και κυρίως όλοι αμφιβάλουμε για την λειτουργικότητά της. Παρόμοια με την Μελανησιακή κοινότητα δρούσε και η κοινωνία κατά την ελληνορωμαϊκή περίοδο παρά την μεγάλη ανάπτυξη του εμπορίου της. Χαρακτηριστικό της ήταν η μεγάλη έκταση της αναδιανομής δημητριακών, πρακτική που εφαρμοζόταν από την ελληνορωμαϊκή διοίκηση σε μία κοινωνία που στηριζόταν στην παραγωγή αποκλειστικά για τη συντήρηση²³.

Οι παλαιότερες αλλά και πιο μικρές κοινωνίες βασίζονταν στην αμοιβαιότητα και στην αναδιανομή²⁴, χαρακτηριστικά που δεν σχετίζονται άμεσα με την οικονομία. Οι δύο αυτές έννοιες είναι σε θέση να διασφαλίσουν τη λειτουργία ενός οικονομικού συστήματος χωρίς γραπτά στοιχεία και σύνθετη διοίκηση²⁵. Γι' αυτό το λόγο είναι ακατόρθωτο να εφαρμοστεί ένας παρόμοιος τρόπος οικονομικής διαχείρισης στις σύγχρονες κοινωνίες. Τα παραπάνω παραδείγματα κοινωνιών, δεν αποτελούν εξαίρεση στον κανόνα πως μέχρι το τέλος του Μεσαίωνα, οι αγορές δεν είχαν τον κυρίαρχο ρόλο στα συστήματα οικονομίας, η κοινωνία στηριζόταν σε άλλες θεσμικές μορφές²⁶.

1.2 “Πρώτα” η οικονομία...

Την θεωρία για την έλλειψη αγορών στις κοινωνίες πριν τον Μεσαίωνα καταρρίπτουν ερευνητές, οι οποίοι υποστηρίζουν πως υπήρχαν αγορές από την αρχαιότητα με την μορφή εμπορίου στο εξωτερικό της κοινωνίας αλλά όχι σε έντονο βαθμό όπως παρουσιάζονται σήμερα. Όλα διαφοροποιήθηκαν κυρίως από τον 16^ο αιώνα και έπειτα καθώς οι αγορές έγιναν πολλές και σημαντικές ενώ συγχρόνων ήταν και η βασική μέριμνα της κάθε κυβέρνησης²⁷. Η τελική στροφή στην ηγεμονία των αγορών πάνω στην ανθρώπινη κοινωνία έγινε τον 19^ο αιώνα²⁸ και με αυτόν τον τρόπο μεταφερόμαστε στις **οικονομικές κοινωνίες**. Πριν από τον 19^ο αιώνα υποστηρίζεται πως το κέρδος, το οποίο προέρχεται από συναλλαγές, δεν είχε παίξει σημαντικό ρόλο στην ανθρώπινη οικονομία²⁹. Αν και η αγορά ως θεσμός υπήρχε από την ύστερη Εποχή του Λίθου, ο ρόλος της στην οικονομική ζωή

²³ Karl Polanyi, ο.π., σελ. 57

²⁴ Karl Polanyi, ο.π., σελ. 50

²⁵ Karl Polanyi, ο.π., σελ. 51

²⁶ Karl Polanyi, ο.π., σελ. 57

²⁷ Karl Polanyi, ο.π., σελ. 57

²⁸ Karl Polanyi, ο.π., σελ. 57

²⁹ Karl Polanyi, ο.π., σελ. 46

των κοινωνιών, όπως διαπιστώσαμε και παραπάνω, ήταν απλώς δευτερεύων³⁰. Ο Άνταμ Σμίθ και η θεωρία του για τον καταμερισμό εργασίας στην κοινωνία, ο οποίος εξαρτιόταν από τις αγορές, οδήγησε αργότερα στην γέννηση της έννοιας του Οικονομικού Ανθρώπου³¹.

Στις σύγχρονες κοινωνίες, ο έλεγχος που ασκεί η αγορά στο οικονομικό σύστημα είναι υψίστης σημασίας για την οργάνωση της κοινότητας. Ειδικότερα, παρουσιάζει μία λειτουργία της κοινωνίας βασιζόμενη στην αγορά. Αντί η κοινωνία να λειτουργεί με γνώμονα τις κοινωνικές σχέσεις, όπως στις φυλετικές κοινωνίες, πλέον οι σχέσεις μεταξύ των μελών επηρεάζονται από το οικονομικό σύστημα³². Την παραπάνω θεωρία έχει αναλύσει εκτενέστερα ο Πολάνυι καταλήγοντας στο ότι μία οικονομία της αγοράς μπορεί να λειτουργήσει μόνο βασιζόμενη σε μία κοινωνία της αγοράς³³. Μία τέτοια μορφή κοινωνικής οργάνωσης πηγάζει από την προσδοκία ότι οι άνθρωποι συμπεριφέρονται κατά τρόπο που να τους αποφέρει τα μέγιστα χρηματικά οφέλη³⁴.

Ανακεφαλαιώνοντας, έχοντας μελετήσει τους δύο τύπους λειτουργίας της κοινωνίας σε άμεση σύνδεση με την οικονομία, μπορούμε να συμπεράνουμε πως προκύπτει και ένας τρίτος τύπος ισορροπίας των δύο παραπάνω. Η κοινωνική ιστορία του 19ου αιώνα υπήρξε αποτέλεσμα της επέκτασης της αγοράς αλλά και ενός περιορισμού της καταπάτησης των κοινωνικών δικαιωμάτων. Ενώ η αγορά εξαπλωνόταν και γιγαντωνόταν, παράλληλα ένα δίκτυο μέτρων και πολιτικών ενσωματώθηκε με ισχυρούς θεσμούς, που είχαν σχεδιαστεί για να ελέγξουν τη δράση της αγοράς σε σχέση με την εργασία, τη γη και το χρήμα³⁵. Με αυτόν τον τρόπο, η κοινωνία αυτοπροστατεύτηκε από τους κίνδυνους που ήταν εγγενείς στο οικονομικό σύστημα, και αυτό αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό της ιστορίας της περιόδου³⁶.

³⁰ Karl Polanyi, ο.π., σελ. 46

³¹ Karl Polanyi, ο.π., σελ. 46

³² Karl Polanyi, ο.π., σελ. 59

³³ Karl Polanyi, ο.π., σελ. 59

³⁴ Karl Polanyi, ο.π., σελ. 69

³⁵ Karl Polanyi, ο.π., σελ. 77

³⁶ Karl Polanyi, ο.π., σελ. 77

Κεφάλαιο 2

2. Σχέσεις κοινωνίας και οικονομίας στην αρχαία Ελλάδα

Αφού εστιάσαμε στην ιστορία της αγοράς και στην επιρροή των οικονομικών σχέσεων στην εκάστοτε κοινωνία μέσα στα χρόνια, σε αυτό το κεφάλαιο θα μας απασχολήσει ένα πιο ειδικό μέρος των *κοινωνικό-οικονομικών σχέσεων*. Θα επικεντρωθούμε στην ύπαρξη, αλλά και στην συνύπαρξη, των παραπάνω εννοιών στην Αρχαία Ελλάδα και θα καταλήξουμε στο πως συνδέονται οι «όροι υποθήκης» με την κοινωνία και με την οικονομία της Αθήνας στην αρχαιότητα. Σημαντικό είναι επίσης, να κατανοήσουμε το εάν και το πόσο παρείχε εξουσία η κατοχή μίας υποθήκης στον ιδιοκτήτη της, δηλαδή τις σχέσεις ιδιοκτησίας και εξουσίας, όσον αφορά τους «όρους».

2.1 Η κοινωνία μέσα από την έννοια της πόλης – κράτους

Με τον ίδιο τρόπο, όπου στο προηγούμενο κεφάλαιο κάναμε μία σύντομη αναδρομή στην ιστορία της αγοράς, στο παρόν κεφάλαιο θα συζητηθεί η ιστορία της πόλης με αφετηρία και κύριο σημείο ενδιαφέροντος την αρχαία πόλη. Είναι γεγονός ότι ο Ελληνορωμαϊκός κόσμος ήταν ένας κόσμος πόλεων³⁷. Σύμφωνα με βάσιμες θεωρίες για πολλούς αιώνες οι περισσότεροι λαοί στον πλανήτη ήταν οργανωμένοι σε μικρές πόλεις, με εξαίρεση την Αμερικάνικη ήπειρο. Οι αρχαίοι πίστευαν ακράδαντα πως η μόνη πολιτισμένη ζωή νοούταν αποκλειστικά μέσα στις πόλεις και εξαιτίας αυτών, ως αποτέλεσμα όσο αυξανόταν ο Ελληνορωμαϊκός πολιτισμός, επακόλουθα αυξάνονταν και οι πόλεις μέσα σε αυτόν³⁸.

Οι αρχαίοι ήταν τόσο εξοικειωμένοι με τις πόλεις, η ύπαρξη των πόλεων και του πολιτισμού ήταν αυτονόητη για εκείνη την κοινωνία, γι' αυτό και δεν ασχολήθηκα ποτέ με τον ορισμό και την ανάλυση του όρου. Μία απόπειρα ορισμού συναντάμε από τον Πausανία, προς τα τέλη του 2ου αιώνα π.Χ., ο οποίος σε μία περιήγησή του στον ελλαδικό χώρο, απέρριψε την αξίωση ενός οικισμού να λέγεται πόλη εξαιτίας κάποιων ελλειπών

³⁷ Finley I. Moses, 1996, ο.π. σελ. 41

³⁸ Finley I. Moses, ο.π., σελ. 41

χαρακτηριστικών. Ειδικότερα, σύμφωνα με τον Παυσανία μία κοινότητα από την οποία έλειπαν κυβερνητικά κτίρια, θέατρο, κεντρική πλατεία, κ.α. αλλά και εάν ο κόσμος ζει σε παράγκες δεν ανήκει στις πόλεις και δεν θα έπρεπε να θεωρείται πόλη. Η παραπάνω θεωρία μας οδηγεί τουλάχιστον σε έναν ορισμό, μία πόλη δεν ορίζεται μόνο από την πολιτισμένη συνύπαρξη των μελών της, υπάρχουν απαραίτητοι όροι αρχιτεκτονικής και άνεσης, οι οποίοι επακόλουθα εκφράζουν συγκεκριμένους κοινωνικούς, πολιτισμικούς και πολιτικούς όρους³⁹.

Πολλούς αιώνες πριν από την παραπάνω διατύπωση, ο Αριστοτέλης είχε ταχθεί προς την ίδια κατεύθυνση στα «Πολιτικά» του, γράφοντας πως ο σχεδιασμός μίας πόλης περιλάμβανε τέσσερις προϋποθέσεις: υγεία, άμυνα, καταλληλότητα για πολιτική δραστηριότητα και ομορφιά⁴⁰. Όπως παρατηρούμε κανένας από τους δύο δεν ασχολήθηκε φανερά με τον «διοικητικό ορισμό» μίας πόλης, ο πρώτος διατύπωσε απλά μία θεωρία για μία επαρχία στη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία, ενώ ο δεύτερος ασχολούταν με την πόλιν στα ελληνικά, δηλαδή για μία αυτόνομη πόλη-κράτος⁴¹. Τόσο για τον Αριστοτέλη, όσο και για τον Πλάτωνα πριν από αυτόν, η πόλις ως θεσμός δημιουργήθηκε εξαιτίας της αδυναμίας των δύο προηγούμενων μορφών ανθρώπινης κοινότητας (δηλαδή της οικογένειας και γενικότερα των συγγενικών δεσμών), να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των μελών τους⁴².

Σημαντικό χαρακτηριστικό μίας πόλης ήταν η αυτάρκεια. Μία συγκροτημένη πόλις είχε κύριο σκοπό να πετύχει να είναι αυτάρκης και να εξυπηρετεί μόνη της τις ανάγκες της, είτε μέσω των φυσικών πόρων που η ίδια παρήγαγε, είτε μέσω του εμπορίου. Σύμφωνα με την σημερινή εικόνα που έχουμε στο μυαλό μας, σκεφτόμαστε κυρίως ένα αστικό τοπίο όταν αναφερόμαστε σε μία πόλη. Κατά τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη όμως η πόλη και η ύπαιθρος της στην αρχαιότητα υπολογίζονταν σαν μία ενότητα. Ακόμα και οι αγρότες που ζούσαν “εκτός πόλεως”, υπολογίζονταν στους κατοίκους της. Μέχρι το τέλος της αρχαιότητας, κάθε πόλη περιλάμβανε μία αγροτική ενδοχώρα, συχνά υπολογίσιμης έκτασης, μέσα στην επικράτεια της⁴³.

Ο Γάλλος ιστορικός Numa Denis Fustel de Coulanges το 1864 δημοσίευσε το έργο “La Cite Antique”, το οποίο μεταφράζεται ως «η αρχαία πόλη» και το θέμα του είναι η

³⁹ Finley I. Moses, ο.π., σελ. 42

⁴⁰ Finley I. Moses, ο.π., σελ. 42

⁴¹ Finley I. Moses, ο.π., σελ. 43

⁴² Finley I. Moses, ο.π., σελ. 43

⁴³ Finley I. Moses, ο.π., σελ. 44

πόλη - κράτος. Ο Fustel ενδιαφερόταν και ανέλυσε κυρίως την καταγωγή του κράτους. Στην ανάλυση του αυτή τόνισε τα τρία σημαντικότερα χαρακτηριστικά τα οποία είναι καθιερωμένα και θεμελιωμένα στις κοινωνίες από την αρχαιότητα. Τα χαρακτηριστικά αυτά είναι η οικογενειακή θρησκεία, η οικογένεια και το δικαίωμα ιδιοκτησίας, τρεις αδιαχώριστες έννοιες⁴⁴. Αυτές οι έννοιες σχηματίζουν την καταγωγή της πόλης – κράτους, καθώς η παραπάνω σύνδεση τους κινήθηκε μετέπειτα προς την ευρύτερη συγγενική μονάδα το γένος, και τελικά προς το πρωιμότερο κράτος⁴⁵. Η διαδοχή οικογένεια – γένος – κράτος για τον Fustel αποτελούσε ιστορική διαδοχή, όχι μόνο εννοιολογική⁴⁶. Η παραπάνω θεωρία και έρευνα του Γάλλου ιστορικού συνέβαλε σημαντικά στην ιστορία της πόλης, υπενθυμίζοντας τη σχεδόν ξεχασμένη δύναμη που είχαν οι συγγενικοί δεσμοί μέσα στην αρχαία πόλη - κράτος⁴⁷.

Προκύπτει λοιπόν αβίαστα το συμπέρασμα ότι για να μπορέσουμε να κατανοήσουμε τη θέση της πόλης σαν ένα βασικό θεσμό της Ελληνορωμαϊκής κοινωνίας αλλά και την ανάπτυξη του θεσμού αυτού, πρέπει να μελετήσουμε δύο γεγονότα ως κύρια σημεία: Πρώτον, την αστικοποίηση του Ελληνικού και του Ρωμαϊκού κόσμου, περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη κοινωνία, πριν από την σύγχρονη εποχή. Και δεύτερον, την στενή σύνδεση ανάμεσα στην πόλη – κράτος και στην πόλη της υπαίθρου, η οποία βοήθησε την πόλη να κρατήσει την θέση της και την ισχύ της στα χρόνια⁴⁸. Επομένως, καταλήγουμε στο ότι η πόλη δεν υφίσταται μεμονωμένη, αποτελεί ένα σταθερό τμήμα σε μία ευρύτερη κοινωνία, όπως αποτελούσε και έναν κυρίαρχο θεσμό στον κόσμο της αρχαιότητας⁴⁹.

2.2 Η οικονομία των αρχαίων ελληνικών πόλεων

Στην αρχαιότητα, όταν χρησιμοποιούσαν τη λέξη **οικονομία**, αναφέρονταν πρώτον στην ιδιωτική σημασία του όρου, δηλαδή στην διαχείριση του οίκου, βασικού κυττάρου της αγροτικής παραγωγής, που ευρύτερα περιλάμβανε την οικογένεια, τους δούλους και τα

⁴⁴ Finley I. Moses, ο.π., σελ. 50

⁴⁵ Finley I. Moses, ο.π., σελ. 50

⁴⁶ Finley I. Moses, ο.π., σελ. 50

⁴⁷ Finley I. Moses, ο.π., σελ. 51

⁴⁸ Finley I. Moses, ο.π., σελ. 70

⁴⁹ Finley I. Moses, ο.π., σελ. 73

υλικά αγαθά⁵⁰. Στα τέλη του 4^{ου} αιώνα π.Χ. ο όρος επεκτάθηκε στον δημόσιο χώρο με σκοπό να δηλώσει, όχι την οικονομία των πόλεων, αλλά την δημοσιονομική τους διαχείριση⁵¹. Για τους αρχαίους, η οικονομία αν και ήταν μία πραγματικότητα, δεν την ονόμαζαν, ούτε την σκεπτόντουσαν ως ένα σύνολο, και ούτε ήταν θεωρητικοποιημένη ως ένα σύστημα⁵². Οι πρώτες μεθοδικές σκέψεις για τον όρο έκαναν την εμφάνισή τους την νεότερη εποχή και στη συνέχεια δημιούργησαν την οικονομική επιστήμη⁵³.

Το τελευταίο τρίτο του 5ου αιώνα π.χ., η Αθήνα άνθισε πνευματικά σε πολλούς τομείς. Στην άνθηση αυτή σημαντικό ρόλο είχε η διδασκαλία των μεγάλων σοφιστών εκείνης της εποχής και του Σωκράτη. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια γεννήθηκαν και οι πρώτοι οικονομικοί λόγοι⁵⁴. Ένα από τα πρώτα έργα, στο οποίο εντοπίστηκαν τέτοιου είδους λόγοι ήταν ο *Οικονομικός* του Ξενοφώντα, που αν και χρονολογείται λίγο μετά από την προαναφερόμενη εποχή, βάζει επί σκηνής τον Σωκράτη⁵⁵. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται στην διαχείριση του οίκου, σε τεχνικές συμβουλές και σε θεωρητικές σκέψεις σχετικά με την οικονομία. Στις θεωρητικές σκέψεις, η οικονομία παρουσιάζεται ως μία επιστήμη, της οποίας ο σκοπός είναι να αυξήσει τα υπάρχοντα, συνεπώς ως μία επιστήμη του κέρδους⁵⁶.

Όσον αφορά την οικονομία μίας αρχαίας πόλης, μέσα από τη ματιά του οικονομολόγου Karl Bucher, η κλειστή οικονομία, δηλαδή το νοικοκυριό, αποτελούσε σημαντική μορφή οικονομίας, αλλά δεν ήταν η μοναδική ή η καθολική μορφή στην ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα⁵⁷. Η γη είχε σπουδαίο ρόλο στην οικονομική ζωή των κατοίκων της κοινωνίας ενώ η ύπαιθρος συνδεόταν άρρηκτα με την οικονομία, σε αντίθεση με τις μεσαιωνικές πόλεις, στις οποίες πόλη και ύπαιθρος είχαν ανεξάρτητη οικονομική λειτουργία⁵⁸. Ο Έλληνας και ο Ρωμαίος κάτοικος της πόλης ήταν κάτοχος και εκμεταλλευτής της γης, ακόμα και αν άφηνε την γη του στα χέρια δούλων ή ενοικιαστών⁵⁹.

Η πλατιά και διαδεδομένη συνήθεια των γαιοκτημόνων να χρησιμοποιούν δούλους τόσο στην γεωργία όσο και στη βιοτεχνία περιόριζε την δράση της ελεύθερης εργασίας και

⁵⁰ Migeotte Leopold, 2007, *“Η οικονομία των Ελληνικών πόλεων”*, σελ. 40

⁵¹ Migeotte Leopold, ο.π. σελ. 40

⁵² Migeotte Leopold, ο.π. σελ. 41

⁵³ Migeotte Leopold, ο.π. σελ. 41

⁵⁴ Migeotte Leopold, ο.π. σελ. 45

⁵⁵ Migeotte Leopold, ο.π. σελ. 45

⁵⁶ Migeotte Leopold, ο.π. σελ. 46

⁵⁷ Finley I. Moses, ο.π., σελ. 57

⁵⁸ Finley I. Moses, ο.π., σελ. 57

⁵⁹ Finley I. Moses, ο.π., σελ. 57

παρεμπόδιζε την επέκταση της αγοράς⁶⁰. Με άλλα λόγια, ο δουλοκτητής στην αρχαιότητα, όπως και γαιοκτήμονας κεφαλαιούχος ήταν εισοδηματίας, όχι επιχειρηματίας σε αντίθεση και πάλι με την οικονομία του Μεσαίωνα και την ανάπτυξη της βιοτεχνίας⁶¹. Τον καπιταλισμό αυτόν, ο οποίος είχε ανιχνευτεί στις αρχαίες πόλεις, κατέστρεψε η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία και η Pax Romana (μτφρ. Ρωμαϊκή Ειρήνη), θέτοντας τέλος στην παρατεταμένη εδαφική εξάπλωση και στην συνεχή απόκτηση λαφύρων, συμπεριλαμβανομένων και των δούλων, ως ανθρώπινη λεία, που αποτελούσαν και τις δύο κυριότερες πηγές πλούτου στην Ελληνορωμαϊκή οικονομία⁶².

2.3 Όροι υποθήκης και η σύνδεση ιδιοκτησίας και εξουσίας

Αναλύοντας βαθύτερα τους σημαντικούς όρους του κεφαλαίου (κοινωνία και οικονομία) έφτασε το πλήρωμα του χρόνου να αναλογιστούμε πως συνδέεται η μία με την άλλη και το πώς συνυπάρχουν. Η κάθε πόλη είχε τα σύνορα της, τους νόμους της, το δίκαιο της, τους φόρους της και το νόμισμα της⁶³. Ως αποτέλεσμα, η κάθε πόλη καθόριζε τη θέση και την κοινωνική σειρά των μελών και τον ομάδων που την συγκροτούσαν⁶⁴. Σε αυτό το σημείο ενδιαφέρον θα ήταν να τονίσουμε πως δεν ήταν όλοι οι κάτοικοι μίας πόλης πολίτες, ο πληθυσμός ήταν αυστηρά ιεραρχημένος⁶⁵.

Η ιεράρχηση αυτή ήταν αποτέλεσμα των κοινωνικο-οικονομικών ανισοτήτων ανάμεσα στις ομάδες που αποτελούσαν την ίδια την πόλη. Η ανισορροπία αυτή ξεκίνησε και ήταν συνδεδεμένη με την ιδιοκτησία της γης⁶⁶. Κατά την αρχαϊκή περίοδο οι καλύτερες γαίες “καπαρώθηκαν” από τους πλούσιους αριστοκράτες που είχαν στα χέρια τους και μεγάλη πολιτική δύναμη. Οι υπόλοιποι κάτοικοι, που υπερίσχυαν δημογραφικά και αυξάνονταν και συνεχώς, κατέληξαν να μοιράζονται τις λίγες γαίες που έμειναν, οι πηγές αναφέρουν συχνά αυτή τη κατάσταση ως *στενοχωρία*⁶⁷. Πολλοί φτωχοί πολίτες τότε, προσπαθώντας να επιβιώσουν, αναγκάστηκαν να καταφύγουν στην μετανάστευση, αναζητώντας γαίες

⁶⁰ Finley I. Moses, ο.π., σελ. 61

⁶¹ Finley I. Moses, ο.π., σελ. 61

⁶² Finley I. Moses, ο.π., σελ. 64

⁶³ Migeotte Leopold, ο.π. σελ. 48

⁶⁴ Migeotte Leopold, ο.π. σελ. 48

⁶⁵ Migeotte Leopold, ο.π. σελ. 50

⁶⁶ Migeotte Leopold, ο.π. σελ. 56

⁶⁷ Migeotte Leopold, ο.π. σελ. 56

μακριά ενώ άλλοι αναγκάστηκαν να χρεωθούν υποδουλωθούν λόγω χρεών⁶⁸. Για να μιλήσουμε ειδικότερα, σύμφωνα με ορισμένους υπολογισμούς τα μεγάλα κτήματα στον Αθηναϊκό χώρο, τον 5ο αιώνα, δεν ξεπερνούσαν 25 ή 27 εκτάρια (=μονάδα μέτρησης, 1 εκτάριο ισούται με 10 στρέμματα) και αριθμούσαν τέσσερις με πέντε μόνιμους εργάτες, αυτή η συνθήκη αντιπροσώπευε τότε μία ολόκληρη περιουσία⁶⁹.

Εκτός από την ιδιωτική γη, η οποία όπως τονίσαμε παραπάνω είχε μοιραστεί αδίκως ανάμεσα στα μέλη της πόλης, υπήρχαν και ιερές/δημόσιες γαίες, οι οποίες περιλάμβαναν τόσο κινητή όσο και ακίνητη περιουσία. Οι γαίες αυτές ήταν κανονικά οριοθετημένες από στήλες, **τους όρους**, όπως και οι γαίες της πόλης⁷⁰. Φαίνεται πως κάθε πόλη, ακόμα και μικρή, κατείχε κάποια κτήματα αυτού του είδους. Αυτές τις γαίες και τα αγροκτήματα τα νοίκιαζαν σε ιδιώτες μέσω δημοπρασίας. Τα συμβόλαια που σώθηκαν περιέχουν συχνά, εκτός από τους όρους εκμίσθωσης της γης, ενδιαφέρουσες πληροφορίες για τις καλλιέργειες, τη συντήρηση των γαιών καθώς και για την κατάσταση στην οποία έπρεπε να αποδοθούν μετά τη λήξη του συμβολαίου⁷¹. Τα συμβόλαια αυτού του είδους στηριζόταν στο «Ιερό Συμβόλαιο» της Δήλου, το οποίο είχε συνταχθεί το 300 π.Χ. και καθόριζε τους γενικούς κανόνες που έπρεπε να ακολουθηθούν σε όλες τις εκμισθώσεις των γαιών και των σπιτιών του ιερού⁷². Οι περισσότεροι εκμισθωτές ήταν πλούσιοι πολίτες, που συμπλήρωναν με αυτόν τον τρόπο τη κληρονομιά τους για αρκετό καιρό και συνεπώς αύξαναν τα εισοδήματά τους⁷³. Οπότε αναμφίβολα αυτή η συνθήκη δε βοηθούσε τους μικροϊδιοκτήτες, ούτε έθετε γαίες στη διάθεση απόρων πολιτών⁷⁴.

Από όλα τα παραπάνω, γίνεται φανερό πως ο αγρότης κατέληγε να είναι θύμα των χρεών του και αυτό μπορούμε να πούμε πως δεν συνέβαινε μόνο στην Αρχαία Αθήνα αλλά αποτελούσε παγκόσμιο φαινόμενο⁷⁵. Ένας κορυφαίος ιστορικός της οικονομίας έχει τονίσει σε γενικευμένο πλαίσιο ότι «όπως το καταναλωτικό δάνειο... το αγροτικό δάνειο είναι η βάση για εξαναγκασμό και καταπίεση»⁷⁶. Όταν χρησιμοποιούμε της λέξεις γη και χρέος αναφερόμενοι στην αρχαία Ελλάδα, ο Σόλωνας είναι από τα κύρια πρόσωπα που θα

⁶⁸ Migeotte Leopold, ο.π. σελ. 56

⁶⁹ Migeotte Leopold, ο.π. σελ. 91

⁷⁰ Migeotte Leopold, ο.π. σελ. 60

⁷¹ Migeotte Leopold, ο.π. σελ. 93

⁷² Migeotte Leopold, ο.π. σελ. 93

⁷³ Migeotte Leopold, ο.π. σελ. 93

⁷⁴ Migeotte Leopold, ο.π. σελ. 94

⁷⁵ Finley I. Moses, ο.π., σελ. 133

⁷⁶ Finley I. Moses, ο.π., σελ. 133

έπρεπε να ανακαλούμε στη μνήμη μας. Ο Σόλωνας ορίσθηκε νομοθέτης στην Αθήνα, λίγο μετά το 600 π.Χ. και μέσα από το νομοθετικό του έργο προσπάθησε να ελευθερώσει την υποδουλωμένη/μαύρη γη και να αφαιρέσει τους όρους που τη δέσμευαν, βάρη που σκοπό είχαν να διώχνουν τους Αθηναίους μικροκαλλιεργητές από τη γη τους⁷⁷.

Οι όροι, για τους οποίους μιλήσαμε ειδικότερα στην εισαγωγή, ήταν πέτρινες στήλες που η πρώτη τους χρήση ήταν ως όρια, όριζαν δηλαδή τα σύνορα ανάμεσα σε γειτονικά κτήματα. Οι Αθηναίοι αργότερα, ανακάλυψαν και μία ακόμη χρήση τους, στην οποία αναφέρεται και ο Σόλωνας, σύμφωνα με την οποία λειτουργούσαν ως σημάδια στημένη στη γη, με σκοπό να κάνουν δημόσια γνωστό το γεγονός πως οι ιδιοκτησίες αυτές ήταν νομικά βεβαρημένες⁷⁸. Η χρήση τους αυτή συνεχίστηκε, όχι μόνο για την αγροτική ιδιοκτησία αλλά και για σπίτια στην πόλη, τα οποία χρησίμευαν ως εγγύηση⁷⁹. Σημασία έχει να εστιάσουμε στη χρονολογία των όρων, σημαντικός αριθμός βρέθηκε να χρονολογείται τον 4ο αιώνα, ο οποίος θεωρείται και ο αιώνας της κατάρρευσης της Ελληνικής πόλης – κράτους⁸⁰. Αποδεικνύεται έτσι πως κατά τον κρίσιμο εκείνο αιώνα οι μικροκαλλιεργητές επιβαρύνονταν όλο και περισσότερο οικονομικά, με αποτέλεσμα να αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τη γη και τα κτήματά τους⁸¹.

Οι λίθινες αυτές στήλες, όσες έχουν διασωθεί, μας δίνουν πληροφορίες για τον τόπο, τον χρόνο και την κατάσταση της ανάλογης σύμβασης. Οι όροι δεν μας βοηθάνε να καταλάβουμε τίποτα για τον μικροκαλλιεργητή και τα χρέη του γενικότερα⁸². Η υποθήκευμένη περιουσία, για παράδειγμα, δεν είναι αναγκαίο να αντιπροσωπεύει τη συνολική περιουσία του οφειλέτη⁸³. Για μικρότερα χρέη, συνηθιζόταν να δίνονται για υποθήκες μόνο σπίτια, ενώ για μεγαλύτερα αγροκτήματα. Όλα αυτά βέβαια είναι υποθέσεις από τις μελέτες των επιγραφών επάνω στους όρους καθώς εντύπωση προκαλεί πως δεν υπάρχουν καθόλου μαρτυρίες σχετικά με το σύστημα των όρων στην Αθήνα του 4ου αιώνα.

Άξιο λόγου είναι να παραθέσουμε λίγα λόγια σε αυτό το σημείο για το νομικό σύστημα της πόλης σχετικά με την ενοικίαση ή την υποθήκευση γης. Η ίδια η πόλη δεν κρατούσε

⁷⁷ Finley I. Moses, ο.π., σελ. 134

⁷⁸ Finley I. Moses, ο.π., σελ. 134

⁷⁹ Finley I. Moses, ο.π., σελ. 134

⁸⁰ Finley I. Moses, ο.π., σελ. 135

⁸¹ Finley I. Moses, ο.π., σελ. 135

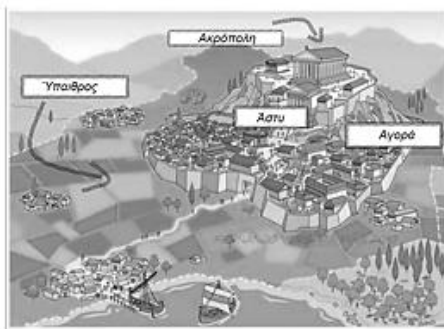
⁸² Finley I. Moses, ο.π., σελ. 136

⁸³ Finley I. Moses, ο.π., σελ. 138

επίσημο αρχείο των ιδιοκτητών, ούτε αρχείο οποιουδήποτε είδους συναλλαγών όσον αφορά την ιδιοκτησία⁸⁴. Αυτό εξηγεί τον λόγο που ο πιστωτής τοποθετούσε τους όρους. Κυρίως για να προστατευτεί από πιθανές νομικές περιπλοκές αφού σε οποιαδήποτε περίπτωση αμφισβήτησης κανείς δε θα μπορούσε να ανατρέξει σε αρχεία συμβολαίων ή τίτλων, μιας και δεν υπήρχαν, αλλά όλοι θα μπορούσαν να διακρίνουν την πέτρινη επιγραφή⁸⁵. Στην Αθήνα και κυρίως για εμπορικές δουλειές, η χρήση του γραπτού συμβολαίου έκανε την εμφάνισή της το δεύτερο μισό του 4ου αιώνα, πιθανώς πρώτα για υποθέσεις που σχετίζονταν με σημαντικά ποσά και αδημονούσαν μεγάλους κίνδυνους κυρίως για τις θαλάσσιες συναλλαγές (μεταφορά εμπορευμάτων, ναύλωση πλοίων για μακρινό εμπόριο, χρηματικά δάνεια σε εμπόρους, κτλ.)⁸⁶

Συμπερασματικά, γυρνάμε πάλι στον Πλάτωνα και στον Αριστοτέλη, οι οποίοι παραδέχθηκαν πως η φυσική εξέλιξη των κοινωνιών είχε επιβάλει την οικονομία ως αναγκαιότητα, μέσω των συναλλαγών, του εμπορίου και τη χρήση του νομίσματος⁸⁷. Ήδη έχουμε αναφέρει πως σημαντικό και αναγκαίο χαρακτηριστικό μίας πόλης/κοινωνίας στην αρχαιότητα ήταν η αυτάρκεια. Κάθε πόλη για να πετύχει την απόλυτη αυτάρκεια ενσωμάτωνε και την ύπαιθρο μαζί με την παραγωγή της στα σύνορα της. Σύμφωνα με το κλασσικό μοντέλο αρχαίας πόλης, πόλη και ύπαιθρος αναλογίζονταν τις ίδιες οικονομικές λειτουργίες και υπήρχαν στενά αλληλεξάρτητες⁸⁸. Στην έννοια της αυτάρκειας είναι αναπόφευκτο συμπλήρωμα η ανάγκη για συναλλαγές⁸⁹ και εμπόριο, και με αυτόν τον τρόπο κάπως η οικονομία ενώνεται και γίνεται κομμάτι ή πορεύεται μαζί με την κοινωνία.

Εικόνα 2

Απεικόνιση μίας αρχαίας πόλης – κράτους

⁸⁴ Finley I. Moses, ο.π., σελ. 146

⁸⁵ Finley I. Moses, ο.π., σελ. 146

⁸⁶ Migeotte Leopold, ο.π. σελ. 24

⁸⁷ Migeotte Leopold, ο.π. σελ. 46

⁸⁸ Migeotte Leopold, ο.π. σελ. 49

⁸⁹ Migeotte Leopold, ο.π. σελ. 47

Κεφάλαιο 3

3. Παρουσίαση επιγραφών

Ο Fine στο σύγγραμμά του σχετικά με τη μελέτη των όρων αφιέρωσε τα δύο πρώτα κεφάλαια παρέχοντας ένα σύνολο από όλους τους όρους υποθήκης που μπόρεσε να ανακαλύψει. Βασιζόμενοι στη δική του μέθοδο θα παραθέσουμε τις επιγραφές, που βρέθηκαν και δημοσιεύτηκαν στον Αθηναϊκό χώρο, αναλύοντας τις. Οι επιγραφές αυτές χωρίζονται σε παλαιότερες και πιο πρόσφατες, ξεκινώντας από τις τελευταίες. Παρακάτω παρουσιάζεται το ονομαστικά το σύνταγμα των επιγραφών το οποίο κατάφερα να συγκροτήσω με τις αντίστοιχες παραπομπές, καθώς και ορισμένες γενικές παρατηρήσεις για τους όρους ανά κατηγορία:

**Αναλυτικότερα όλες οι παρακάτω επιγραφές, τις οποίες παραθέτω ονομαστικά, παρουσιάζονται στο τέλος της εργασίας (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1)*

3.1 Μίσθωσις Οίκου (όροι 1 – 11)

(= ή αλλιώς η ενοικίαση, σχετίζεται με τη μίσθωση οίκου κατά κυριότητα ενός παιδιού, το οποίο έμεινε ορφανό)

1. **Θραύσμα πεντελικού μαρμάρου (Inv. No. I 3280)⁹⁰.**
2. **Θραύσμα πεντελικού μαρμάρου (Inv. No. I 4759)⁹¹.**
3. **Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου (Inv. No. I 5873)⁹².**
4. **Θραύσμα από πεντελικό μάρμαρο (Inv. No. I 5878)⁹³.**
5. **Θραύσμα πεντελικού μαρμάρου (Inv. No. I 6107)⁹⁴.**
6. **Θραύσμα Πεντελικού μαρμάρου (Inv. No. I 273)⁹⁵.**

⁹⁰ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 1, no. 1

⁹¹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 1, no. 2

⁹² John V.A. Fine, ο.π., σελ. 2, no. 3

⁹³ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 2, no. 4

⁹⁴ John V.A. Fine, ο.π. σελ. 3, no. 5

⁹⁵ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 25, ADDENDUM II (a)

7. *Υμητιακό μάρμαρο (Inv. No. I 293)⁹⁶.*
8. *Θραύσμα Πεντελικού μαρμάρου (Inv. No. I 3031)⁹⁷.*
9. *Γκρι ασβεστόλιθος⁹⁸.*
10. *Γκρι ασβεστόλιθος⁹⁹.*
11. *Λευκό Μάρμαρο¹⁰⁰.*

Οι παραπάνω όροι έχουν βρεθεί κατά κύριο λόγο μέσα από ανασκαφές στα τέλη της δεκαετίας του 1930 και ανήκουν στην κατηγορία «*Μίσθωσις οίκου*», αλλιώς ενοικίαση. Κάποιες γραμμές από τις επιγραφές έχουν σβηστεί και έχουν αντικατασταθεί κατά προσέγγιση από τους ερευνητές. Επίσης, πολλές πέτρες έχουν φθαρεί και έχουν σπάσει. Σε πολλούς όρους γίνονται φανερά τα ονόματα των ορφανών παιδιών καθώς και των δανειστών.

3.2 Αποτίμημα Προικός (όροι 12 - 18)

(= ή αλλιώς η υποθήκη προίκας σχετίζεται με όρους που εξέφραζαν τον θεσμό της προίκας στην Αρχαία Αθήνα)

12. *Θραύσμα πεντελικού μαρμάρου (Inv. No. I 5579)¹⁰¹.*
13. *Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου (Inv. No. I 5629)¹⁰².*
14. *Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου (Inv. No. I 5698)¹⁰³.*
15. *Θραύσμα Πεντελικού μαρμάρου (Inv. No. I 1978)¹⁰⁴.*
16. *Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου¹⁰⁵.*

⁹⁶ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 26, ADDENDUM II (b)

⁹⁷ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 28, no. 3

⁹⁸ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 29, no. 4

⁹⁹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 29, no. 5

¹⁰⁰ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 29, no. 6

¹⁰¹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 3, no. 6

¹⁰² John V.A. Fine, ο.π., σελ. 4, no. 7

¹⁰³ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 4, no. 8

¹⁰⁴ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 29, no. 7

¹⁰⁵ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 30, no. 8

17. *Στήλη από λευκό μάρμαρο*¹⁰⁶.

18. *Πλήρης ορθογώνιος λίθος από τραχύ σχιστόλιθο*¹⁰⁷.

Οι παραπάνω όροι ανήκουν στη κατηγορία «Αποτίμημα Προϊκός» και σχετίζονται άρρηκτα με τον θεσμό της προίκας στην Αρχαία Αθήνα. Όπως και στη προηγούμενη κατηγορία και εδώ παρατηρούμε όρους φθαρμένους. Σε κάποιους αναγράφονται καθαρά τα ονόματα των συζύγων ενώ σε άλλους οι ερευνητές αντικατέστησαν τα γράμματα κατά προσέγγιση πάντα. Ακόμα, παρατηρούμε όρους στους οποίους αναγράφεται το ποσό της υποθήκης με το αρχαίο Αττικό σύστημα αρίθμησης όπου και εκεί οι ερευνητές προσπαθούν να αποτυπώσουν κατά προσέγγιση τους αριθμούς λόγω φθοράς.

3.3 Πράσις επι Λύσει (όροι 19-52)

(= σχετίζεται με την πώληση με δικαίωμα εξαγοράς)

19. *Θραύσμα πεντελικού μαρμάρου (Inv. No. I 238)*¹⁰⁸.

20. *Θραύσμα γαλανόλευκου μαρμάρου (Inv. No. I 1888)*¹⁰⁹.

21. *Θραύσμα γαλαζοπής πέτρας, πιθανότατα γρανίτη (Inv. No. I 2058)*¹¹⁰.

22. *Δύο θραύσματα λευκού μαρμάρου (Inv. No. I 2251)*¹¹¹

23. *Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου (Inv. No. I 2728)*¹¹².

24. *Μέρος από Υμητιακό μάρμαρο (Inv. No. I 3450)*¹¹³.

25. *Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου (Inv. No. I 3647)*¹¹⁴.

26. *Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου (Inv. No. I 3682)*¹¹⁵.

¹⁰⁶ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 30, no. 9

¹⁰⁷ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 31, no. 10

¹⁰⁸ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 5, no. 9

¹⁰⁹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 5, no. 10

¹¹⁰ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 5, no. 11

¹¹¹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 6, no. 12

¹¹² John V.A. Fine, ο.π., σελ. 7, no. 13

¹¹³ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 7, no. 14

¹¹⁴ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 7, no. 15

¹¹⁵ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 8, no. 16

27. *Πλάκα από Υμητιακό μάρμαρο (Inv. No. I 3701)*¹¹⁶.
28. *Θραύσμα πεντελικού μαρμάρου (Inv. No. I 4134)*¹¹⁷.
29. *Ακατέργαστη πέτρα από Υμητιακό μάρμαρο (Inv. No. I 4231)*¹¹⁸.
30. *Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου, εγγεγραμμένο σε δύο όψεις
(Inv. No. I 4245 a and b)*¹¹⁹.
31. *Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου (Inv. No. I 4468)*¹²⁰.
32. *Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου (Inv. No. I 5357)*¹²¹.
33. *Πλάκα ακανόνιστου σχήματος από κακής ποιότητας Υμητιακό μάρμαρο
(Inv. No. I 5376)*¹²².
34. *Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου (Inv. No. I 5507)*¹²³.
35. *Θραύσμα γκρί πέτρας (Inv. No. I 5748)*¹²⁴.
36. *Δύο θραύσματα Υμητιακού μαρμάρου (Inv. No. I 5881)*¹²⁵.
37. *Θραύσμα μπλε ασβεστόλιθου (Inv. No. I 5970)*¹²⁶.
38. *Τραχύ θραύσμα πεντελικού μαρμάρου (Inv. No. I 1117)*¹²⁷.
39. *Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου (Inv. No. I 1455)*¹²⁸.
40. *Ακανόνιστο θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου (Inv. No. I 1973)*¹²⁹.
41. *Θραύσμα Πεντελικού μαρμάρου*¹³⁰.

¹¹⁶ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 8, no. 17

¹¹⁷ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 9, no. 18

¹¹⁸ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 10, no. 19

¹¹⁹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 10, no. 20

¹²⁰ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 11, no. 21

¹²¹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 11, no. 22

¹²² John V.A. Fine, ο.π., σελ. 12, no. 23

¹²³ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 13, no. 24

¹²⁴ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 13, no. 25

¹²⁵ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 13, no. 26

¹²⁶ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 15, no. 27

¹²⁷ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 31, no. 11

¹²⁸ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 31, no. 12

¹²⁹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 31, no. 13

¹³⁰ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 32, no. 14

42. *Υμητιακό μάρμαρο*¹³¹.
43. *Ακατέργαστος λίθος*¹³².
44. *Καλοδιατηρημένη στήλη από Υμητιακό μάρμαρο*¹³³.
45. *Καφέ ασβεστόλιθος*¹³⁴.
46. *Θραύσμα Ασβεστόλιθου*¹³⁵.
47. *Γαλαζωπός ασβεστόλιθος*¹³⁶.
48. *Γαλαζωπός ασβεστόλιθος*¹³⁷.
49. *Θραύσμα γαλαζωτού ασβεστόλιθου*¹³⁸.
50. *Πέτρα ακανόνιστου σχήματος από Υμητιακό μάρμαρο*¹³⁹.
51. *Λευκο-κίτρινος ασβεστόλιθος*¹⁴⁰.
52. *Θραύσμα πέτρας*¹⁴¹.

Σε αυτή τη κατηγορία («*Πράσις επι λύσει*») ανήκει η πλειοψηφία των δημοσιευμένων επιγραφών και είναι και η κατηγορία που μας ενδιαφέρει περισσότερο καθώς σχετίζεται άμεσα με τον θεσμό της υποθήκης. Μελετώντας τις επιγραφές αυτές παρατηρούμε φθορές, σπασίματα καθώς και γραμμές οι οποίες έχουν σβηστεί στις πεισσότερες λίθινες επιφάνειες.

Συναντάμε συχνά στις επιγραφές αυτής της κατηγορίας τη λέξη οίκημα αλλά και κύριος. Το δεύτερο (δηλ. «*κύριος*») μας προκαλεί εντύπωση καθώς η λέξη αυτή στις επιγραφές παρατηρείται περισσότερο σε όρους που προέρχονται από νησιά. Εντυπωσιακό σε αυτή τη κατηγορία είναι πως έχει βρεθεί ένας όρος ο οποίος χρησιμοποιήθηκε ως

¹³¹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 32, no. 15

¹³² John V.A. Fine, ο.π., σελ. 32, no. 16

¹³³ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 33, no. 17

¹³⁴ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 33, no. 18

¹³⁵ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 33, no. 19

¹³⁶ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 34, no. 20

¹³⁷ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 34, no. 21

¹³⁸ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 34, no. 22

¹³⁹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 35, no. 23

¹⁴⁰ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 35, no. 24

¹⁴¹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 36, no. 25

παλίμψηστο, δηλαδή χρησιμοποιήθηκε δύο φορές για τον ίδιο σκοπό με τη μόνη διαφορά το όνομα του ατόμου που κατέφειγε στον δανεισμό.

3.4 Υποθήκη (όροι 53-54)

(= ή αλλιώς αποτίμημα, ήταν μία σύμβαση για την εξασφάλιση δανείου πάνω σε ακίνητη περιουσία)

53. *Ακατέργαστη πέτρα*¹⁴².

54. *Αριστερή μισή πλάκα από πεντελικό μάρμαρο*¹⁴³.

3.5 Πράσις (όροι 55-56)

(= πώληση)

55. *Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου (Inv. No. I 5639)*¹⁴⁴.

56. *Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου*¹⁴⁵.

3.6 Αβέβαια είδη σύμβασης (όροι 57-61)

57. *Μια πλάκα από Υμητιακό μάρμαρο (Inv. No. I 2339)*¹⁴⁶.

58. *Θραύσμα Πεντελικού μαρμάρου (Inv. No. I 2441)*¹⁴⁷.

59. *Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου (Inv. No. I 2817)*¹⁴⁸.

60. *Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου (Inv. No. I 5851)*¹⁴⁹.

61. *Θραύσμα λευκού Ασβεστόλιθου (Inv. No. I 5971)*¹⁵⁰.

¹⁴² John V.A. Fine, ο.π., σελ. 36, no. 26

¹⁴³ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 36, no. 27

¹⁴⁴ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 16, no. 28

¹⁴⁵ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 37, no. 28

¹⁴⁶ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 22, no. 29

¹⁴⁷ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 22, no. 30

¹⁴⁸ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 23, no. 31

¹⁴⁹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 23, no. 32

¹⁵⁰ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 24, no. 33

Σε αυτή τη κατηγορία συγκεντρώνονται όροι τόσο φθαρμένοι και κατεστραμμένοι εξαιτίας των χρόνων που οι ερευνητές δεν έχουν καταλήξει σε ποια κατηγορία ανήκουν. Έχουν μελετήσει τις λίθινες πλάκες που βρέθηκαν μέσω ανασκαφών, όσο είναι δυνατόν καλύτερα και κατέληξαν πως αποτελούν όρους και χρησιμοποιούταν για κοινωνικο - οικονομικούς σκοπούς.

3.7 Προσθήκες (όροι 62-63)

62. *Προσθήκη α. I (E. M .12867)*¹⁵¹.

63. *Προσθήκη b. I*¹⁵².

3.8 Προσωπικές προσθήκες (όροι 64-75)

64. *Μαρμάρινη πλάκα (IG II² 2725)*¹⁵³.

65. *Μαρμάρινη πλάκα (IG II² 2687)*¹⁵⁴.

66. *Μαρμάρινη πλάκα (IG II² 2727)*¹⁵⁵.

67. *Μαρμάρινη πλάκα (IG II² 2744)*¹⁵⁶.

68. *Μαρμάρινη πλάκα (IG II² 2745)*¹⁵⁷.

69. *Μαρμάρινη πλάκα (IG II² 2657)*¹⁵⁸.

70. *SEG 19:184*¹⁵⁹.

71. *IG II² 2724*¹⁶⁰

¹⁵¹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 24, ADDENDUM I (a)

¹⁵² John V.A. Fine, ο.π., σελ. 25, ADDENDUM I (b)

¹⁵³ M. I. Finley, 1952, "Studies in Land and Credit in Ancient Athens, 500-200 B.C.", σελ. 122, no. 11

¹⁵⁴ M. I. Finley, ο.π., σελ. 124

¹⁵⁵ M. I. Finley, ο.π., σελ. 137

¹⁵⁶ M. I. Finley, ο.π., σελ. 139

¹⁵⁷ M. I. Finley, ο.π., σελ. 143

¹⁵⁸ M.I. Finley, ο.π., σελ. 142

¹⁵⁹ *Inscriptions Packhum*

¹⁶⁰ *Inscriptions Packhum*

72. *IG II² 2700*¹⁶¹

73. *IG II² 2695*¹⁶²

74. *IG II² 2726*¹⁶³

75. *SEG 21:654*¹⁶⁴

Η τελευταία κατηγορία παρουσιάζει επιγραφές οι οποίες προστέθηκαν μετά από δική μου μελέτη έχοντας κατανοήσει πλήρως τον σκοπό και τη σημασία των λίθινων όρων υποθήκης στην Αρχαία Ελλάδα. Οι περισσότερες επιγραφές της κατηγορίας αυτής αφορούν την ύπαιθρο, καθώς είναι αρκετά σημαντικό να παρουσιαστούν και οι σχέσεις των πολιτών με την ύπαιθρο στην Αρχαία Αθήνα.

Κεφάλαιο 4

4. Σύνδεση με τον τόπο / Παρουσίαση Χαρτών

Στο παρόν κεφάλαιο, έχοντας μελετήσει διεξοδικά τους όρους, τόσο προς τη σημασία τους όσο και προς τον τόπο εύρεσης της κάθε επιγραφής (βλ. *ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1*), είμαι σε θέση να τοποθετήσω τα σημεία στον χάρτη του Αθηναϊκού χώρου. Παρακάτω παρουσιάζονται οι χάρτες που έχω φτιάξει με τη βοήθεια του Google Earth (*χάρτες 1 έως 13*), οι οποίοι βοηθούν να κατανοήσουμε τις ακριβείς τοποθεσίες των λίθινων επιγραφών που μας ενδιαφέρουν. Η τοποθέτηση έχει γίνει βάση των κατηγοριών που θέσαμε στο 3^ο κεφάλαιο της εργασίας, καθώς υπάρχουν και χάρτες που παρουσιάζουν συνολικά τους όρους με σκοπό να τους μελετήσουμε, να τους συγκρίνουμε και να μπορέσουμε να καταλήξουμε σε συμπεράσματα που αφορούν την τοποθεσία τους. Αξιόλογη παρατήρηση μπορεί να θεωρηθεί το γεγονός πως βλέπουμε την πληθώρα των όρων να συγκεντρώνεται στην αγορά, ενώ λιγότεροι δημοσιεύτηκαν από την ύπαιθρο. Αυτό οφείλεται σε οργανωμένες ανασκαφές που έχουν πραγματοποιηθεί στην περιοχή της Αρχαίας Αθηναϊκής αγοράς σε αντίθεση με την ύπαιθρο της.

¹⁶¹ *Inscriptions Packhum*

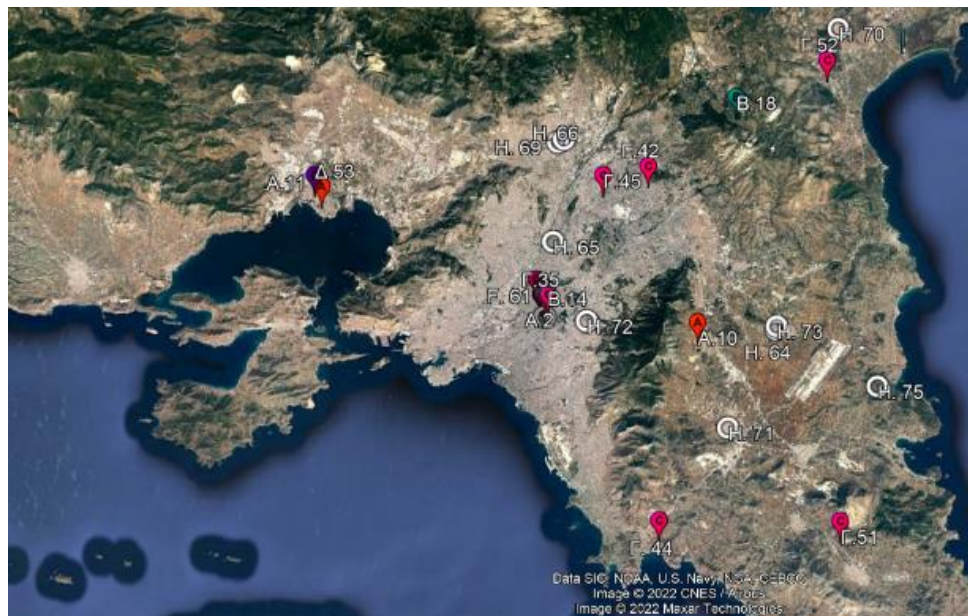
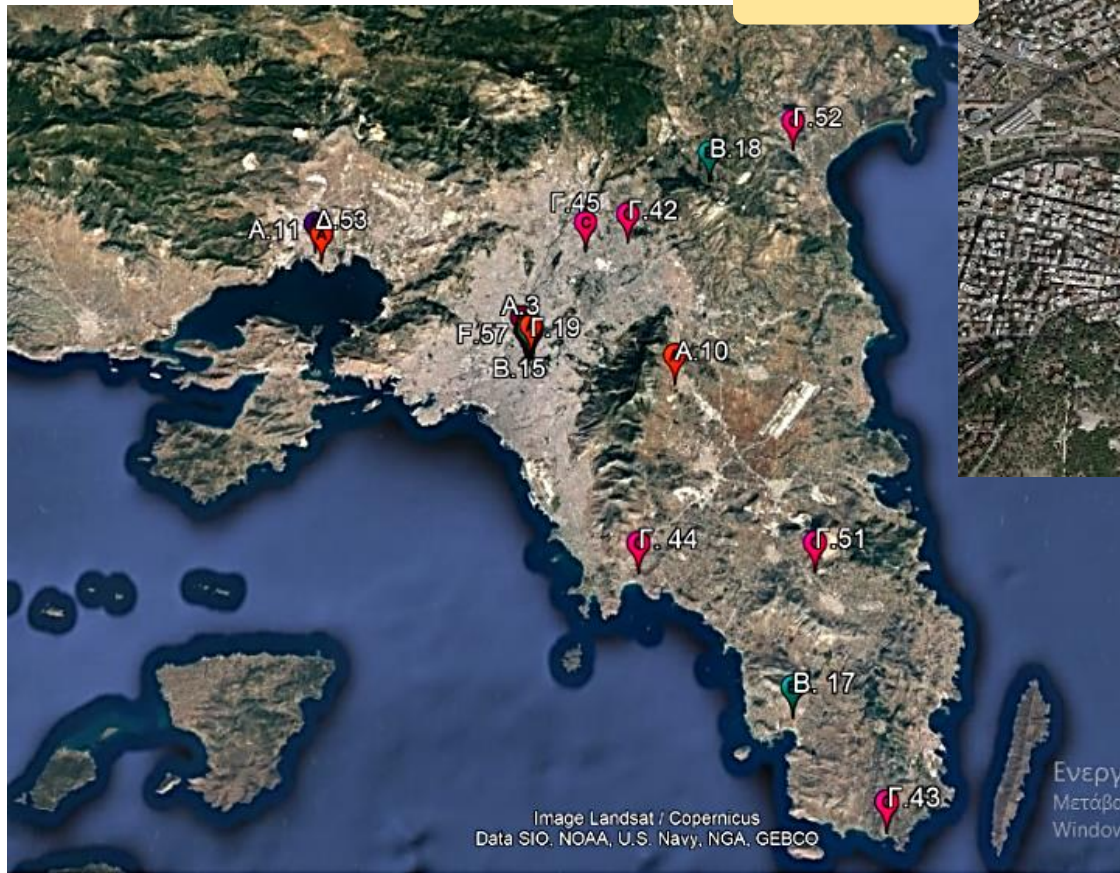
¹⁶² *Inscriptions Packhum*

¹⁶³ *Inscriptions Packhum*

¹⁶⁴ *Inscriptions Packhum*

4.1 Χάρτης 1 // Όλοι οι όροι

ΧΑΡΤΗΣ 1

Όλοι οι όροι, οι οποίοι βρέθηκαν στην Αττική:

A. Μίσθωσις οίκου (1-11)

B. Αποτίμημα Προϊκός (12-18)

Γ. Πράσις επι λύσει (19-52)

Δ. Υποθήκη (53-54)

Ε. Πράσις (55-56)

Φ. Αβέβαια είδη σύμβασης (57-61)

+ Η. Δικές μου προσθήκες (64-75)

4.2 Χάρτης 2 // Οι όροι της αγοράς

ΧΑΡΤΗΣ 2

Όλοι οι όροι, οι οποίοι βρέθηκαν στην περιοχή της αγοράς:

A. Μίσθωσις οίκου (1-11)

B. Αποτίμημα Προικός (12-18)

Γ. Πράσις επι λύσει (19-52)

Δ. Υποθήκη (53-54)

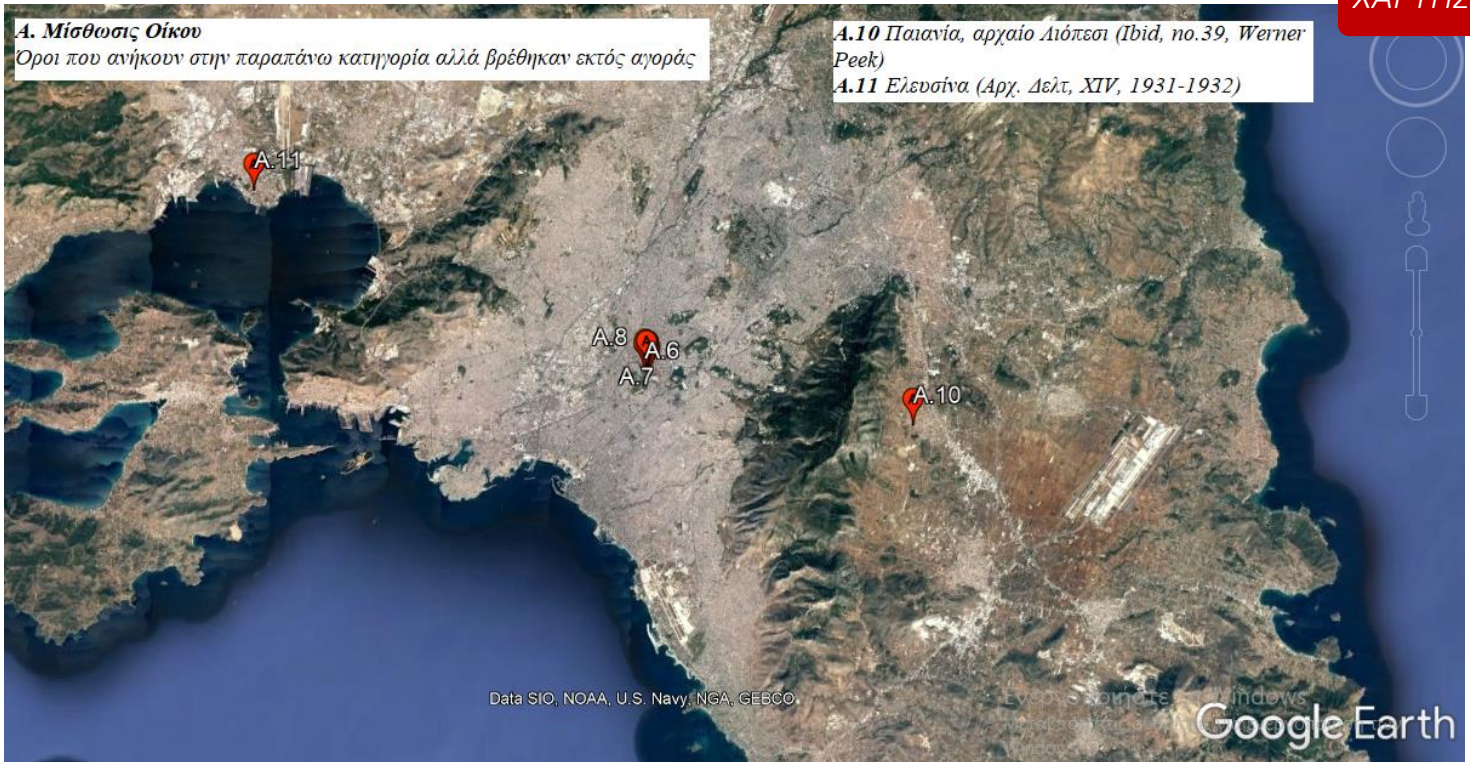
Ε. Πράσις (55-56)

Φ. Αβέβαια είδη σύμβασης (57-61)

4.3 Χάρτες 3 και 4 // Α) Όροι μίσθωσις οίκου (1-11)

ΧΑΡΤΗΣ 3

4.4 Χάρτες 5 και 6 // Β) Αποτίμηση Προϊκός (12-18)

Β. Αποτίμηση Προϊκόξ

Όροι που ανήκουν στην παραπάνω κατηγορία αλλά βρέθηκαν εκτός της Αρχαίας αγοράς

B.17 Ανάβυσσος (A.J.P, LXIX, 1948)

B.18 Διόνυσος, Αρχαία Ικαρία (Hesperia, XIX, 1950)

B.18

B.12
B.13
B.14

B.17

Image Landsat / Copernicus
Data SIO, NOAA, U.S. Navy, NGA, GEBCO

Ενεργοποιήστε τα Windows
Μετάβαση στις ρυθμίσεις Windows.
Google Earth

ΧΑΡΤΗΣ 6

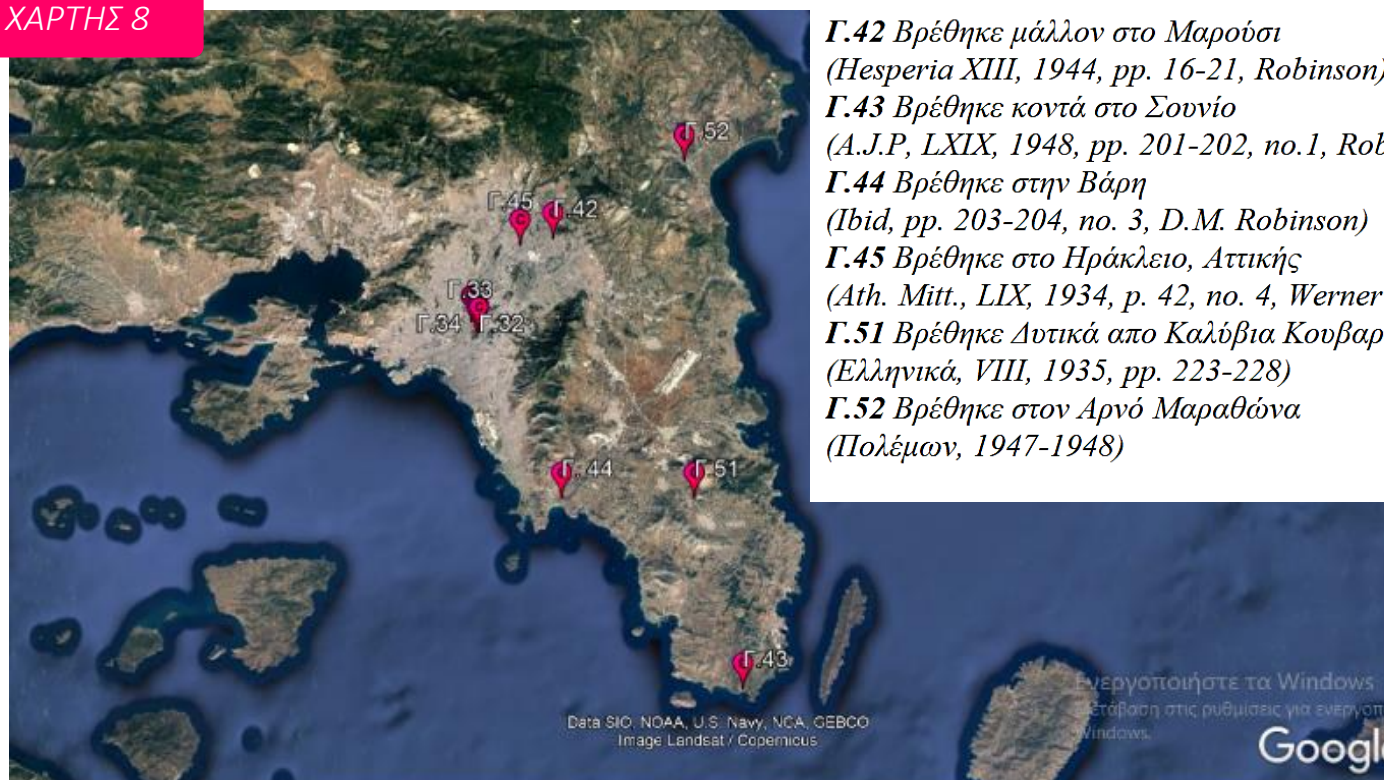

Γ. Πράσις επι λύσει

Παρουσιάζονται οι όροι που ανήκουν στην παραπάνω κατηγορία και βρέθηκαν στην αρχαία αγορά της Αθήνας.

- Γ.19 Βόρειοι πρόποδες Αρείου Πάγου (I 238)
- Γ.20 Κάτω απο τον 2ο Ναό του Απόλλωνα Πατρώων (I 1888)
- Γ.21 Ανατολικά απο το Νότιο τμήμα του Ωδείου του Αγρίππα (I 2058)
- Γ.22 Πάνω απο το Ανατολικό Άκρο της Μέσης Στοάς (I 2251)
- Γ.23 Παλάτι Γιγάντων (I 2728)
- Γ.24 Πάνω απο το Δυτικό τμήμα της Νότιας Στοάς (I 3450)
- Γ.25 Δυτικά του βορείου τμήματος της Στοάς του Αττάλου (I 3647)
- Γ.26 Κοντά στον Θόλο της Αρχαίας Αγοράς (I 3682)
- Γ.27 Βόρεια του Ωδείου του Αγρίππα (I 3701)
- Γ.28 Δυτικά του Βορείου τμήματος της Στοάς του Αττάλου (I 4134)
- Γ.29 Βόρεια του Ωδείου του Αγρίππα (I 4231)
- Γ.30 Στον Κολωνό Αγοραίο, Βόρεια απο τον Ναό του Ηφαίστου (I 4245 a&b)
- Γ.31 Βόρεια πλαγιά του Αρείου Πάγου (I 4468)
- Γ.32 Νότια του ναού των Αγίων Αποστόλων (I 5357)
- Γ.33 Νότια του ναού των Αγίων Αποστόλων (I 5376)
- Γ.34 Νότια του ναού των Αγίων Αποστόλων (I 5507)
- Γ.35 Νοτιοδυτικά του Ελευσινίου και Δυτικά της Παναθηναϊκής οδοῦ (I 5748)
- Γ.36 Βιομηχανική περιοχή, Βορειοδυτικά του Αρείου Πάγου (I 5881)
- Γ.37 Βιομηχανική Περιοχή, Ανατολικά της Μεγάλης Στέρνας στην αγορά (I 5970)
- Γ.38 Νοτιοδυτικά του Θόλου της Αρχαίας Αγοράς (I 1117)
- Γ.39 Νοτιοδυτικά της πλατείας της Αρχαίας Αγοράς (I 1455)
- Γ.40 Πάνω απο το κεντρικό τμήμα της Μέσης Στοάς (I 1973)
- Γ.41 Βορειοδυτικά του ναού του Διονύσιου Αεροπαγίτου σε στέρνα (Ibid, p. 54, no. 18)

ΧΑΡΤΗΣ 8

- Γ.42** Βρέθηκε μάλλον στο Μαρούσι
(*Hesperia XIII*, 1944, pp. 16-21, Robinson)
- Γ.43** Βρέθηκε κοντά στο Σουνίο
(*A.J.P.*, LXIX, 1948, pp. 201-202, no.1, Robinson)
- Γ.44** Βρέθηκε στην Βάρη
(*Ibid*, pp. 203-204, no. 3, D.M. Robinson)
- Γ.45** Βρέθηκε στο Ηράκλειο, Αττικής
(*Ath. Mitt.*, LIX, 1934, p. 42, no. 4, Werner Peek)
- Γ.51** Βρέθηκε Δυτικά απο Καλόβια Κουβαρά
(*Ελληνικά*, VIII, 1935, pp. 223-228)
- Γ.52** Βρέθηκε στον Αρνό Μαραθώνα
(*Πολέμων*, 1947-1948)

Γ. Πράσις επι λύσει

Παρουσιάζονται όροι που ανήκουν στην παραπάνω κατηγορία αλλά δεν βρέθηκαν στην Αρχαία Αγορά της Αθήνας.

ΧΑΡΤΗΣ 9

Όροι Γ. 19 - 41

Βρέθηκαν στην Αρχαία Αγορά

Γ. 48

Βρέθηκε μάλλον στον Κεραμεικό
(Werner Peek, 1941)

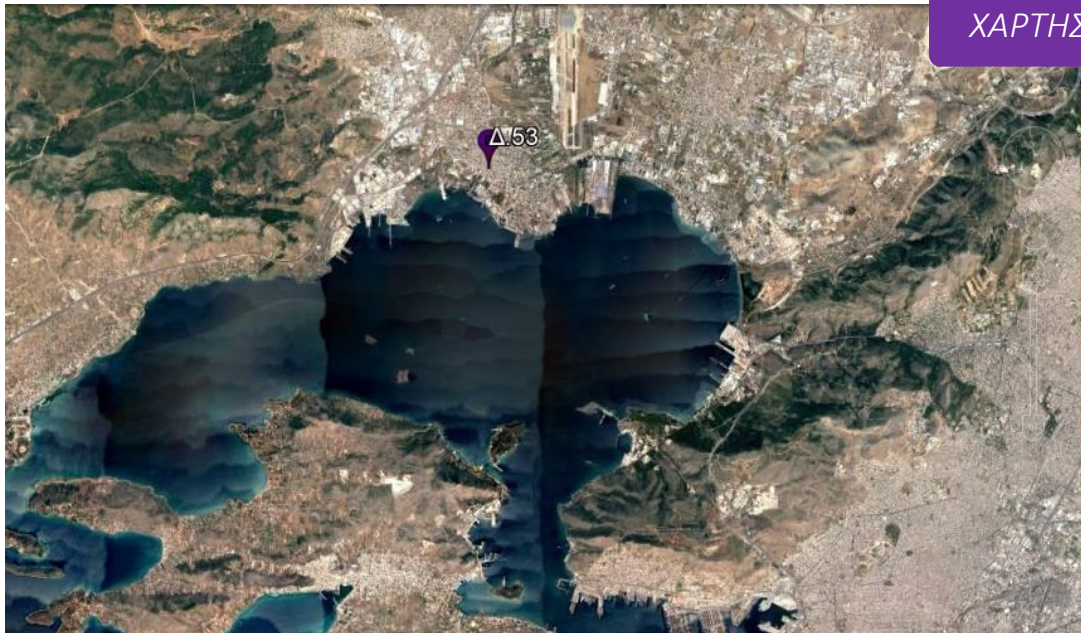

Γ. Πράσις επι λύσει

Παρουσιάζονται οι όροι που ανήκουν στην παραπάνω κατηγορία.

4.6 Χάρτης 10 // Δ) Υποθήκη (53-54)

ΧΑΡΤΗΣ 10

Δ.53

Βρέθηκε στην Ελευσίνα
(Αρχ. Δελτ., XIV, 1931-1932,
Παράρτημα, pp. 31-32, no. 4,
I. Threpsiades)

Δ. Υποθήκη

Παρουσιάζεται ο όρος που ανήκει στην παραπάνω κατηγορία και βρέθηκε εκτός αγοράς.

4.7 Χάρτης 11 // Ε) Πράσις (55-56)

ΧΑΡΤΗΣ 11

Ε.55 Βρέθηκε σε Βιομηχανική περιοχή, Νοτιοδυτικά
της πλατείας της αγοράς
(I 5639)

Ε.56 Βρέθηκε στην Περιοχή της Πνύκας
(Hesperia Supplement VII, 1943, pp. 2-3, no. 2,
Raybitschek)

Ε. Πράσις

Παρουσιάζονται όροι που ανήκουν στην παραπάνω κατηγορία και βρέθηκαν στην περιοχή της
αγοράς.

4.8 Χάρτης 12 // F) Αβέβαια είδη σύμβασης (57-61)

ΧΑΡΤΗΣ 12

F. Αβέβαια είδη σύμβασης

Παρουσιάζονται οι όροι που ανήκουν στην παραπάνω κατηγορία και βρέθηκαν στην περιοχή της αγοράς.

F.57 Βρέθηκε σε μαρμάρινο σωρό, κοντά στη Βορειοδυτική γωνία του Ωδείου του Αγρίππα (I 2339)

F.58 Πάνω απο το Ανατολικό άκρο της Μέσης Στοάς (I 2441)

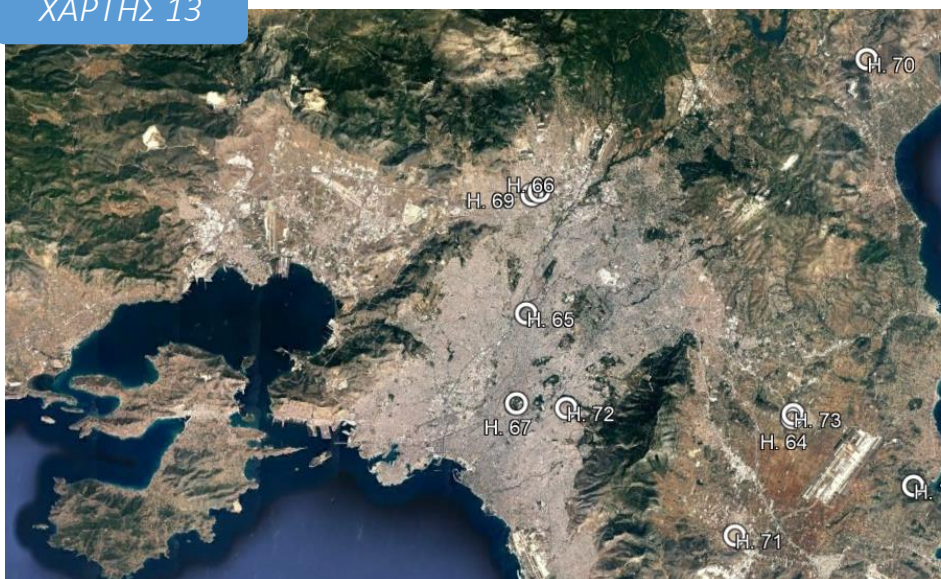
F.59 Κοντά στην Βορειοδυτική γωνία του Ωδείου του Αγρίππα (I 2817)

F.60 Βόρεια του Νοτιοδυτικού λουτρού (I 5851)

F.61 Σε βυζαντινό πλαίσιο Βιομηχανικής πειριοχής, ανατολικά της Μεγάλης Στέρνας (I 5971)

4.9 Χάρτης 13 // H) Προσωπικές προσθήκες (64-75)

ΧΑΡΤΗΣ 13

H.64 Σπάτα (IG II² 2725)

H.65 Πατήσια (IG II² 2687)

H.66 Αχαρνές (IG II² 2727)

H.67 Δυτικό Άκρο Ακρόπολης (IG II² 2744)

H.69 Αχαρνές (IG II² 2657)

II.70 Τρικόρινθος (SEG 19:184)

H.71 Κορωπί (IG II² 2724)

H.72 Ναός Απόλλωνα, Καισαριανή (IG II² 2700)

H.73 Σπάτα (IG II² 2695)

H.75 Βραυρώνα (SEG 21:654)

Κεφάλαιο 5

5. Συμπεράσματα μελέτης

Σύνδεση υλικής και κοινωνικής διάστασης των επιγραφών

Στα κεφάλαια 3 και 4, έχουν παρατεθεί γενικότερα όροι που αφορούσαν εγχρήματες συναλλαγές στην αρχαία Αττική (βλ. “μίσθωσις οίκου”, “αποτίμημα προικός”, “αβέβαια είδη σύμβασης” κτλ.) με σκοπό να παρουσιάσουμε την σύνδεση της οικονομικής και της κοινωνικής ζωής εκείνης της εποχής σε ευρύτερη κλίμακα. Παρακάτω θα επικεντρωθούμε περισσότερο στην μελέτη των όρων που σχετίζονται αποκλειστικά με την υποθηκευμένη γη (βλ. “πράσις επι λύσει”, “πράσις”, “υποθήκες” κτλ.) και τα συμβόλαια των όρων αυτών.

Φτάνοντας στο τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας, ήρθε η στιγμή να αναλύσουμε τους αναφερόμενους όρους* σχετικά με:

A) Την διασπορά τους στον χρόνο. Οι περισσότεροι όροι είναι γνωστό πως δημιουργήθηκαν κυρίως τον 4^ο και τον 3^ο αιώνα π.Χ., όμως αυτή η διατύπωση παραμένει αόριστη. Μέσα από την μελέτη των όρων, διακρίναμε κάποιες περισσότερο συγκεκριμένες ημερομηνίες σε μερικούς από αυτούς, τις οποίες θα παραθέσουμε και θα αναλύσουμε τη συγκέντρωση τους σε μία περίοδο.

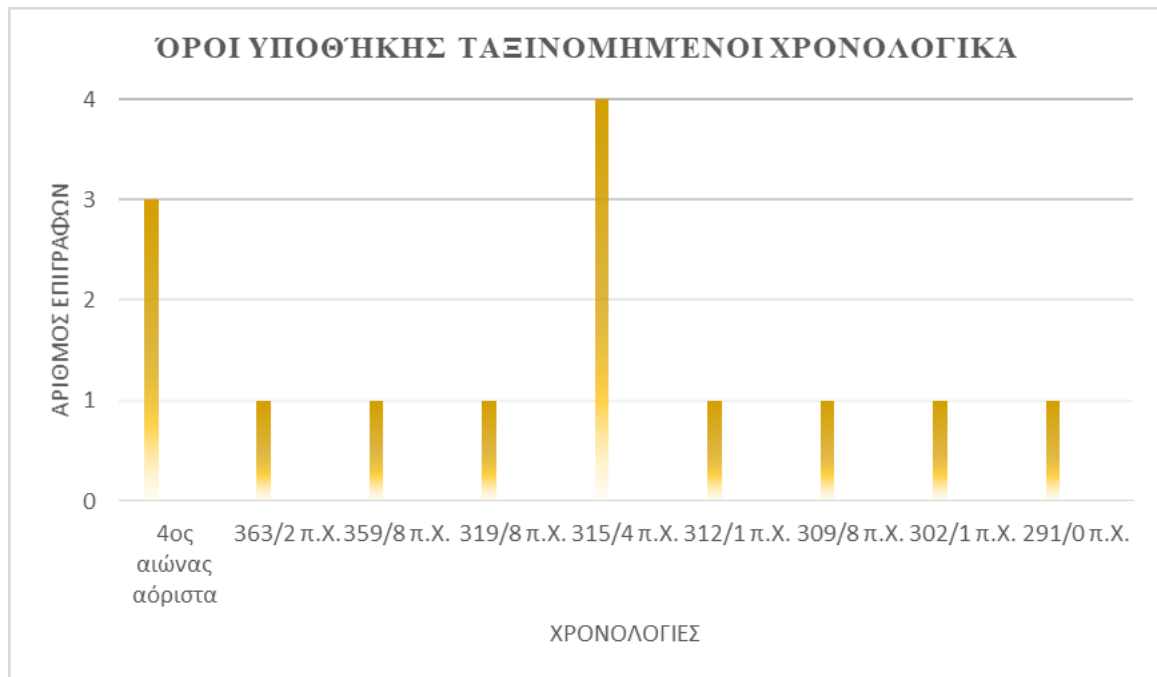
B) Την αξία των υποθηκών. Οι τιμές σε κάθε όρο παρουσιάζονται διαφορετικές, όπως είναι και λογικό. Η αξία της κάθε υποθήκης ορίζεται από το μέγεθος και το κύρος της κάθε οικίας. Θα είχε ενδιαφέρον οπότε να εκθέσουμε και να συγκρίνουμε τις πληροφορίες που μας δίνονται σχετικά με την αξία.

Γ) Την σχέση μεταξύ του δήμου στον οποίο βρέθηκε ο όρος και στον δήμο από τον οποίο καταγόταν ο δανειστής. Μέσα από αυτή τη σχέση θα δούμε και τη χωρική διασπορά των όρων στην Αρχαία Αθήνα, τόσο στο άστυ όσο και στην ύπαιθρο. Σε αυτό το σημείο θα χρησιμοποιήσουμε και τους χάρτες τους προηγούμενου κεφαλαίου.

**Πολλοί όροι υποθήκης, από τους παραπάνω, δεν μας δίνουν αρκετές πληροφορίες ώστε να τους αναλύσουμε και στις τρεις διαστάσεις που προαναφέραμε. Γι’ αυτό το λόγο θα επικεντρωθούμε μόνο σε επιγραφές που έχουν μελετηθεί επαρκώς και αναγράφουν τα απαραίτητα στοιχεία για την ορθή μελέτη τους.*

*** Τα διαγράμματα καθώς και οι χάρτες που παρουσιάζονται παρακάτω στα υποκεφάλαια 5.1 , 5.2 και 5.3 προέκυψαν από σχετικούς πίνακες, στους οποίους παραθέτω τις πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν αναλυτικότερα. Οι πίνακες αυτοί αποτελούν το ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 και βρίσκονται στο τέλος της εργασίας.*

5.1 Οι όροι και η διασπορά τους στον χρόνο

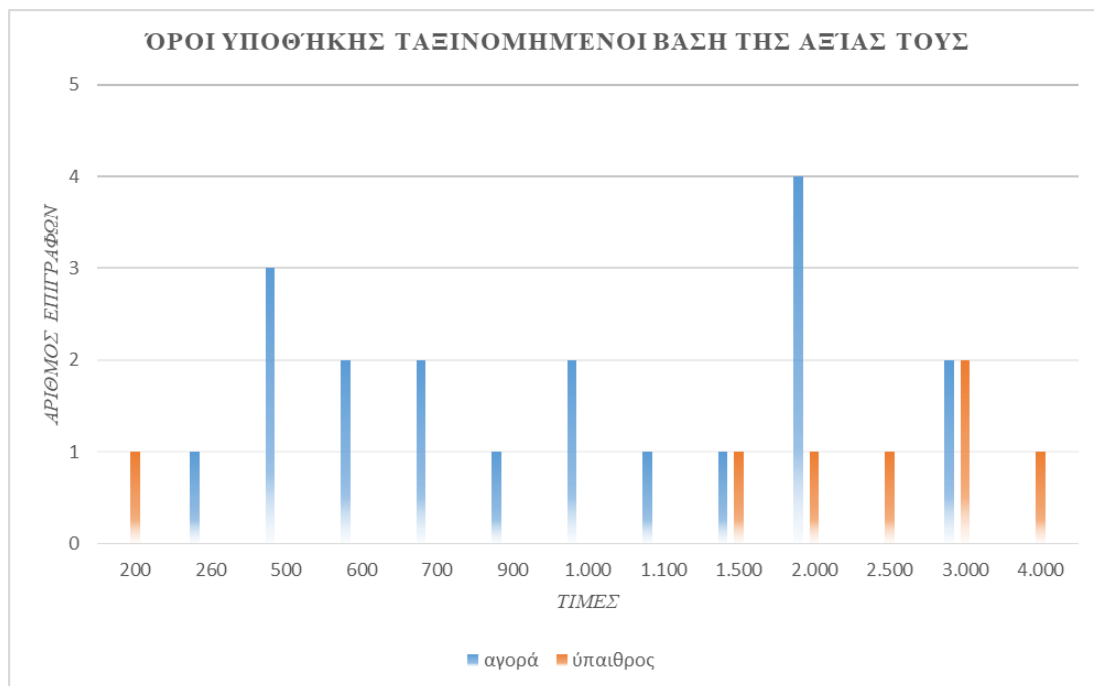
Διάγραμμα 1. Όροι υποθήκης ταξινομημένοι χρονολογικά

Έχοντας παραθέσει λεπτομερώς τους όρους όλων των κατηγοριών (βλ. κεφάλαιο 3), στο σημείο αυτό θα αναλύσουμε χρονολογικά μόνο όσους ανήκουν στις κατηγορίες “Πράσις επι λύσει” (Γ19-Γ49), “Υποθήκη” (Δ53-Δ54), “Πράσις” (Ε55-Ε56), καθώς και στις προσωπικές μου προσθήκες (Η64-Η75), όπου έχω συμπεριλάβει μόνο όρους των παραπάνω κατηγοριών.

Στο παραπάνω διάγραμμα (1), παρατηρούμε μία συγκέντρωση όρων των 3^ο αιώνα και πιο συγκεκριμένα στο δεύτερο μισό της εκατονταετίας (350-300 π.Χ.). Ειδικότερα, έχοντας κάνει την έρευνα μας στον τομέα των λίθινων αυτών οικονομικο - κοινωνικών πλακών, ελάχιστες χρονολογίες έχουν υπολογισθεί με ακρίβεια. Οι περισσότερες χρονολογίες οφείλουν την ακρίβεια τους σε αναφερόμενο άρχοντα πάνω στην επιγραφή, οπότε ο εντοπισμός του ακριβούς έτους είναι ευκολότερος.

Επίσης, σχετικά με τη γενικότερη διασπορά τους στον χρόνο, βλέπουμε πως έχουν καταγεγραμμένους όρους τόσο τον 4^ο αιώνα όσο και τον 3^ο, οπότε συνειδητοποιούμε πως οι όροι χρησιμοποιούνταν ως οικονομικό και κοινωνικό σύστημα στην Αρχαία Αθήνα για τουλάχιστον δύο αιώνες. Μέσα από αυτή τη διατύπωση, αντιλαμβανόμαστε πως για να μην υπήρχε κάποια αλλαγή στο σύστημα δανεισμού και υποθηκών την εποχή εκείνη και για να διατηρήθηκε το παραπάνω σύστημα όρων, ήταν αποτελεσματικό και βοήθησε στην οικονομική ζωή. Η βοήθεια του αυτή στην οικονομική ζωή όμως, έδωσε τέλος στην κοινωνική ζωή καθώς μέσα από τις υποθήκες οι πλούσιοι γινόνταν πλουσιότεροι και οι φτωχοί φτωχότεροι. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, όταν παραθέσαμε τις σχέσεις εξουσίας σε συνδυασμό με τους όρους υποθήκης, την περίοδο που οι όροι ως οικονομικό σύστημα άνθιζαν, η πόλη – κράτος στην αρχαία Ελλάδα ως κοινωνικό σύστημα κατέρρεε. Ο λόγος ήταν απλός, οι πολίτες δεν μπορούσαν να συντηρήσουν τον εαυτό τους και την οικογένειά τους μέσα στην κοινωνία, καθώς υποδουλωνόντουσαν μέσω των υποθηκών, έτσι αναγκάζονταν να μεταναστεύσουν εκτός πόλης για να βρουν κτήματα και να ζήσουν χωρίς το βάρος των υποθηκών. Τέλος, δεν μπορούμε να πούμε αν μία κατηγορία υπερίσχυε σε μία χρονολογική περίοδο έναντι μίας άλλης, όλες οι κατηγορίες όρων είναι διανεμημένες το ίδιο χρονολογικά.

5.2 Οι όροι και οι σχέσεις αξίας

Διάγραμμα 2. Όροι υποθήκης ταξινομημένοι βάση της αξίας τους

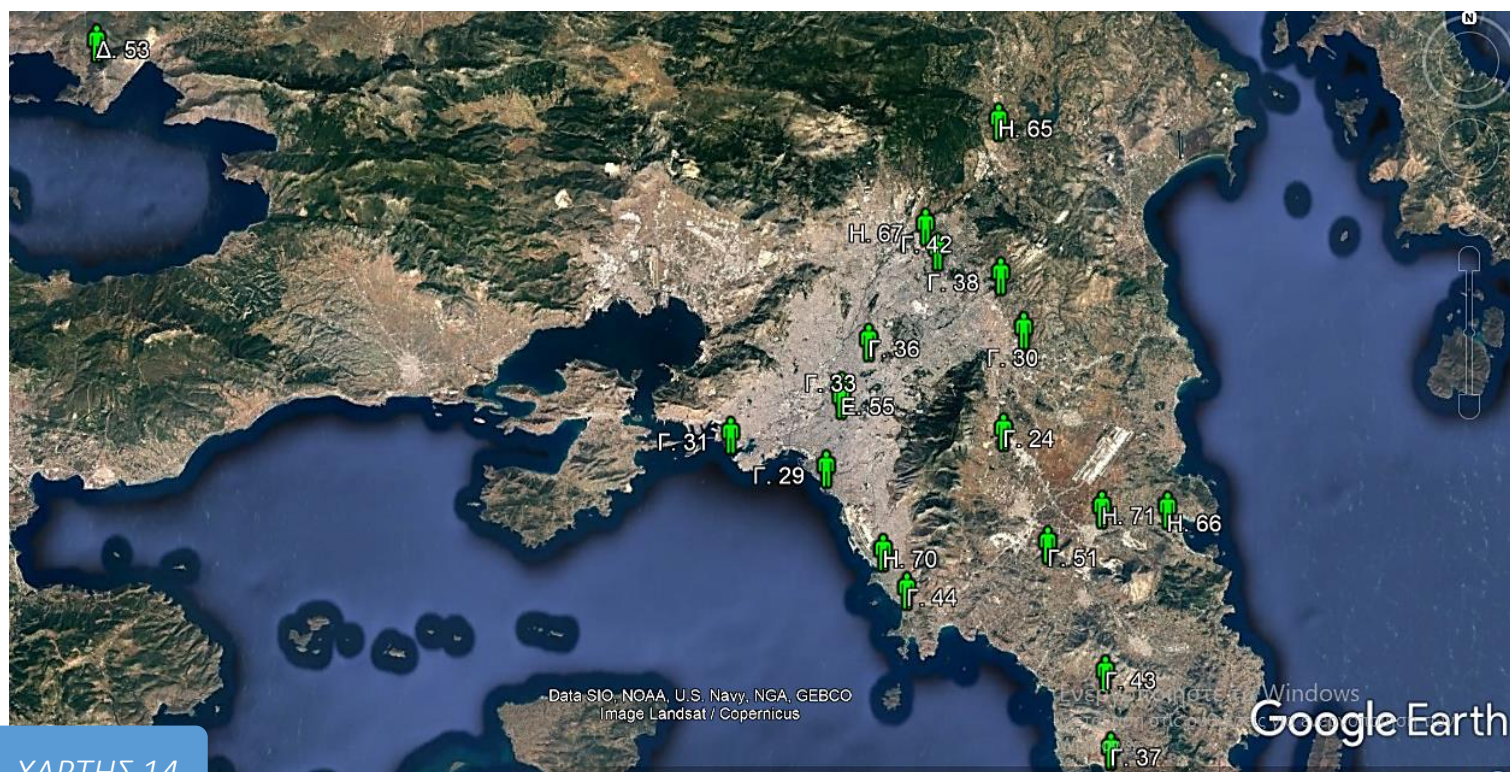
Αφού μελετήσαμε το χρονολογικό κομμάτι, τώρα θα εξετάσουμε τις κατηγορίες “Πράσις επι λύσει” (Γ19-Γ49), “Υποθήκη” (Δ53-Δ54), “Πράσις” (Ε55-Ε56), καθώς και τις προσωπικές μου προσθήκες (Η64-Η75), όσον αφορά τις σχέσεις αξίας. Πιο συγκεκριμένα, σε μερικές επιγραφές μπορούμε να διακρίνουμε την τιμή στην οποία είχε υποθηκευτεί ένα χωρίο, ένα αγρόκτημα ή ένα σπίτι.

Στο παραπάνω διάγραμμα (2) παρουσιάζονται οι τιμές οι οποίες αναγράφονται στις επιγραφές ταξινομημένες από την μικρότερη, 200 νομίσματα (αριστερά) προς τη μεγαλύτερη, 4.000 νομίσματα (δεξιά). Στους όρους χρησιμοποιήθηκε το αρχαίο αττικό σύστημα αρίθμησης. Όπως παρατηρούμε οι τιμές είναι μοιρασμένες ισάξια. Υπάρχουν όροι με πολύ μικρή αξία όσον αφορά την υποθήκη τους και κάποιοι με αρκετά μεγάλη αξία. Στη σύγκριση αξιών γίνεται φανερό πως οι όροι οι οποίοι βρίσκονται εκτός αγοράς, δηλαδή στην Αττική ύπαιθρο φαίνεται να έχουν περισσότερη αξία από αυτούς που τοποθετούνται στο άστυ. Σε αυτό το σημείο καλό θα ήταν να τονίσουμε για ακόμη μία φορά πως έχουμε περισσότερες επιγραφές από ανασκαφές στην Αρχαία αγορά της Αθήνας, λόγω συστηματικών και οργανωμένων ανασκαφών και ερευνών, σε αντίθεση με την ύπαιθρο και τα προάστια.

Ακόμα, από πηγές μας έχει γίνει γνωστό πως δεν είχε ιδιαίτερη ουσία και διαφορά στην τιμή της υποθήκης εάν ένας χώρος είχε σπίτι και μαγαζί (καπηλειό). Η παρουσία μαγαζιού στο συμβόλαιο δεν ανέβασε τη τιμή, κάτι που μας κάνει εντύπωση καθώς κάποιος θα θεωρούσε πολύ σημαντικό ένα μαγαζί σε ένα συμβόλαιο στις μέρες μας. Σημαντικό ακόμα είναι αφού μιλάμε για τιμές και σχέσεις αξίας να τονισθεί πως μέσω της υποθηκευμένης αξίας δεν μπορούμε να αντλήσουμε πολλές πληροφορίες για τον μικροκαλλιεργητή που αναγκάζοταν να υποθηκεύσει το κτήμα του και να εισέλθει σε αυτό το σύστημα. Οι οφειλές αυτές μπορεί να αντιστοιχούν σε ολόκληρη τη περιούσια του ή να δηλώνουν μόνο ένα μικρό μέρος αυτής.

5.3 Οι όροι και η καταγωγή των δανειστών

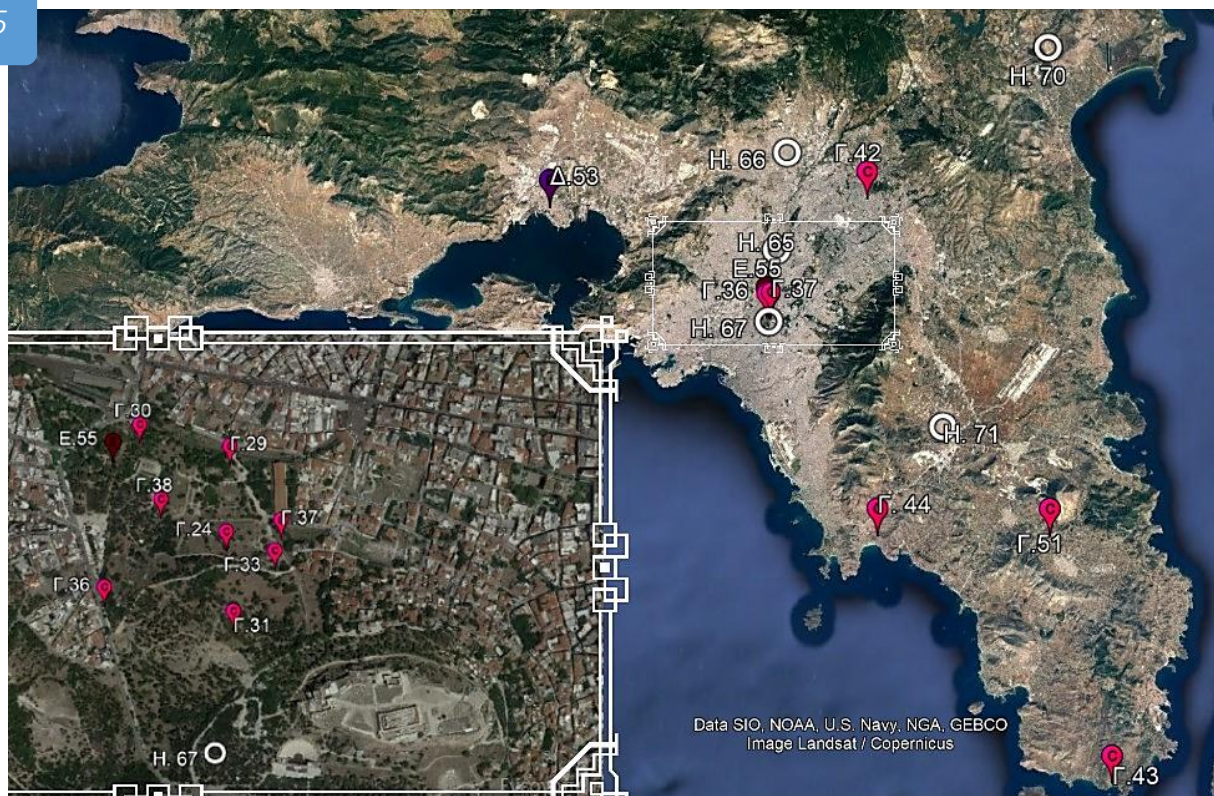
Χάρτης 14 // Η καταγωγή των δανειστών, η οποία αναγράφεται στις επιγραφές

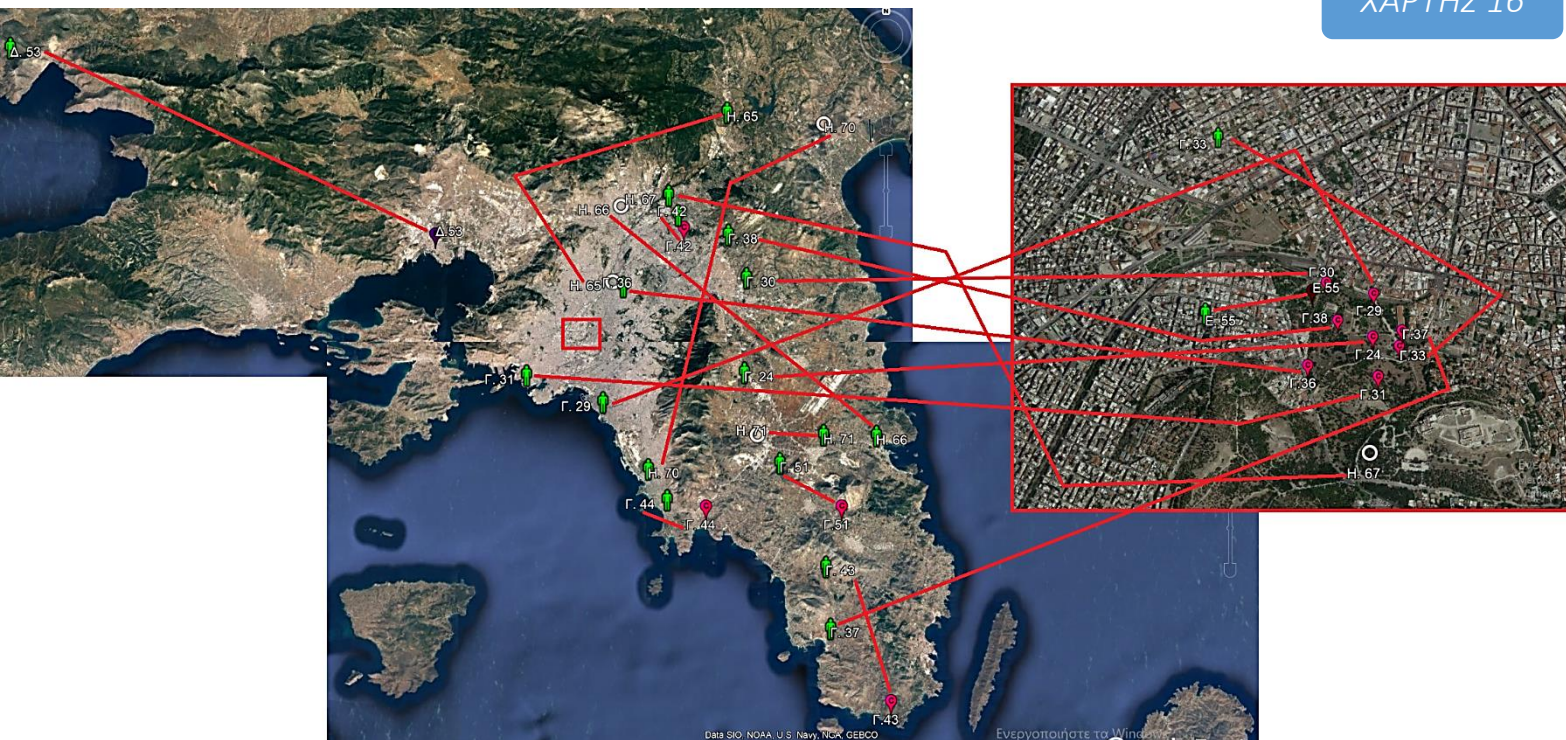

ΧΑΡΤΗΣ 14

Χάρτης 15 // Η τοποθεσία των όρων στους οποίους αναγράφεται η καταγωγή των δανειστών

ΧΑΡΤΗΣ 15

Σε αυτό το υποκεφάλαιο συνεχίζουμε να ερευνούμε και να αναλύουμε συγκεκριμένες κατηγορίες όρων, τις οποίες προαναφέραμε. Αυτό που αλλάζει είναι ο σκοπός. Σκοπός του υποκεφαλαίου είναι να παρουσιάσουμε και να παρατηρήσουμε τις σχέσεις των δανειστών με τα υποθηκευμένα μέρη / κτήματα όσον αφορά την καταγωγή και την τοποθεσία τους αντίστοιχα. Στη μελέτη αυτή μας βοηθούν οι χάρτες 14, 15 και 16 οι οποίοι δείχνουν τις ακριβείς τοποθεσίες των αντικειμένων που μελετάμε.

Παρατηρούμε λοιπόν ότι οι περισσότεροι δανειστές καταγόntonταν από την ύπαιθρο και συγκεκριμένα από παραθαλάσσιους δήμους. Αυτό φανερώνει έναν πλούτο στις περιοχές εκείνες σε σχέση με το άστυ και την αρχαία αγορά. Επιπλέον, γίνεται φανερό μέσω του χάρτη 14, πως οι δανειστές βρισκόταν διασκορπισμένοι στον Αττικό χώρο, δηλαδή οι δήμοι καταγωγής ποικίλουν. Αυτό δείχνει πως όλοι οι δήμοι, στην ύπαιθρο κυρίως είχαν εξίσου πλούτο και κύρος βάση τη γη των δημοτών τους στην υπόλοιπη Αττική.

Βασικό επίσης είναι να σχολιάσουμε τη σχέση του κάθε όρου και της καταγωγής του δανειστή όσον αφορά την τοποθεσία. Μελετώντας τους χάρτες εντοπίζουμε πως κάποιοι υποθηκευμένοι χώροι βρίσκονται κοντά στον τόπο καταγωγής του δανειστή, ενώ

κάποιοι άλλοι βρίσκονται αρκετά μακριά. Ακόμη και σε αυτό το κομμάτι παρατηρείται ποικιλομορφία.

Στα πρώτα κεφάλαια της εργασίας, επικεντρωθήκαμε ιδιαίτερα στις σχέσεις οικονομίας και κοινωνίας στην αρχαία Ελλάδα και συγκεκριμένα στην Αττική. Παρατηρώντας τους χάρτες με τη καταγωγή των δανειστών και τα υποθηκευμένα κτήματα μπορούμε να μελετήσουμε τις σχέσεις αυτές στην πράξη. Γίνεται φανερό πως το σύστημα των υποθηκών ήταν αρκετά διαδεδομένο και οι πολίτες το χρησιμοποιούσαν συχνά ως μέρος της οικονομίας. Έχοντας υπόψη πως οι μετακινήσεις εκείνη την εποχή δεν ήταν όσο εύκολες είναι σήμερα, προκαλεί εντύπωση πως κάποιοι δανειστές εμπιστευόταν την υποθηκευμένη περιουσία τους σε αγρότες κυρίως όταν τα κτήματα τους βρισκόταν μακριά από τον τόπο καταγωγής τους. Βέβαια, στις περισσότερες περιπτώσεις ο τόπος καταγωγής δε δηλώνει και το που κατοικούσε το τότε διάστημα ο δανειστής.

Μέσα από τη παραπάνω συνειδητοποίηση προκαλούνται ερωτήματα που αφορούν τον τόπο κατοικίας των δανειστών. Το ότι δεν μπορεί να ταυτιστεί ο δήμος καταγωγής με τον δήμο κατοικίας μας κάνει να αναρωτιόμαστε στους λόγους που οδηγήθηκε ο εκάστοτε δανειστής να μετακινηθεί και να υποθηκεύσει κτήματα σε άλλους δήμους. Συνήθως οι δανειστές ήταν πλούσιοι μεγαλοκαλλιεργητές που μέσω του συστήματος υποθηκών είχαν σκοπό να μεγαλώσουν ακόμα περισσότερο την περιουσία τους.

Επίλογος

Φτάνοντας στο τέλος της εργασίας είναι απαραίτητο να αναλογιστούμε τους στόχους και τους σκοπούς της, μέσω μίας σύντομης αναδρομής. Αρχικά, κύριο μέρος αποτέλεσαι σημασία των λίθινων επιγραφών που βρέθηκαν μέσω ανασκαφών, οι οποίες ονομάζονται «όροι» και ήταν αναπόσπαστο κομμάτι τόσο της οικονομικής όσο και της κοινωνικής ζωής στην Αττική του 4^{ου} και του 3^{ου} αιώνα π.Χ. κατά κύριο λόγο. Οι επιγραφές αυτές αν και πρώτα χρησιμοποιήθηκαν για οριοθέτηση κτημάτων, στη συνέχεια ο ρόλος τους ήταν να γνωστοποιούν υποθηκευμένα κτήματα σε ιδιωτικό και σε δημόσιο επίπεδο.

Για να κατανοήσουμε όμως το πόσο σημαντική μπορεί να ήταν μία λίθινη στήλη, χωρίς νομική υπόσταση, εκείνη την εποχή, καλό θα ήταν να αναλογιστούμε την σχέση της κοινωνίας και της οικονομίας γενικότερα αλλά και ειδικότερα στην αρχαιότητα. Μέσω αυτής της ανάλυσης καταφέραμε να καταλήξουμε στο ότι αυτές οι δύο έννοιες υπήρξαν άρρηκτα συνδεδεμένες για πολλά χρόνια έως σήμερα. Πλέον δεν υφίσταται κοινωνία χωρίς οικονομία και το αντίστροφο. Αν και οι δύο αυτοί ορισμοί είναι απαραίτητο να συνυπάρχουν, εξίσου απαραίτητο είναι και το να βρίσκονται σε ισορροπία χωρίς το ένα να υπερισχύει του άλλου.

Έχοντας αντιληφθεί τη λειτουργία του συστήματος υποθηκών στην Αττική μπορούμε να συμπεράνουμε αναμφίβολα πως αποτέλεσε ένα πλήγμα στην κοινωνία αλλά και στην οικονομία. Πλούσιοι γαιοκτήμονες υπερίσχυαν τόσο σε ισχύ όσο και σε κτήματα, ενώ οι μικροκαλλιεργητές αναγκαζόντουσαν να ξεφύγουν από τις υποθήκες γης μεταναστεύοντας. Αυτή η διαδικασία κατάφερε να καταστρέψει έναν από τους σημαντικότερους θεσμούς της αρχαιότητας, την πόλη – κράτος.

Στόχος αλλά και σκοπός της παραπάνω εργασίας ήταν να μπορέσουμε να κατανοήσουμε το οικονομικό αυτό σύστημα το οποίο τόσο επηρέασε την κοινωνία από την οποία πήγαζε και να βγάλουμε τα ανάλογα συμπεράσματα. Η μελέτη μου βασίστηκε κυρίως σε σπουδαίες βιβλιογραφικές πηγές, μέσα από τις οποίες μελέτησα τους θεσμούς της αρχαιότητας στην Αττική, αλλά και σε τεκμήρια ανασκαφών, από τα οποία αντλήσαμε σημαντικές πληροφορίες. Αποτύπωσα τα στοιχεία της έρευνάς μου με τη βοήθεια χαρτών, πινάκων αλλά και διαγραμμάτων ώστε να γίνει περισσότερο κατανοητή. Ελπίζω να έφερα εις πέρας τον σκοπό μου.

Ευχαριστώ πολύ, με εκτίμηση.

Βιβλιογραφία

- ✚ Finley I. Moses, 1996, “Οικονομία και Κοινωνία στην Αρχαία Ελλάδα (Πρώτος Τόμος)”, μτφρ από Αγγλική γλώσσα από Α. Παναγόπουλο, Αθήνα: Καρδαμίτσα
- ✚ Finley, M. I., 1952, Studies in land and credit in ancient Athens, 500-200 BC: The Horos inscriptions. Transaction Publishers
- ✚ Gerald V. Lalonde, 1938, “Inscriptions: horoi, poletai records, leases of public lands”, Athens: The American School of Classical Studies
- ✚ John V.A. Fine, 1951, “Horoi: Studies in Mortgage, Real Security, and Land Tenure in Ancient Athens”, Athens: The American School of Classical Studies
- ✚ Michael Mann, 2006, “Κράτη, Πόλεμος και Καπιταλισμός”, μτφρ από Αγγλική γλώσσα Ε. Τσερεζόλε, Αθήνα: Κριτική
- ✚ Migeotte Leopold, 2007, “Η οικονομία των Ελληνικών πόλεων”, μτφρ από Γαλλική γλώσσα από Μ. Παπαθωμόπουλο, Αθήνα: Παπαδήμας
- ✚ Polanyi Karl, 2007, “Ο Μεγάλος Μετασχηματισμός”, μτφρ. Από Αγγλική γλώσσα από Κ. Γαγανάκη, Σκόπελος: Νησίδες
- ✚ Whitehead, D., 1990, Abbreviated Athenian Demotics. Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik, 105-161.
- ✚ <https://inscriptions.packhum.org/>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Σύνταγμα επιγραφών

1. Μίσθωσις Οίκου (όροι 1 – 11)

(= ή αλλιώς η ενοικίαση, σχετίζεται με τη μίσθωση οίκου κατά κυριότητα ενός παιδιού, το οποίο έμεινε ορφανό)

1. Θραύσμα πεντελικού μαρμάρου (Inv. No. I 3280)¹⁶⁵.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκε στις 14 Ιανουαρίου 1936, στην ενότητα Τ. Πιο συγκεκριμένα στον τοίχο ενός μοντέρνου σπιτιού πάνω από το ανατολικό άκρο της Νότιας Στοάς Ι, στην Αρχαία Αθηναϊκή αγορά¹⁶⁶. Η πάνω και η αριστερή πλευρά διατηρούν τις αρχικές τους επιφάνειες, αλλά σε κάποια σημεία η πέτρα φαίνεται σπασμένη¹⁶⁷.»

Ύψος: 0,164m

Πλάτος: 0,065m

Πάχος: 0,076m

Ύψος γραμμάτων: 0,013m

ὄρο[ς χωρίου καὶ]
οἰκία[ς ἀποτίμημα]
Φρα[-----παι]
σὶ *Ω[αθεν ---]

No. 1

«Το όνομα του αποθανόντος πατέρα αναγραφόταν στη γραμμή 3. Στη γραμμή 4 μπορούμε να καταλάβουμε το δημοτικό ιδίωμα. Τα ονόματα των ορφανών μπορεί επίσης να ήταν χαραγμένα, αλλά, αν ναι, όλα τα αναγνωρίσιμα ίχνη των γραμμάτων έχουν εξαλειφθεί¹⁶⁸.»

¹⁶⁵ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 1, no. 1

¹⁶⁶ Gerald V. Lalonde, 1938, *Inscriptions: horoi, poletai records, leases of public lands*, σελ. 48 (μτφρ. δική μου)

¹⁶⁷ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 1 (μτφρ. δική μου)

¹⁶⁸ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 1 (μτφρ. δική μου)

2. Θραύσμα πεντελικού μαρμάρου (Inv. No. I 4759)¹⁶⁹.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκε στις 21 Απριλίου 1937, σε μοντέρνο τοίχος στο Τμήμα ΘΘ. Ειδικότερα βρέθηκε πάνω από το Νότιο τμήμα του Ελευσινίου¹⁷⁰. Η πέτρα έχει σπάσει στην κορυφή, και μια μικρή ποσότητα έχει χαθεί από κάθε πλευρά¹⁷¹.»

Ύψος: 0,223m

Πλάτος: 0,165m

Πάχος: 0,092m

Ύψος γραμμάτων:

0,013m – 0,018m

[ῥος χωρ]
[ίο ἀποτι]
[μ]ήματο[ς]
[Δ]ωρο — —
5 · ωνο[ς] πα
[ι]δων Φιλο
κλέος κα[ι]
[Φ]ιλόργο
vacat

No. 2

«Οι γραμμές 4 και 5 πρέπει να περιέχουν το όνομα και το δημοτικό στοιχείο του αποθανόντος πατέρα, αλλά το δεξί μισό της γραμμής 4 έχει φθαρεί τόσο πολύ και έχει καταστραφεί που τα ίχνη από τα γράμματα είναι σχεδόν δυσανάγνωστα. Στη μελέτη της συγκεκριμένης επιγραφής βοήθησε τον Fine ο John H. Kent με σκοπό να διαλευκάνουν τα σημεία που έχουν φθαρεί. Υπάρχουν υποθέσεις για το όνομα του πατέρα αλλά μπορεί να ήταν και απλά “Δώρος”. Υπάρχουν και πολλές υποθέσεις για το πρώτο γράμμα της γραμμής 5, σύμφωνα με τον Kent είναι είτε κάπα, είτε χι, είτε ύψιλον¹⁷².»

3. Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου (Inv. No. I 5873)¹⁷³.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκε στις 8 Ιουνίου 1939. Σε δεξαμενή/στέρνα στο τμήμα BB, δυτικά της Παναθηναϊκής Οδού¹⁷⁴. Σώζονται τμήματα του πάνω και του κάτω μέρους. Η δεξιά άκρη

¹⁶⁹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 1, no. 2

¹⁷⁰ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 38 (μτφρ. δική μου)

¹⁷¹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 1 (μτφρ. δική μου)

¹⁷² John V.A. Fine, ο.π., σελ. 2 (μτφρ. δική μου)

¹⁷³ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 2, no. 3

¹⁷⁴ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 48 (μτφρ. δική μου)

είναι σπασμένη και η αριστερή πλευρά, αν και διατηρεί όλα τα γράμματα, μάλλον δεν είναι πρωτότυπη. Η πλάτη είναι τραχιά, αλλά η εγγεγραμμένη όψη είναι σμιλευμένη¹⁷⁵.»

Ύψος: 0,175m

Πλάτος:

0,175m

Πάχος: 0,055m

Ύψος γραμμάτων: 0,009m – 0,013m

«Τα γράμματα είναι ασυνήθιστα προσεγμένα για μια επιγραφή όρου. Το όνομα του άρχοντα είναι ξεκάθαρο καθώς κανενός άλλου άρχοντα το όνομα δεν άρχιζε με τα γράμματα “Πεί”, εκτός από του Πεισίστρατου τον 6^ο αιώνα π.Χ.¹⁷⁶»

ἐπὶ Πει[θιδήμον ἄρ]
χοντος [ὄρος χωρίον]
ἀποτίμη[μα παιδὶ]
Ἀντιφύλ[ου ----]
5 Προξέν[ωι]
vacat

No. 3

4. Θραύσμα από πεντελικό μάρμαρο (Inv. No. I 5878)¹⁷⁷.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκε στις 8 Ιουνίου 1939, στο τμήμα NN, βόρεια των Νοτιοδυτικών Λουτρών¹⁷⁸.

Η πέτρα, που είναι σπασμένη από όλες τις πλευρές, είναι σαν μια πολύ λεπτή λωρίδα¹⁷⁹.»

Ύψος: 0,105m

Πλάτος: 0,065m

Πάχος: 0,014m

Ύψος γραμμάτων:

0,01m – 0,015m

[ὄρο]ς χω[ρίον]
[ἀπο]τίμη[μα]
[...]οκλε[----]
[πα]ιδὶ Τί[----]
5 [Δ]αμπ[τρέως]

No. 4

¹⁷⁵ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 2 (μτφρ. δική μου)

¹⁷⁶ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 2 (μτφρ. δική μου)

¹⁷⁷ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 2, no. 4

¹⁷⁸ Gerald V. Lalonde, ο.π. σελ. 38 (μτφρ. δική μου)

¹⁷⁹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 2 (μτφρ. δική μου)

« Η αποκατάσταση των ονομάτων του νεκρού πατέρα και του ορφανού στις γραμμές 3 και 4 αντίστοιχα είναι ακατόρθωτη, αφού υπάρχουν πάρα πολλές πιθανές αντιστοιχίες¹⁸⁰.»

5. Θραύσμα πεντελικού μαρμάρου (Inv. No. I 6107)¹⁸¹.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

« Βρέθηκε στις 21 Απριλίου 1948, στην ενότητα 00, νοτιοδυτικά της πλατείας της αγοράς¹⁸². Σώζεται η πάνω και η δεξιά πλευρά, σε άλλα σημεία όμως η πέτρα είναι σπασμένη¹⁸³.»

Ύψος: 0,165m

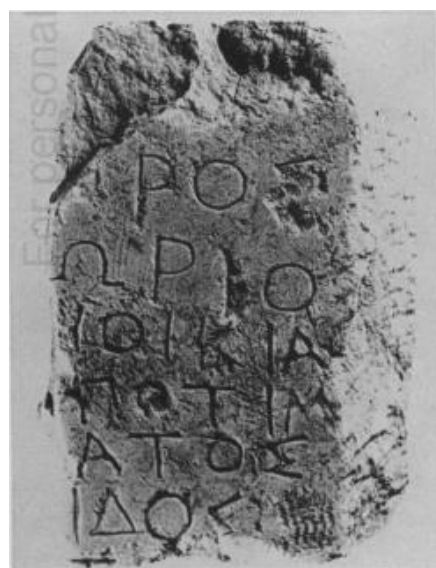
Πλάτος: 0,09m

Πάχος: 0,061m

Ύψος γραμμάτων:

0,01m – 0,02m

ὄρος
 [χ]ωρίο
 [κα]ὶ οἰκία
 [ς ἄ]ποτιμ
 5 [ήμ]ατος
 [πα]ιδὸς
 τ ἄ

No. 5

6. Θραύσμα Πεντελικού μαρμάρου (Inv. No. I 273)¹⁸⁴.

I.G., II, 2642-2770

Hesperia III, 1934, p. 65, no. 38, B. D. Meritt

«Παρουσιάζονται διατηρημένα μέρη των αρχικών μπροστινών και πίσω επιφανειών καθώς και τμήματα της επάνω και αριστερής γωνίας. Είναι σπασμένο σε μερικά σημεία. Τα γράμματα είναι ασυνήθιστα καλογραμμένα. Βρέθηκε κατά την προ-ανασκαφική περίοδο

¹⁸⁰ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 3 (μτφρ. δική μου)

¹⁸¹ John V.A. Fine, ο.π. σελ. 3, no. 5

¹⁸² Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 38 (μτφρ. δική μου)

¹⁸³ John V.A. Fine, ο.π. σελ. 3 (μτφρ. δική μου)

¹⁸⁴ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 25, ADDENDUM II (a)

του 1933, χτισμένο στον τοίχο ενός σύγχρονου σπιτιού πάνω από το δυτικό άκρο της Μέσης Στοάς¹⁸⁵. Χρονολογείται γύρω στον 4^ο αιώνα π.Χ.»

Ύψος: 0,16m

Πλάτος: 0,11m

Πάχος: 0,065m

Ύψος Γραμμάτων:

0,023m & 0,013m

«Αυτός είναι από τους λίγους όρους υποθήκης που δημιουργήθηκαν από έναν επιδέξιο λιθοκόπτη. Μετά την πρώτη γραμμή τα γράμματα ταξινομούνται στη σειρά. Η αποτυχία αναφοράς της ιδιοκτησίας που χαρακτηρίστηκε ως εγγύηση είναι ασυνήθιστη¹⁸⁶.»

ὄρ[ος]
 ἀποτ[ιμή]
 ματος [. . .]
 5 ἔ στ[. . .]
 θε---

Addendum II, a

7. Υμητιακό μάρμαρο (Inv. No. I 293)¹⁸⁷.

I.G., II, 2642-2770

Hesperia III, 1934, p. 65, no. 57, B. D. Meritt

Hesperia XI, 1942, p. 313, A. E. Raubitschek

Hesperia XII, 1943, pp. 163 – 164, S. Dow and A. H. Travis

«Βρέθηκε το 1933, χτισμένο στον τοίχο ενός σύγχρονου σπιτιού ανατολικά από τα Πολιτειακά Γραφεία (Civic Offices) της Αγοράς. Χρονολογείται γύρω στο 311/0 π.Χ. Το πάνω μέρος είναι κατεστραμμένο και η δεξιά πλευρά έχει σπάσει. Σώζονται ακατέργαστα τμήματα γραμμάτων από όλες τις σειρές¹⁸⁸.»

¹⁸⁵ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 49 (μτφρ. δική μου)

¹⁸⁶ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 15 (μτφρ. δική μου)

¹⁸⁷ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 26, ADDENDUM II (b)

¹⁸⁸ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 48 (μτφρ. δική μου)

Ύψος: 0,139m

Πλάτος: 0,195m

Πάχος: 0,07m

Ύψος

γραμμάτων: 0,013m

ξ[πὶ - - - - - ἀρχ]
οντος ὅρος ο[ἰκίας Ε]
ὕμ<ἐ>νει Τη[- - - -]
[Δ]<ε>κελέ<ω>ς π[αιδὶ]
5 [ἀ]ποτίμημ[α]
vacat

Addendum II, b

«Η αποκατάσταση του ονόματος του ἀρχοντα στην πρώτη γραμμή έχει προκαλέσει μεγάλη σύγχυση και δυσκολία. Η οριστική απάντηση στο πρόβλημα, σύμφωνα με τον Fine, είναι αδύνατη. Ο Meritt, ο αρχικός συντάκτης, πρότεινε δοκιμαστικά τον Χαιρόντα, ο Ράουμπιτσεκ πρότεινε τον Σιμωνίδη και ο Ντάου μαζί με τον Τράβις τάσσονται υπέρ του Φανομάχου. Στη συνέχεια, το όνομα στις γραμμές 2 και 3 θα έπρεπε να είναι αυτό του ορφανού γιου¹⁸⁹.»

8. Θραύσμα Πεντελικού μαρμάρου (Inv. No. I 3031)¹⁹⁰.

I.G., II, 2642-2770

Hesperia X, 1941, p. 52, no. 14, B. D. Meritt

«Βρέθηκε στις 20 Ιουνίου του 1935, ανάμεσα σε Ύστερο-ρωμαϊκά προς βυζαντινά πλαίσια στο βόρειο μέρος του βόρειου τοίχου του Ωδείου Αγρίππα στην Αθηναϊκή αγορά. Μέρος της ενεπίγραφης όψης είναι η μόνη αρχική επιφάνεια που σώζεται¹⁹¹.»

Ύψος: 0.16m

Πλάτος: 0,151m

Πάχος: 0,05m

Ύψος γραμμάτων:

0,012m

[ὄρ]ος χωρ[ί]
[ο]ν καὶ οἰκί
[α]ς ἀποτιμ
[ή]ματος π
5 [α]ιδὶ Φιλοκλ
[έους]

H77 (I 3031)

¹⁸⁹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 27 (μτφρ. δική μου)

¹⁹⁰ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 28, no. 3

¹⁹¹ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 39 (μτφρ. δική μου)

9. Γκρι ασβεστόλιθος¹⁹².

I.G., II, 2642-2770

Ath. Mitt. LXVII, 1942, p. 35, no. 38 (Werner Peek)

«Χαρακτηριστικό του παρακάτω όρου είναι τα καλο-χαραγμένα γράμματα, χρονολογείται στο δεύτερο μισό του 4^{ου} αιώνα¹⁹³.»

Πλάτος: 0,35m

Ύψος γραμμάτων: 0,022m – 0,025m

ὅρος χωρίου ἀπο
τιμήματος παι
σὶ τοῖς Εὐθυκρά
τους Ἐρχιέως

10. Γκρι ασβεστόλιθος¹⁹⁴.

I.G., II, 2642-2770

Ibid, no 39, Werner Peek

«Βρέθηκε στη περιοχή Λιόπεσι, προάστιο 11 χλμ. Ανατολικά από την αγορά της Αρχαίας Αθήνας (σημερινή Παιανία). Ο ασβεστόλιθος φαίνεται σπασμένος στη δεξιά πλευρά αλλά και στον πάτο του. Ο Peek κάνει λόγο για αδέξια γράμματα και χρονολογεί τον όρο περίπου στα μέσα του τέταρτου αιώνα¹⁹⁵.»

Ύψος: 0,23m

Πλάτος: 0,295m

Πάχος: 0,06m

Ύψος γραμμάτων: 0,015m

ὅρος χωρίου ἀποστ[ίμημ]
α Τιμοκράτος Π[αία]
νιῶς παισί

¹⁹² John V.A. Fine, ο.π., σελ. 29, no. 4

¹⁹³ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 29 (μτφρ. δική μου)

¹⁹⁴ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 29, no. 5

¹⁹⁵ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 29 (μτφρ. δική μου)

11. Λευκό Μάρμαρο¹⁹⁶.

I.G., II, 2642-2770

‘*Αρχ. Δελτ. XIV, 1931 – 1932, Παράρτημα, p. 31, no. 2, I. Threpsiades*

«Βρέθηκε στην Ελευσίνα. Τα γράμματα, τα οποία είναι χαραγμένα επάνω στον όρο φαίνονται αχνά¹⁹⁷.»

Ύψος: 0,35m

Πλάτος: 0,24m

Πάχος: 0,03m

Ύψος γραμμάτων: 0,015m

ὄρος χωρί[ο]ν
ἀποτιμήματ
ος παισὶν Πυθ
οδήλου Φαλη
5 ρέως

2. Αποτίμημα Προικός (όροι 12 - 18)

(= ή αλλιώς η υποθήκη προίκας σχετίζεται με όρους που εξέφραζαν τον θεσμό της προίκας στην Αρχαία Αθήνα)

12. Θραύσμα πεντελικού μαρμάρου (Inv. No. I 5579)¹⁹⁸.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκε στις 10 Οκτωβρίου 1938, στην ενότητα BB, στον τοίχο σύγχρονης κατοικίας νοτιοανατολικά της πλατείας Αγοράς και δυτικά της Παναθηναϊκής Οδού¹⁹⁹. Το πίσω μέρος είναι χοντροκομμένο. Η πέτρα είναι σπασμένη στο κάτω μέρος και στην αριστερή πλευρά, αλλά η κορυφή έχει διατηρήσει την αρχική της επιφάνεια. Ένα μικρό μέρος της πέτρας προφανώς έχει χαθεί στη δεξιά άκρη²⁰⁰.»

¹⁹⁶ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 29, no. 6

¹⁹⁷ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 29 (μτφρ. δική μου)

¹⁹⁸ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 3, no. 6

¹⁹⁹ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 39 (μτφρ. δική μου)

²⁰⁰ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 3 (μτφρ. δική μου)

Ύψος: 0,13m

Πλάτος: 0,13m

Πάχος: 0,04m

Ύψος

γραμμάτων: 0,011m

[ἐ]πὶ Κλεάρ[χου]
[ἄ]ρχοντος ὄρ[ος]
[οἰ]κίας προικ
[ὁς ἄ]ποτίμη
5 [μα ^{-α-8-}]χα ---

«Στη γραμμή 5 βρίσκεται το όνομα της συζύγου και πολύ πιθανό το όνομα της να ξεκινά με το γράμμα «χ», κάτι αρκετά συνηθισμένο στην Αρχαία Ελλάδα, κοινό αρχικό για το όνομα μίας γυναίκας. Βέβαια, λόγω της φθοράς δεν μπορούμε να διακρίνουμε με σαφήνεια αν το γράμμα «χ» είναι στην αρχή του ονόματος²⁰¹.»

13. Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου (Inv. No. I 5629)²⁰².

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκε στις 22 Νοεμβρίου 1938, στην ενότητα ΕΕ, ειδικότερα σε τοίχο σπιτιού στους βόρειους πρόποδες του Αρείου Πάγου²⁰³. Σώζονται τμήματα της κορυφής και των πλευρών, σε κάποια σημεία η πέτρα φαίνεται σπασμένη²⁰⁴.»

Ύψος: 0,145m

Πλάτος: 0,182m

Πάχος: 0,078m

Ύψος

Γραμμάτων: 0,014m – 0,02m

ὄρος
οἰκίας
προικὸς
Ἀρχίλλ[η]
5 [Π] -----

²⁰¹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 4 (μτφρ. δική μου)

²⁰² John V.A. Fine, ο.π., σελ. 4, no. 7

²⁰³ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 49 (μτφρ. δική μου)

²⁰⁴ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 4 (μτφρ. δική μου)

14. Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου (Inv. No. I 5698)²⁰⁵.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκε στις 10 Μαρτίου 1939, στον τοίχο ενός σύγχρονου σπιτιού, νοτιοδυτικά του Ελευσινίου και δυτικά της Παναθηναϊκής Οδού²⁰⁶, στο τμήμα BB. Το πάνω μέρος καθώς και μέρος της αριστερής πλευράς έχουν σπάσει, αλλά σε άλλα σημεία η πέτρα μάλλον διατηρεί τις αρχικές της επιφάνειες²⁰⁷.»

Ύψος: 0,15m

Πλάτος: 0,19m

Πάχος: 0,05m

Ύψος γραμμάτων: 0,012 – 0,03m

[ὄρο]ς
[χ]ωρίο
[π]ροικός
vacat

15. Θραύσμα Πεντελικού μαρμάρου (Inv. No. I 1978)²⁰⁸.

I.G., II, 2642-2770

Hesperia X, 1941, p. 54, no. 18, B. D. Meritt

«Βρέθηκε στις 9 Μαΐου 1934, σε στέρνα του 1^{ου} αιώνα π.Χ., βορειοδυτικά της εκκλησίας του Διονυσίου Αρεοπαγίτου²⁰⁹, στην αρχαία αγορά της Αθήνας. Χρονολογείται γύρω στο 308/7 π.Χ. Ο όρος φαίνεται να έχει σπάσει στην αριστερή πλευρά και στο κάτω μέρος. Οι πρώτες τέσσερις γραμμές, που έχουν σβηστεί, περιείχαν την φράση “πράξεις επί λύσει”, ενώ στο κάτω μισό της πέτρας χαράχθηκε η παρακάτω επιγραφή:²¹⁰»

²⁰⁵ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 4, no. 8

²⁰⁶ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 49 (μτφρ. δική μου)

²⁰⁷ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 4 (μτφρ. δική μου)

²⁰⁸ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 29, no. 7

²⁰⁹ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 39 (μτφρ. δική μου)

²¹⁰ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 29 (μτφρ. δική μου)

[ἐπὶ Καί]ρίμου ἄρχοντος
[ὄρος ο]ϊκίας προικὸς ἀπ
[οτίμη]μα Σιμάλει

Ύψος: 0,128m

Πλάτος: 0,195m

Πάχος: 0,041m

Ύψος γραμμάτων: 0,006 – 0,01 m

No. 18

16. Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου²¹¹.

I.G., II, 2642-2770

Hesperia, Supplement VII, 1943, pp. 1-2, no. 1, A. E. Raubitschek

«Σώζεται η κορυφή και το μεγαλύτερο μέρος της αριστερής πλευράς. Βρέθηκε στην περιοχή της Πνύκας²¹².»

Ύψος: 0,189m

Πλάτος: 0,29m

Πάχος: 0,05m

Ύψος γραμμάτων: 0,013m

ὁ[ρ]ος οἰκίας ἀποτε[τιμ]
ημένης προικὸς Ε[ιρή?]
νει Ἀντιδώρου Λευ[κονοι]
έως θυγατρὶ Χ δρα[χμῶν]
5 ὅσῳι πλέονος ἀξία ἐ[τιμήθ]
ῇ Ἀγλαοσίμει ὑπόκε[ιται]
ΗΗ καὶ Γεφυραίοις ΗΗ[...]
ΙΙΙΙΙ καὶ ἐπὶ τοῖς α[...]
[...] ὑ[...^{ca. 5}...] τευμ[...^{ca. 6}...]

17. Στήλη από λευκό μάρμαρο²¹³.

I.G., II, 2642-2770

A. J. P., LXIX, 1948, pp. 202-203, no. 2, D.M. Robinson

«Η στήλη έχει σωθεί ολόκληρη, απλά έχει θρυμματιστεί σε κάποια σημεία. Η πέτρα παρουσιάζει τραχιά σημεία στο κάτω μέρος. Βρέθηκε στην Ανάβυσσο²¹⁴.»

²¹¹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 30, no. 8

²¹² John V.A. Fine, ο.π., σελ. 30 (μτφρ. δική μου)

²¹³ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 30, no. 9

²¹⁴ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 30 (μτφρ. δική μου)

Ύψος: 0,28m

Πλάτος: 0,29m

Πάχος: 0,06m

Ύψος γραμμάτων: 0,01 – 0,015m

δρος
χωρίο : ἀπο
τιμήματο
ς : Ἰπποστρ
5 ἀτει : προ
ικὸς Π Η Η
vacat

«Οι αριθμοί είναι δύσκολο να διαβαστούν, αλλά ο καθηγητής Robinson, που έχει μελετήσει την πέτρα, νιώθει σίγουρος πως το “5.200” είναι το σωστό ποσό²¹⁵.»

18. *Πλήρης ορθογώνιος λίθος από τραχύ σχιστόλιθο*²¹⁶.

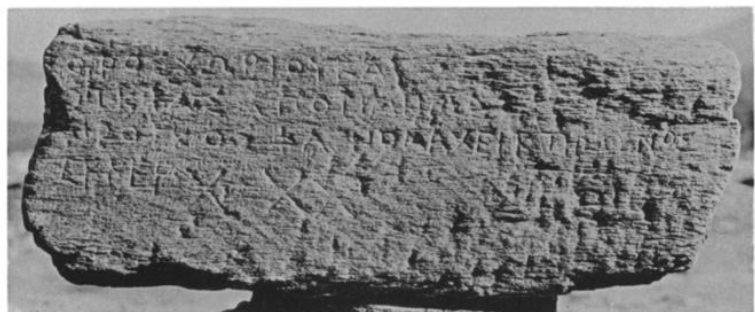
I.G., II, 2642-2770

Hesperia, XIX, 1950, pp. 23-24, D. M. Robinson

« Μεγάλο μέρος της επιφάνειας δεν έχει λειανθεί, ειδικότερα η επάνω και κάτω δεξιά γωνία. Χρονολογείται γύρω στο 325 π.Χ. Βρέθηκε στο Διόνυσο Αττικής, παλαιότερα ονομαζόταν *Αρχαία Ικαρία*²¹⁷. »

δρος χωρίου καὶ
οἰκίας ἀποτίμημα
προικὸς Φανομάχει Κτήσωνος
ἐκ Κερ XXX

PLATE 15

a. Mortgage Inscription at Icaria

D. M. ROBINSON: MORTGAGE INSCRIPTION FROM IKARIA

Ενεργοποιήστε τα Wi

Ύψος: 0,195m

Πλάτος: 0,475m

Πάχος: 0,290m

Ύψος γραμμάτων: 0,01 – 0,02m

²¹⁵ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 30 (μτφρ. δική μου)

²¹⁶ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 31, no. 10

²¹⁷ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 31 (μτφρ. δική μου)

3. Πράσις επι Λύσει (όροι 19-52)

(= σχετίζεται με την πώληση με δικαίωμα εξαγοράς)

19. Θραύσμα πεντελικού μαρμάρου (Inv. No. I 238)²¹⁸.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκε στις 17 Μαΐου 1932, στην ενότητα ΤΟ, σε έναν μαρμάρινο σωρό στους βόρειους πρόποδες του Αρείου Πάγου²¹⁹. Το πίσω μέρος είναι χοντροκομμένο. Διατηρείται μέρος της πάνω και δεξιάς πλευράς²²⁰.»

Ύψος: 0,084m

Πλάτος: 0,074m

Πάχος: 0,047m

Ύψος

γραμμάτων:

0,027m στη πρώτη σειρά

και 0,016m στις υπόλοιπες σειρές

[ὄρο]ς
[χωρίου καὶ] οἱ
[κήματος] πε
[πραμένων ἐ]
5 [πὶ λύσει ---]

«Η λέξη “οίκημα”, στη γραμμή ένα και δύο, ικανοποιεί περισσότερο τις προθέσεις της συγκεκριμένης επιγραφής από τη λέξη “οικία” που χρησιμοποιείται συνήθως²²¹.»

20. Θραύσμα γαλανόλευκον μαρμάρου (Inv. No. I 1888)²²².

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκε στις 24 Απριλίου 1934, κάτω από τον δεύτερο Ναό του Απόλλωνα Πατρώου στην Ενότητα ΟΕ. Το πίσω μέρος της πέτρας είναι χοντροκομμένο και η πέτρα είναι σπασμένη από όλες τις πλευρές²²³.»

²¹⁸ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 5, no. 9

²¹⁹ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 44 (μτφρ. δική μου)

²²⁰ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 5 (μτφρ. δική μου)

²²¹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 5 (μτφρ. δική μου)

²²² John V.A. Fine, ο.π., σελ. 5, no. 10

²²³ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 5 (μτφρ. δική μου)

Ύψος: 0,135m

Πλάτος: 0,228m

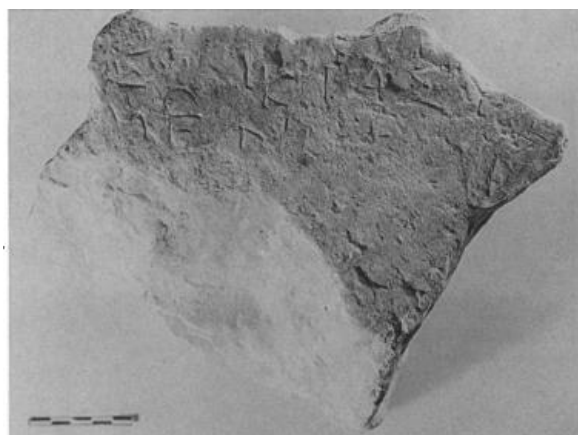
Πάχος: 0,097m

Ύψος γραμμάτων: 0,015m

«Τα γράμματα είναι πολύ χοντροκομμένα.

Τα μεγάλα κενά τα οποία εμφανίζονται ανάμεσα στα γράμματα της πρώτης γραμμής μάλλον οφείλονται σε κάποια ατέλεια του λίθου κατά τη δημιουργία της επιγραφής. Ο John H. Kent, ο οποίος μελέτησε τον παραπάνω όρο, υποστηρίζει ότι υπήρχε και μία τρίτη γραμμή, η οποία έχει σβηστεί²²⁴. »

[ὄρο]ς οἰκίας [πε]
[πρα]μένη[ς ἐπὶ]
[λύσει] -----]

21. Θραύσμα γαλαζωπής πέτρας, πιθανότατα γρανίτη (Inv. No. I 2058)²²⁵.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκε στις 3 Νοεμβρίου του 1934, στην ενότητα Ο, χτισμένο σε τοίχο σύγχρονου σπιτιού ανατολικά από το νότιο τμήμα του Ωδείου του Αγρίππα²²⁶. Η κάτω και η δεξιά πλευρά έχουν αποκοπεί, αλλά η επάνω και η αριστερή άκρη προφανώς διατηρούν τις αρχικές τους επιφάνειες²²⁷.»

Ύψος: 0,141m

Πλάτος: 0,152m

Πάχος: 0,047m

Ύψος γραμμάτων: 0,010 – 0,023m

«Η γραμμή 3 φαίνεται να έχει είτε σβηστεί, είτε φθαρεί αρκετά. Στο κάτω μέρος της επιγραφής

ὄρος
χωρίο[υ]
πεπραμ[ένου]
[ἐπὶ λ]ύσει[ι --]
-----]

²²⁴ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 5 (μτφρ. δική μου)

²²⁵ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 5, no. 11

²²⁶ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 44 (μτφρ. δική μου)

²²⁷ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 5 (μτφρ. δική μου)

η λέξη “λύσει” φαίνεται καθαρά, αλλά προκαλεί εντύπωση το ότι δεν υπάρχουν εμφανή σημάδια για μία ακόμη γραμμή²²⁸.»

22. Δύο θραύσματα λευκού μαρμάρου (Inv. No. I 2251)²²⁹

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκαν στις 21 Δεκεμβρίου 1934, στην Ενότητα II, ενσωματωμένο σε έναν σύγχρονο τοίχο σπιτιού πάνω από το ανατολικό άκρο της Μέσης Στοάς²³⁰. Όταν συναρμολογούνται μεταξύ τους, σχηματίζουν πιθανώς το μεγαλύτερο μέρος της αρχικής πέτρας. Η μπροστινή όψη έχει φθαρεί καθώς η πέτρα φαίνεται να έχει υποστεί πλήγματα από φωτιά²³¹.»

[δρο]ς χωρίον καὶ οἰκίας
[πεπ]ραμένων ἐπὶ λύ[σει]
προ[ικ]ὸς ΧΧ
Μ...^{ca. 7}... ΑΙΚΥΡΙΩ
5 Δ...^{ca. 7}... ΑΙΤΕΙ
vacat

Ύψος: 0,258m

Πλάτος: 0,32m

Πάχος: 0,044m

Ύψος γραμμάτων: 0,013m

«Εάν η απόδοση των φθαρμένων γραμμάτων στη γραμμή 3 και 4 είναι σωστή τότε καταλαβαίνουμε πως το χωράφι και το σπίτι χρησιμοποιήθηκαν ως εγγύηση επί λύσει, δηλαδή με δικαίωμα εξαγοράς, για προίκα. Σε αυτόν τον όρο υπάρχει η λέξη κύριος, την οποία συναντούμε περισσότερο σε όρους από νησιά και ελάχιστα σε όρους της Αττικής²³².»

²²⁸ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 6 (μτφρ. δική μου)

²²⁹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 6, no. 12

²³⁰ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 44 (μτφρ. δική μου)

²³¹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 6 (μτφρ. δική μου)

²³² John V.A. Fine, ο.π., σελ. 7 (μτφρ. δική μου)

23. Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου (Inv. No. I 2728)²³³.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκε στις 30 Μαρτίου 1935, σε συντρίμια καταστροφής του Παλατιού των Γιγάντων πάνω από το Ανατολικό Κτήριο της Νότιας Πλατείας²³⁴, στην Ενότητα II. Η κορυφή και το πίσω μέρος διατηρούν τις αρχικές τους επιφάνειες²³⁵.»

Ύψος: [ἐπὶ -- -- αἶ -- -- ἄρ]χον[τος]
 0,05m [ὄρος χωρίου] πεπρ[αμέ]
 Πλάτος: [νου ἐπὶ λύσει] -----
 0,082m -----
 Πάχος: 0,045m
 Ύψος γραμμάτων: 0,01m

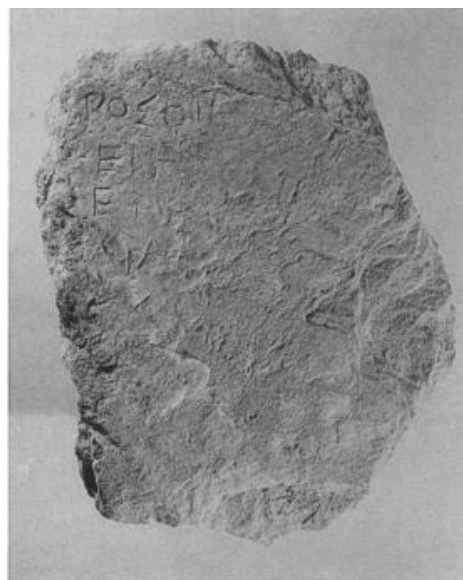
No. 13

24. Μέρος από Υμητιακό μάρμαρο (Inv. No. I 3450)²³⁶.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκε στις 18 Φεβρουαρίου 1936, σε σύγχρονο τοίχο στο τμήμα Τ, πάνω από το δυτικό τμήμα της Νότιας Στοάς II²³⁷. Η επιφάνεια είναι πολύ άσχημα φθαρμένη, αλλά η πέτρα πιθανώς διατηρεί περίπου τις αρχικές της διαστάσεις²³⁸.»

Ύψος: 0,281m [ὄ]ρος οἰκ[ιῶν πεπρ]α]
 Πλάτος: 0,25m μένω[ν ἐπὶ λύσει]
 Πάχος: 0,09m [-]εν -----
 5 [Π]αῖα[νι]ε[ῖ]
 X
 vacat

No. 14

Ενε

²³³ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 7, no. 13

²³⁴ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 45 (μτφρ. δική μου)

²³⁵ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 7 (μτφρ. δική μου)

²³⁶ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 7, no. 14

²³⁷ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 47 (μτφρ. δική μου)

²³⁸ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 7 (μτφρ. δική μου)

25. Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου (Inv. No. I 3647)²³⁹.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκε στις 29 Φεβρουαρίου 1936, στο έδαφος κοντά στα θεμέλια μιας μοντέρνας κατοικίας, δυτικά του βορείου τμήματος της Στοάς του Αττάλου²⁴⁰, στην ενότητα Σ. Τμήματα της κορυφής, καθώς και η αριστερή άκρη διατηρούν τις αρχικές τους επιφάνειες²⁴¹.»

Ύψος: 0,108m

Πλάτος: 0,113m

Πάχος: 0,028m

Ύψος γραμμάτων: 0,016m

ὄρο[ς οἰκίας]
καὶ χ[ωρίου πεπερ]
αμ[ένων ἐπὶ λυ]
σ[ει -----]

No. 15

«Μπορούμε να παρατηρήσουμε πως το “χ” στη γραμμή δύο, είναι εκτός γραμμής και μικρότερο από τα υπόλοιπα γράμματα. Αυτή η ατέλεια αποδίδεται σε κάποιο ελάττωμα στην αρχική πέτρα²⁴².»

26. Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου (Inv. No. I 3682)²⁴³.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκε στις 6 Μαρτίου 1936, στο τμήμα Ν, σε έναν μαρμαρίνο σωρό, κοντά στον θόλο της Αρχαίας Αγοράς²⁴⁴. Η πέτρα είναι σπασμένη από όλες τις πλευρές, εκτός από την αριστερή. Η αριστερή άκρη αν και κατεστραμμένη, είναι μάλλον η πρωτότυπη²⁴⁵.»

²³⁹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 7, no. 15

²⁴⁰ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 46 (μτφρ. δική μου)

²⁴¹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 7 (μτφρ. δική μου)

²⁴² John V.A. Fine, ο.π., σελ. 8 (μτφρ. δική μου)

²⁴³ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 8, no. 16

²⁴⁴ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 46 (μτφρ. δική μου)

²⁴⁵ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 8 (μτφρ. δική μου)

Ύψος:

0,115m

Πλάτος:

0,23m

Πάχος: 0,172m

Ύψος γραμμάτων: 0,014 – 0,025m

ὄρος κοπ[ρῶνος]
[κ]αὶ οἰκημ[ατίου]
[πεπ]ρ[αμένων ἐπὶ]
[λύσει -----]

No. 16

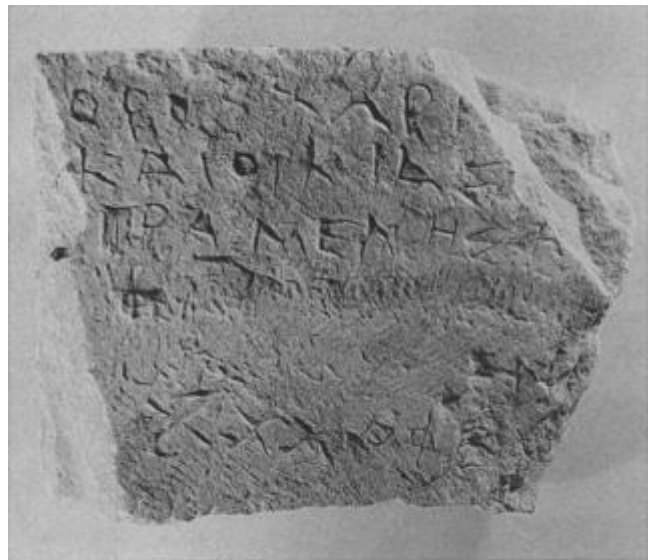
«Παρατηρούμε πως πάνω από την πρώτη γραμμή υπάρχουν ίχνη γραμμάτων, οπότε πολύ πιθανό να υπήρχε ακόμη μία γραμμή πάνω από την αρχική. Ακόμα, η συγκεκριμένη επιγραφή πολύ πιθανό να ξεκινούσε με το όνομα ενός άρχοντα²⁴⁶.»

27. Πλάκα από Υμητιακό μάρμαρο (Inv. No. I 3701)²⁴⁷.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκε στις 7 Μαρτίου 1936, στην ενότητα Π, κοντά σε έναν μαρμαρίνο σωρό, βόρεια του Ωδείου του Αγρίππα²⁴⁸. Η μπροστινή όψη έχει τραχιά ανώμαλη επιφάνεια, αλλά η πλάτη είναι λεία. Η πέτρα πιθανότατα διατηρεί το αρχικό της σχήμα εκτός από το επιφανειακό σπάσιμο στο πάνω δεξιά γωνία²⁴⁹.»

ὄρος χωρί[ου]
καὶ οἰκίας [πε]
πραμένης Ἀ[σ]
φάλ[ει ἐ]π[ὶ λ]ύσ[ει]
5 ο ----- vacat εν
XXX σφειλ -----

No. 17

Ύψος: 0,18m

Πλάτος: 0,225m

Πάχος: 0,055m

Ύψος γραμμάτων: 0,012 – 0,02m

²⁴⁶ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 8 (μτφρ. δική μου)

²⁴⁷ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 8, no. 17

²⁴⁸ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 45 (μτφρ. δική μου)

²⁴⁹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 9 (μτφρ. δική μου)

«Ειδικότερα, ο John H. Kent, ο οποίος έχει εξετάσει την πέτρα, πιστεύει πως οι γραμμές 4 και 5 δεν έχουν διαγραφεί. Απλά η επιφάνεια εκεί ήταν ήδη φθαρμένη πριν από τη χάραξη, και με το πέρασμα των χρόνων φθάρθηκε ακόμη περισσότερο²⁵⁰.»

28. Θραύσμα πεντελικού μαρμάρου (Inv. No. I 4134)²⁵¹.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκε στις 6 Μαΐου 1936, στον τοίχο ενός τουρκικού υπονόμου δυτικά του βόρειου τμήματος της Στοάς του Αττάλου²⁵², στην ενότητα N. Η ενεπίγραφη όψη είναι αρκετά φθαρμένη, όπως και το μάρμαρο είναι σπασμένο σε όλες του τις πλευρές, εκτός από την αριστερή²⁵³.»

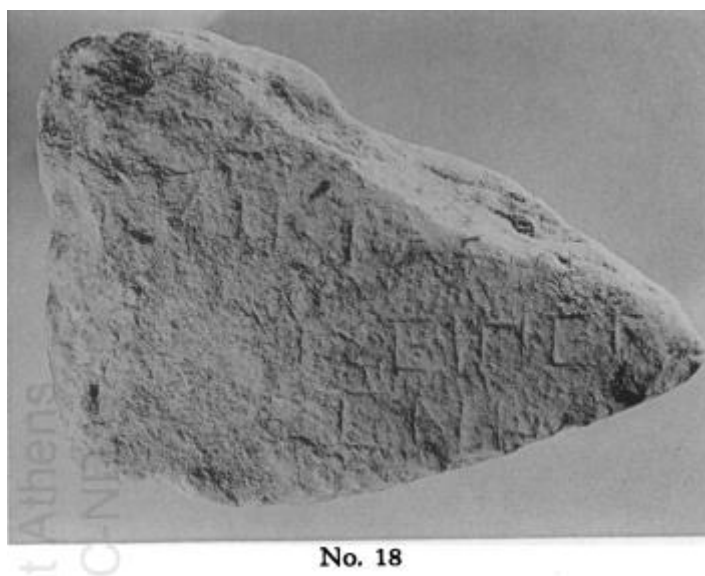
[δ]ρ[ς]
[ο]ικίας [ἐπὶ]
λύσει πεπ[ρα]
[μ]ένη[ς --]

Ύψος: 0,128m

Πλάτος: 0,176m

Πάχος: 0,065m

Ύψος γραμμάτων: 0,014m

«Σε αυτήν την επιγραφή η συνηθισμένη σειρά του τύπου αντιστρέφεται, τοποθετώντας την μετοχή (πεπραμένης) μετά από το *ἐπὶ λύσει*²⁵⁴.»

29. Ακατέργαστη πέτρα από Υμητιακό μάρμαρο (Inv. No. I 4231)²⁵⁵.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

²⁵⁰ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 9 (μτφρ. δική μου)

²⁵¹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 9, no. 18

²⁵² Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 45 (μτφρ. δική μου)

²⁵³ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 9 (μτφρ. δική μου)

²⁵⁴ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 10 (μτφρ. δική μου)

²⁵⁵ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 10, no. 19

«Βρέθηκε την 1η Ιουνίου 1936, στην Ενότητα Π, σε σύγχρονη επιφάνεια βόρεια του Ωδείου του Αγρίππα²⁵⁶. Έχει βρεθεί πιθανώς ολόκληρη, εκτός από το πάνω αριστερό άκρο της επιγραφής²⁵⁷.»

Ύψος: 0,33m

Πλάτος: 0,28m

Πάχος: 0,08m

Ύψος γραμμάτων:

0,01m – 0,02m

[δ]ρο]ς οίκιας καὶ κα
[π]ηλείου καὶ κήπ
ου πεπραμένων
ἐπὶ λύσει Καλλίπ
5 παμ Φαληρεῖ· Γ
vacat

No. 19

«Το όνομα Κάλλιπος Φαληρέας αναφέρεται και στον μεγάλο κατάλογο των ιερέων του Ασκληπείου. Αν μεταφράσουμε τη λέξη “καπηλείον” ως ταβέρνα, είναι ενδιαφέρον να μελετήσουμε τη συσχέτιση ενός κήπου με αυτό.²⁵⁸»

30. Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου, εγγεγραμμένο σε δύο όψεις (Inv. No. I 4245 a and b)²⁵⁹.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκε στις 10 Ιουνίου 1936, σε στέρνα ύστερης ελληνιστικής εποχής στον Κολωνό Αγοραίο, βόρεια από τον Ναό του Ηφαίστου²⁶⁰, στο τμήμα ΚΚ. Η πέτρα είναι σπασμένη ολόγυρα, αλλά οι αρχικές διαστάσεις έχουν διατηρηθεί κατά προσέγγιση²⁶¹.»

Face a
[δ]ρος οἱ[κ]
[ί]ας πε[πρ]
[αμένης ---]
--- ςξ ---

Face b
Ἀρίστω[ν]
ος Γαργη[τ]
[τίου ---]

²⁵⁶ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 45 (μτφρ. δική μου)

²⁵⁷ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 10 (μτφρ. δική μου)

²⁵⁸ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 10 (μτφρ. δική μου)

²⁵⁹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 10, no. 20

²⁶⁰ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 46 (μτφρ. δική μου)

²⁶¹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 10 (μτφρ. δική μου)

No. 20, Face a

No. 20, Face b

Ύψος: 0,11m

Πλάτος: 0,12m

Πάχος: 0,045m

Ύψος γραμμάτων: 0,01 – 0,015m

«Η πλευρά α είναι αρκετά τραχιά και τα γράμματα χοντροκομμένα. Η πλευρά β, δημιουργήθηκε μεταγενέστερα και αυτό εξηγεί τον λόγο για τον οποίο ξεκινά με σωστό όνομα στη γενική πτώση²⁶².»

31. Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου (Inv. No. I 4468)²⁶³.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκε στις 25 Ιανουαρίου 1937, χτισμένο σε ένα σύγχρονο τείχος σπιτιού στη βόρεια πλαγιά του Αρείου Πάγου²⁶⁴ στο τμήμα Χ. Σπασμένο από όλες τις πλευρές²⁶⁵.»

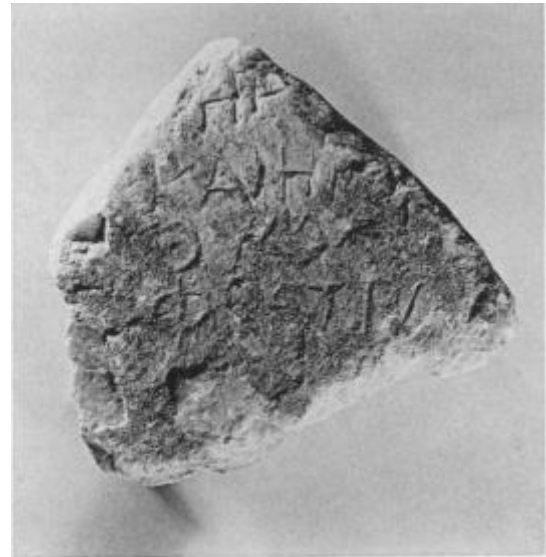
²⁶² John V.A. Fine, ο.π., σελ. 11 (μτφρ. δική μου)

²⁶³ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 11, no. 21

²⁶⁴ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 51 (μτφρ. δική μου)

²⁶⁵ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 11 (μτφρ. δική μου)

ρ
 [-- πε] πρ [α μένων --]
 -- καὶ Ἡρ --
 -- θυμαι [τάδηι --]
 5 φράτρε [ι -- -- --]

No. 21

Ύψος: 0,13m

Πλάτος: 0,135m

Πάχος: 0,057m

Ύψος γραμμάτων: 0,015m

«Υπάρχουν αρκετά άγνωστα στοιχεία σε αυτή την επιγραφή που αποτρέπουν βέβαιες αποκαταστάσεις. Δεν φαίνεται να υπάρχει τρόπος να προσδιοριστεί ποια σημεία της πέτρας έχουν χαθεί από κάθε πλευρά. Υποθέτουμε πως το “ρ” στη πρώτη σειρά ανήκει στη λέξη “όρος” ή “χωρίου”. Πρωτού και μετά του “και” στη τρίτη σειρά, υπήρχαν γραμμένα ονόματα²⁶⁶.»

32. Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου (Inv. No. I 5357)²⁶⁷.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκε στις 22 Μαρτίου του 1938, χτισμένο σε τοίχο σύγχρονου σπιτιού νότια της εκκλησίας των Αγίων Αποστόλων²⁶⁸, στην ενότητα Ψ. Το πάνω και το κάτω μέρος έχουν σπάσει ελαφρά αλλά διατηρούν την αρχική τους επιφάνεια. Σε άλλα σημεία η πέτρα είναι περισσότερο σπασμένη. Η μεριά που φέρει την επιγραφή είναι πολύ χτυπημένη και φθαρμένη²⁶⁹.»

²⁶⁶ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 11 (μτφρ. δική μου)

²⁶⁷ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 11, no. 22

²⁶⁸ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 41 (μτφρ. δική μου)

²⁶⁹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 12 (μτφρ. δική μου)

ὄρος [χωρίου]
 [κ]α[ὶ οἰκίας πεπ]
 [ρα]μένω[ν ἐπὶ]
 [λύσει -----]

Ύψος: 0,22m

Πλάτος: 0,155m

Πάχος: 0,055m

Ύψος γραμμάτων: 0,02 – 0,03m

No. 22

33. Πλάκα ακανόνιστου σχήματος από κακής ποιότητας Υμητιακό μάρμαρο (Inv. No. I 5376)²⁷⁰.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκε στις 29 Μαρτίου του 1938, κοντά σε σύγχρονη επιφάνεια νότια του Ναού των Αγίων Αποστόλων²⁷¹ στο τμήμα Ψ. Το μπροστινό μέρος είναι οδοντωτά σμηλευμένο και το πίσω μέρος είναι χοντροκομμένο. Οι άκρες έχουν ακανόνιστο σχημα, αλλά εκτός από κάποια μικρά χτυπήματα, η πέτρα θεωρείται άθικτη²⁷².»

ὄρος οἰκίας
 πεπραμέν
 ης ἐπὶ λύσει
 τῶι δήμῳ τ
 5 ῶι Κεραμέω
 ν XXX

Ύψος: 0,26m

Πλάτος: 0,275m

Πάχος: 0,063m

Ύψος γραμμάτων: 0,014 – 0,024m

No. 23

²⁷⁰ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 12, no. 23

²⁷¹ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 42 (μτφρ. δική μου)

²⁷² John V.A. Fine, ο.π., σελ. 12 (μτφρ. δική μου)

«Η επιγραφή αυτή είναι από τις λίγες σωζόμενες που καταγράφουν έναν δήμο ως ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη στη συμφωνία. Στο έγγραφο αυτό μπήκε ως εγγύηση ένα κτήμα για την επιστροφή προίκας ενός ταλάντου. Η αξία του ακινήτου υποθηκεύτηκε σε μία φυλή (Κεκρόπης), σε ένα γένος (Λυκομιδαίοι) και σε έναν δήμο (Φλύα). Σύμφωνα με την επιγραφή, ο δήμος Κεραμεικός είχε δώσει δάνειο 3.000 δραχμών στον υποθηκοφύλακα, λαμβάνοντας ως εγγύηση ένα σπίτι το οποίο υπαγόταν σε εξαγορά από τον οφειλέτη²⁷³. »

34. Θραύσμα Υμηιακού μαρμάρου (Inv. No. I 5507)²⁷⁴.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκε στις 31 Μαΐου του 1938, σε περιοχή Νότια του ναού των Αγίων Αποστόλων²⁷⁵, στην ενότητα Τ. Σώζεται τμήμα της αριστερής άκρης, ενώ σε άλλα σημεία η πέτρα είναι σπασμένη²⁷⁶.»

Ύψος: 0,115m

Πλάτος: 0,13m

Πάχος: 0,035m

Ύψος γραμμάτων: 0,02m

[ὄρος χωρί]
ον πε[τραμ]
ένον - - - -
τετ - - - -

35. Θραύσμα γκρί πέτρας (Inv. No. I 5748)²⁷⁷.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκε στις 30 Μαρτίου 1939, σε σύγχρονο τοίχο του τμήματος Β, νοτιοδυτικά του Ελευσίνιου και δυτικά της Παναθηναϊκής οδού²⁷⁸. Η πέτρα φαίνεται σπασμένη, εκτός ενός σημείου στη κορυφή, το οποίο έχει διατηρήσει την αρχική του επιφάνεια²⁷⁹.»

²⁷³ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 12 (μτφρ. δική μου)

²⁷⁴ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 13, no. 24

²⁷⁵ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 42 (μτφρ. δική μου)

²⁷⁶ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 13 (μτφρ. δική μου)

²⁷⁷ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 13, no. 25

²⁷⁸ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 42 (μτφρ. δική μου)

²⁷⁹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 13 (μτφρ. δική μου)

Ύψος: 0,145m

Πλάτος: 0,16m

Πάχος: 0,058m

Ύψος γραμμάτων:

0,014 – 0,025m

[ῥο]ς χω[ρί]
[ου]πεπρ[α]
[μ]ένου [πρ]
[ο]ικός ---

«Το κάτω μέρος της πέτρα πιθανώς έχει χαθεί.
Στο σημείο που χάθηκε πιθανώς ήταν
γραμμένα: το όνομα της συζήγου, το πράσις
επί λύσει και η αξία της προίκας²⁸⁰.»

36. Δύο θραύσματα Υμητιακού μαρμάρου (Inv. No. I 5881)²⁸¹.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκαν στις 17 Ιουνίου του 1939, στον τοίχο ενός σύγχρονου σπιτιού, σε βιομηχανική
περιοχή, βορειοδυτικά του Αρείου Πάγου²⁸², στο τμήμα NN. Όταν συναρμολογούνται
μεταξύ τους σχηματίζεται τμήμα της αρχικής πέτρας, ενώ τμήματα της πάνω και της
αριστερής πλευράς έχουν φθαρεί²⁸³.»

First Hand
[ῥο]ς [χωρίου]
[καὶ οἱ] κ[ο]πέδο[υ]
[πε]πραμένων
[ἐπ]ὶ λύσει ἡ
5 Δ Δ
κ ἰ
ρος Βατήθεν
vacat

Second Hand
XHHH
5 [ἐ]ρανω(σ)ταῖς τ[ο]
[ῖ]ς μ[ε]τὰ Βλεπαίου[υ]

Ύψος: 0,25m

²⁸⁰ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 13 (μτφρ. δική μου)

²⁸¹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 13, no. 26

²⁸² Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 42 (μτφρ. δική μου)

²⁸³ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 13 (μτφρ. δική μου)

Πλάτος: 0,20m

Πάχος: 0,07m

Ύψος γραμμάτων: 0,012 – 0,022m

«Μια ματιά στη φωτογραφία αυτής της επιγραφής θα δείξει ότι είναι δύσκολο να διαβαστεί. Μετά από παρατεταμένη μελέτη της φωτογραφίας και με τη βοήθεια του John H. Kent, ο Fine κατέληξε στο συμπέρασμα πως ο συγκεκριμένος όρος αποτελεί παλίμψηστο. Εάν η υπόθεση για το παλίμψηστο είναι σωστή, η εξήγηση είναι η εξής: ο όρος δημιουργήθηκε τη πρώτη φορά για να δηλώσει την υποθήκη ενός σπιτιού σε κάποιον. Αργότερα, ο ίδιος όρος ξαναχρησιμοποιήθηκε για την υποθήκη του σπιτιού σε άλλο άτομο. Αυτό που άλλαξε στην επιγραφή ήταν κυρίως το όνομα²⁸⁴.»

37. Θραύσμα μπλε ασβεστόλιθου (Inv. No. I 5970)²⁸⁵.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκε στις 4 Απριλίου του 1947, σε βυζαντινό πλαίσιο, κοντά σε βιομηχανική περιοχή, ανατολικά της Μεγάλης Στέρνας στην Αρχαία αγορά²⁸⁶, στην ενότητα ΟΟ. Η πέτρα είναι σπασμένη σε όλες τις πλευρές της, εκτός από την δεξιά πλευρά, η οποία αντιπροσωπεύει την αρχική επιφάνεια με ελάχιστα χτυπήματα²⁸⁷.»

Ύψος: 0,12m

Πλάτος: 0,10m

Πάχος: 0,045m

Ύψος γραμμάτων:

0,01 – 0,014m

«Στην επιγραφή αυτή είναι πολύ πιθανό να υπήρχε το όνομα κάποιου άρχοντα πάνω από την πρώτη γραμμή²⁸⁸.»

[ὄρος χωρ]ίο
[πεπρα]μένο
[ἐπὶ λ]ύσ[ει]
— — — ι 'Ανα
5 [φλυ]σ[τ]ί[ωι]

No. 27

²⁸⁴ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 15 (μτφρ. δική μου)

²⁸⁵ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 15, no. 27

²⁸⁶ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 43 (μτφρ. δική μου)

²⁸⁷ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 15 (μτφρ. δική μου)

²⁸⁸ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 16 (μτφρ. δική μου)

38. Τραχύ θραύσμα πεντελικού μαρμάρου (Inv. No. I 1117)²⁸⁹.

I.G., II, 2642-2770

Hesperia. VII, 1938, pp. 93-94, no. 14, B. D. Meritt

«Βρέθηκε στις 4 Ιανουαρίου του 1934, ενσωματωμένο σε μοντέρνο τοίχο σπιτιού Νοτιοδυτικά του Θόλου της αρχαίας αγοράς. Χρονολογείται γύρω στον 4^ο αιώνα π.Χ. Τα άκρα της πέτρας είναι χοντροκομμένα και η πέτρα είναι σπασμένη. Η επιφάνεια του κειμένου σε γενικότερα σημεία είναι άθικτη, εκτός από την επάνω δεξιά γωνία, όπου παρατηρείται ένας θρυμματισμός²⁹⁰.»

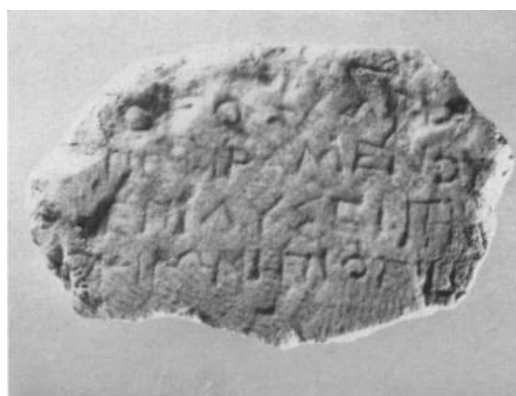
Ύψος: 0,133m

Πλάτος: 0,209m

Πάχος: 0,031m

Ύψος γραμμάτων: 0,011m

ὄρος χωρίο[ν]
πεπραμένον
ἐπὶ λύσει: ΠΗ
Κίρωνι Πιθεῖ

No. 14

39. Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου (Inv. No. I 1455)²⁹¹.

I.G., II, 2642-2770

Hesperia, X, 1941, p. 53, no. 16, B. D. Meritt

«Βρέθηκε στις 27 Φεβρουαρίου 1934, σε ένα μεικτό ελληνιστικό και ρωμαϊκό πλαίσιο Νοτιοδυτικά της πλατείας της αρχαίας αγοράς. Η πλάκα είναι σπασμένη ολόγυρα, εκτός από το σημείο όπου έχει χαραχθεί η επιγραφή²⁹².»

²⁸⁹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 31, no. 11

²⁹⁰ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 41 (μτφρ. δική μου)

²⁹¹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 31, no. 12

²⁹² Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 40 (μτφρ. δική μου)

Ύψος: 0,176m

Πλάτος: 0,132m

Πάχος: 0,055m

[δ]ρ[ος χωρί]
[ο]πε[πραμ]
[έ]νο ἐπ[ι λύ]
[σ]ει: ΧΗ---

Ύψος γραμμάτων: 0,02m

«Ο αρχικός μελετητής υποστηρίζει πως το κάτω μέρος της πέτρας φαίνεται τραχύ. Ο Fine πιστεύει πως στο μέρος αυτό υπάρχουν ίχνη και μίας πέμπτης σειράς, η οποία περιείχε το όνομα του πιστωτή²⁹³.»

No. 16

40. Ακανόνιστο θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου (Inv. No. I 1973)²⁹⁴.

I.G., II, 2642-2770

Ibid., p. 54, no. 17, B. D. Merrit

«Βρέθηκε στις 8 Μαΐου του 1934, χτισμένο σε ένα σύγχρονο κελάρι πάνω από το κεντρικό τμήμα της Μέσης στοάς. Είναι σπασμένο ελαφρά στην αριστερή και στην δεξιά πλευρά αλλά στα υπόλοιπα σημεία διατηρεί τις αρχικές του διαστάσεις²⁹⁵.»

Ύψος: 0,205m

Πλάτος: 0,215m

Πάχος: 0,063m

Ύψος γραμμάτων: 0,014m – 0,026m

ὄρος
[οί]κίας πεπραμένη[ς]
ἐπὶ λύσει
ΧΙϞ
vacat

No. 17

²⁹³ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 31 (μτφρ. δική μου)

²⁹⁴ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 31, no. 13

²⁹⁵ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 44 (μτφρ. δική μου)

41. Θραύσμα Πεντελικού μαρμάρου²⁹⁶.

I.G., II, 2642-2770

Ibid., p.54, no. 18, B. D. Meritt

«Η παρακάτω επιγραφή, η οποία ελαφρώς είχε σβηστεί, γράφτηκε επάνω από την επιγραφή η οποία έχει αναλυθεί παραπάνω (όρος 15). Βρέθηκε Βορειοδυτικά του ναού Διονυσίου Αεροπαγείτου σε μία στέρνα του 1^{ου} αιώνα. Χρονολογείται γύρω στο 309/8 π.Χ. Η γραμματοσειρά των δύο αυτών επιγραφών παρουσιάζει αρκετές ομοιότητες²⁹⁷.»

[ἐπὶ Δη]μητρίου ἄρχον
[τος ὄρ]ος οἰκίας πεπραμ
[ένης] ἐπὶ λύσει· ΠΗΗ
[έρα]νισταῖς

No. 18

Ύψος: 0,128m

Πλάτος: 0,195m

Πάχος: 0,041m

Ύψος γραμμάτων: 0,006 – 0,01 m

42. Υμητιακό μάρμαρο²⁹⁸.

I.G., II, 2642-2770

Hesperia, XIII, 1944, pp. 16-21, D. M. Robinson

«Σχεδόν πλήρης πλάκα, λείπει το κάτω μέρος. Χρονολογείται γύρω στο 363/2 π.Χ. Μάλλον βρέθηκε στο Μαρούσι²⁹⁹.»

²⁹⁶ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 32, no. 14

²⁹⁷ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 32 (μτφρ. δική μου)

²⁹⁸ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 32, no. 15

²⁹⁹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 32 (μτφρ. δική μου)

ὄρος χωρίο
 πεπραμέν
 ο ἐπὶ λύσε[ι]
 καὶ οἰκίας
 5 ΧΧ Φιλοκτή
 μονι Ἀθμο
 νεῖ Θεοκλε
 [ι] Ἀθμονεῖ

Ύψος: 0,19m

Πλάτος: 0,18m

Πάχος: 0,03 – 0,04m

Ύψος γραμμάτων: 0,01m – 0,02m

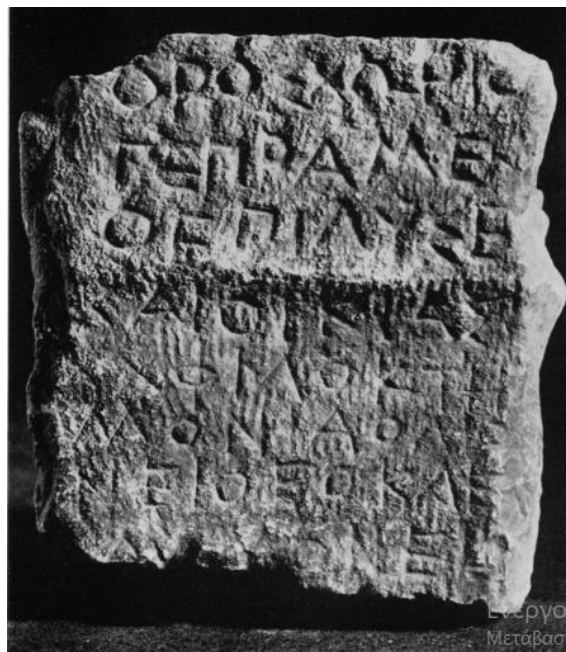

Fig. 1. Attic Mortgage Inscription in Baltimore

43. Ακατέργαστος λίθος³⁰⁰.

I.G., II, 2642-2770

A.J.P, LXIX, 1948, pp. 201-202, no. 1, D. M. Robinson

«Βρέθηκε κοντά στο Σούνιο. Πιθανώς η πέτρα να διατηρεί τις αρχικές της διαστάσεις. Τα γράμματα είναι κακό-χαραγμένα³⁰¹. »

Ύψος: 0,30m

Πλάτος: 0,245m

Πάχος: 0,05m

Ύψος γραμμάτων: 0,015m – 0,02m

ὄρος χωρίο
 καὶ οἰκίας πεπρ
 αμένων ἐπὶ λ
 ύσει Φιλοθέ
 5 ωι Φρεαρρί
 ωι ΧΙϞ

³⁰⁰ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 32, no. 16

³⁰¹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 32 (μτφρ. δική μου)

44. Καλοδιατηρημένη στήλη από Υμητιακό μάρμαρο³⁰².

I.G., II, 2642-2770

Ibid., pp. 203-204, no. 3, D. M. Robinson

«Βρέθηκε στη Βάρη. Η πλάκα είναι σπασμένη στο πάνω δεξι μέρος και στην κάτω αριστερή γωνία. Επάνω στα χαραγμένα γράμματα παραμένει κόκκινο χρώμα³⁰³.»

Ύψος: 0,59m

Πλάτος: 0,24m

Πάχος: 0,06m

Ύψος γραμμάτων: 0,008m – 0,02m

ἐπὶ Πρα
ξιβούλου
ἄρχοντος
ὄρος οἰκία
5 ς καὶ χωρίου
καὶ οἰκίας τῆς
ἐν ἄστει πεπ
ραμένων ἐπὶ
λύσει XXX
10 Μνήσωνι Ἄλ
αεὶ Μνησιβο
ύλῳ Ἄλαῖ
Χαρίνοι Ἄλ
αιεὶ
vacat

45. Καφέ ασβεστόλιθος³⁰⁴.

I.G., II, 2642-2770

Ath. Mitt., LIX, 1934, p. 42, no.4, Werner Peek

«Βρέθηκε στο Ηράκλειο, Αττικής. Διατηρεί το αρχικό του μέγεθος, ενώ φαίνεται να λεπταίνει προς το κάτω μέρος³⁰⁵.»

Ύψος: 0,30m

Πλάτος: 0,20m στο επάνω μέρος – 0,11m στο κάτω

Πάχος: 0,055m

Ύψος γραμμάτων: 0,015m

ὄρος χωρίου
καὶ οἰκίας
πεπραμέν[ω]
ν ἐπὶ λύσ[ει]
5 Ἀγνοδήμ[ω]
ι καὶ συνεν
γηταῖς
XXX

³⁰² John V.A. Fine, ο.π., σελ. 33, no. 17

³⁰³ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 33 (μτφρ. δική μου)

³⁰⁴ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 33, no. 18

³⁰⁵ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 33 (μτφρ. δική μου)

46. Θραύσμα Ασβεστόλιθου³⁰⁶.

I.G., II, 2642-2770

Ath. Mitt., LXVII, 1942, pp. 35-36, no.40, Werner Peek

«Η πέτρα είναι σπασμένη και κατεστραμμένη στην επάνω, κάτω και στη δεξιά πλευρά. Δεν γνωρίζουμε την τοποθεσία του όρου. Ο Peek, ο οποίος μελέτησε την επιγραφή, πιστεύει πως η γραμμή 6 χαράχθηκε μεταγενέστερα³⁰⁷.»

Ύψος: 0,17m

Πλάτος: 0,17m

Πάχος: 0,05m

Ύψος γραμμάτων: 0,017m (γραμμή 1-5), 0,014m (γραμμή 6)

ὄρος χ[ωρίο]
πεπραμέν
ο ἐπὶ λύσει
Εὐθυμέν[ει]
5 ΠΗΗΗΗ
Εὐωνυμ[εῖ]

47. Γαλαζωπός ασβεστόλιθος³⁰⁸.

I.G., II, 2642-2770

Ibid., p. 36, no. 41, Werner Peek

«Η πλάκα φαίνεται να έχει σπάσει στο κάτω μέρος. Δεν γνωρίζουμε την τοποθεσία του όρου. Ο συγκεκριμένος όρος είχε αναφερθεί για πρώτη φορά στο Αρχ. Δελτ. XI, 1927-1928. Παρ., p. 51 no. 163, όπου ο μελετητής είχε γράψει λάθος όνομα, δηλαδή αντί για “Ευ τέλωνι”, είχε διαβάσει “Ευ τράωνι”³⁰⁹.»

Ύψος: 0,185m

Πλάτος: 0,14m

Πάχος: 0,07m

Ύψος γραμμάτων: 0,01m – 0,015m

ὄρος χωρίο
πεπραμένο
ἐπὶ λύσει Εὐ
τέλωνι ἐκ Κε
5 ραμέων
Π

³⁰⁶ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 33, no. 19

³⁰⁷ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 33 (μτφρ. δική μου)

³⁰⁸ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 34, no. 20

³⁰⁹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 34 (μτφρ. δική μου)

48. Γαλαζωπός ασβεστόλιθος³¹⁰.

I.G., II, 2642-2770

Werner Peek, *Kerameikos. Ergebnisse der Ausgrabungen. III. Inschriften*,

Ostraka, Fluchtafeln, Berlin, 1941, pp. 19-20, no. 19.

«Ο λίθος εμφανίζεται ολόκληρος. Δεν υπάρχουν απώλειες. Τα γράμματα φαίνονται σε καλή κατάσταση. Πιθανόν βρέθηκε στον Κεραμεικό. Ο Peek υποστηρίζει πως η επιγραφή έχει 5 γραμμές, ενώ στη φωτογραφία του όρου φαίνεται ξεκάθαρα πως οι γραμμές είναι 6³¹¹.»

Ύψος: 0,32m

Πλάτος: 0,22m

Ύψος γραμμάτων: 0,02m – 0,022m

ὄρος χωρ
ίου καὶ οἰκί
ας πεπρα
μένων ἐ
5 πὶ λύσει
XX
vacat

49. Θραύσμα γαλαζωτού ασβεστόλιθου³¹².

I.G., II, 2642-2770

Ibid, no. 20

«Η πέτρα είναι σπασμένη στη δεξιά πλευρά και στο κάτω μέρος. Δεν γνωρίζουμε την τοποθεσία του όρου. Τα γράμματα “π” και “ρ” στην τέταρτη γραμμή αποτελούν είτε την αρχή από ένα όνομα είτε τη αρχή της λέξης “προικός”³¹³.»

Ύψος: 0,14m

Ύψος γραμμάτων: 0,02m

ὄρ[ος χωρί]
ο πε[πραμέ]
νο [ἐπὶ λύσει]
ι Πρ - - - -
5 γ

³¹⁰ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 34, no. 21

³¹¹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 34 (μτφρ. δική μου)

³¹² John V.A. Fine, ο.π., σελ. 34, no. 22

³¹³ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 35 (μτφρ. δική μου)

50. Πέτρα ακανόνιστου σχήματος από Υμητιακό μάρμαρο³¹⁴.

I.G., II, 2642-2770

Ibid., no. 21

«Η πέτρα είναι σπασμένη στην κορυφή, ενώ το υπόλοιπο μέρος είναι ολοκληρωμένο. Συναρμολογείται από δέκα κομμάτια. Δεν γνωρίζουμε την τοποθεσία του όρου. Η δοτική πτώση του δήμου, στη γραμμή 4, μας διαβεβαιώνει ότι ο όρος αυτός σχετίζεται με σύμβαση υποθήκης ή με συμβόλαιο πράσις επί λύσει³¹⁵.»

Ύψος αριστερής πλευράς: 0,20m

Ύψος δεξιάς πλευράς: 0,38m

Πλάτος: 0,46m

Πάχος: 0,095m

Ύψος γραμμάτων: 0,02m

[ὄρος χωρίου πε]
[πραμένου ἐπὶ λύ]
[σει τῷ δεῖνι Ἀναγυρ]
ασίῳι Γ^α κατὰ τὰς σὺν
5 θήκας αἱ κεῖνται παρὰ
Πρωτέαι Ἐξηκέστον
Ἀνακαίῃ
vasat

51. Λευκο-κίτρινος ασβεστόλιθος³¹⁶.

I.G., II, 2642-2770

Ἑλληνικά, VIII, 1935, pp. 223-228 (Ch. N. Petrou-Anagnas)

«Βρέθηκε δυτικά στα Καλύβια Κουβαρά Αττικής. Η πλάκα σώθηκε ολόκληρη, εκτός από κάποια σημεία με ελαφρά σπασίματα³¹⁷.»

Ύψος: 0,51m

Πλάτος: 0,32m

Πάχος: 0,06m

Ύψος γραμμάτων: 0,017m- 0,029m

ὄρος χωρίου
καὶ οἰκίας πεπ[ρ]
αμένων ἐπὶ λ
[ύ]σει Αἰσχύλῳ
5 Διφιλίδου Πρ
οσπαλτίῳι: ΧΧ
ΧΗΗΔΔΔΔ: κ
ατὰ συνθήκα[ς τ]
[ὰ]ς κειμένας πα
10 ρὰ τοῖς θεσμο[θ]
έταις

³¹⁴ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 35, no. 23

³¹⁵ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 35 (μτφρ. δική μου)

³¹⁶ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 35, no. 24

³¹⁷ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 35 (μτφρ. δική μου)

52. Θραύσμα πέτρας³¹⁸.

I.G., II, 2642-2770

Πολέμων III, 1947-1948, p. 133, no. 10, G. D. Androutsopoulos

«Βρέθηκε στις 12 Νοεμβρίου του 1932 στον Αρνό Μαραθώνα, όρος χαραγμένος με μη προσεκτικά γράμματα³¹⁹.»

Ύψος: 0,24m

Πλάτος: 0,26m

Πάχος: 0,19m

Ύψος γραμμάτων: 0,02m – 0,04m

[ῥ]ος χωρίο[ν]
πεπραμέ[νου]
ἐπὶ λύσει π
[ροι]κὺς – – –
– – – – –

4. Υποθήκη (όροι 53-54)

(= ή αλλιώς αποτίμημα, ήταν μία σύμβαση για την εξασφάλιση δανείου πάνω σε ακίνητη περιουσία)

53. Ακατέργαστη πέτρα³²⁰.

I.G., II, 2642-2770

‘Αρχ. Δελτ., XIV, 1931-1932, Παράρτημα, pp. 31-32, no. 4, I. Threpsiades

«Βρέθηκε στην Ελευσίνα. Η πέτρα φαίνεται πλήρης σε ευρύτερο πλαίσιο, αν εξαιρέσουμε την δεξιά πλευρά³²¹.»

Ύψος: 0,21m

Πλάτος: 0,21m

Πάχος: 0,065m

Ύψος γραμμάτων: 0,01m – 0,015m

ἐπ’ Ἀριστωνύμου
ἄρχοντος ὄρος οἰκίας
ὑπ[οκ]ειμένης Ναυσιστ[ρ]
ἀτῶι Ἐλευσινίαι
5 ΗΗ κατὰ τὰς συ[ν]
θήκας τὰς κειμένας
παρὰ Θεοδώ
[ρ]ωι Οἶν

³¹⁸ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 36, no. 25

³¹⁹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 36 (μτφρ. δική μου)

³²⁰ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 36, no. 26

³²¹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 36 (μτφρ. δική μου)

54. Αριστερή μισή πλάκα από πεντελικό μάρμαρο³²².

I.G., II, 2642-2770

Ath. Mitt. LXVII, 1942, pp. 36-37, no. 43, Werner Peek

«Δεν γνωρίζουμε την τοποθεσία του όρου. Η πλάτη επεξεργάστηκε μάλλον για να τοποθετηθεί σε κάποια ξύλινη επιφάνεια³²³.»

Ύψος: 0,147m

Πλάτος: 0,182m

Πάχος: 0,045m

Ύψος γραμμάτων: 0,01m

ἐπὶ Λυκίου ἄρχ[οντος]
 ὄρος χωρίου καὶ [οἰκίας ὑποκειμέν]
 ων Σαλαπιῶι Σι --- ¹⁰⁻¹⁴ ---
 Χ δραχμῶν τι[μῆς --- ¹⁰ ---]
 5 εἶον κατὰ συν[θήκας τὰς κειμέν]
 ας παρὰ Δάχῃ[τι --- ¹² ---]

5. Πράσις (ὅροι 55-56)

(= πώληση)

55. Θραύσμα Ὑμητιακοῦ μαρμάρου (Inv. No. I 5639)³²⁴.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκε την περίοδο Ιανουαρίου 16-21, 1939, σε σύγχρονο πλαίσιο σε βιομηχανική περιοχή, νοτιοδυτικά της πλατείας της αρχαίας αγοράς³²⁵, στο Τμήμα NN. Η πέτρα είναι σπασμένη από όλες τις πλευρές, αν και τμήματα της στο πάνω και το κάτω μέρος μπορεί να διατηρηθούν³²⁶.»

Ύψος: 0,167m

Πλάτος: 0,143m

Πάχος: 0,039m

Ύψος γραμμάτων: 0,006m – 0,014m

[ὄρο]ς οἰκίας π[ε]
 [πρα]μένης Δι[ο]
 [τίμ?]οι Μελιτέ
 [τιμ]ῆς ἥς ἐνεγύη[σε]
 5 [ἀραβ]ῶνα τοῦ ἐράν[ου]
 [τοῦ π]εντακοσιοδρ[άχ]
 [μου] πληρώτρια Δη
 [μὼ?]ῆς ἂν διεξ
 [έλθῃ]

No. 28

³²² John V.A. Fine, ο.π., σελ. 36, no. 27

³²³ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 36 (μτφρ. δική μου)

³²⁴ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 16, no. 28

³²⁵ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 50 (μτφρ. δική μου)

³²⁶ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 16 (μτφρ. δική μου)

«Τα τμήματα που παρουσιάζονται σε αγκύλες είναι μέρη της επιγραφής τα οποία αποκαταστάθηκαν μετέπειτα από τους ερευνητές. Η επιγραφή, όπως αποκαταστάθηκε παραπάνω, μπορεί να μεταφραστεί ως εξής:

“Όρος ενός σπιτιού που πουλήθηκε στον «Διότιμο» της Μελίτης, στο τίμημα του οποίου έχει δεσμεύσει την κατάθεσή του (πληρωμή, εισφορά) στις πεντακόσιες δραχμές”³²⁷.»

56. *Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου*³²⁸.

I.G., II, 2642-2770

Hesperia, Supplement VII, 1943, pp. 2-3, no. 2, Raubitschek

«Βρέθηκε στη περιοχή της Πινύκας. Η πλάκα είναι σπασμένη ολόγυρα. Η επιγραφή της φαίνεται απρόσεκτα χαρακωμένη ενώ η επιφάνεια της παρουσιάζεται φθαρμένη από μεταγενέστερο εγχάρακτο³²⁹.»

Ύψος: 0,16m

Πλάτος: 0,24m

Πάχος: 0,06m

Ύψος γραμμάτων: 0,0013m

[ὄρος]
[ο]ικίας π[επρ]
αμένης ἐρα[ν]
[ι]σταῖς τοῖς μ[ετ]
5 ἂ Τιμοσστράτο Ἀ[μα]
[ξαν]τέως ΧΧ Διε[ύ]
[χει Μυρ]ρινοσ[ίωι]

«Ο Fine υποθέτει πως στη παραπάνω επιγραφή οι λέξεις πράσις επί λύσει παραλήφθηκαν κατά λάθος. Αυτή η επιγραφή πιθανώς δημοσιοποιεί την πώληση του σπιτιού σε ερανιστές. Ειδικότερα, κάνει γνωστό ότι οι ερανιστές αν και δεν είχαν καταλάβει ακόμη την οικεία, ήταν ιδιοκτήτες. Το όνομα που καταγράφεται στις σειρές 6 και 7 είναι αινιγματικό. Εάν τοποθετηθεί σε γενική πτώση, συσχετίζεται με όνομα στην πέμπτη σειρά. Εάν όμως η δοτική είναι σωστή, τότε το όνομα “Διευχεί” αντιστοιχεί είτε σε ερανιστή είτε σε πωλητή. Βέβαια, η αναφορά σε πωλητή ήταν ασυνήθιστη στους όρους.³³⁰»

³²⁷ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 17 (μτφρ. δική μου)

³²⁸ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 37, no. 28

³²⁹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 37 (μτφρ. δική μου)

³³⁰ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 37 (μτφρ. δική μου)

6. Αβέβαια είδη σύμβασης (όροι 57-61)

57. Μια πλάκα από Υμητιακό μάρμαρο (Inv. No. I 2339)³³¹.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκε την 1η Φεβρουαρίου 1935, μέσα σε μαρμάρινη σωρό, στην βορειοδυτική γωνία κοντά στο Ωδείο του Αγρίππα³³², στο τμήμα Ν. Αν και η κορυφή και οι δύο πλευρές είναι χτυπημένες, η πέτρα πιθανότατα διατηρείται περίπου στο αρχικό της σχήμα³³³.»

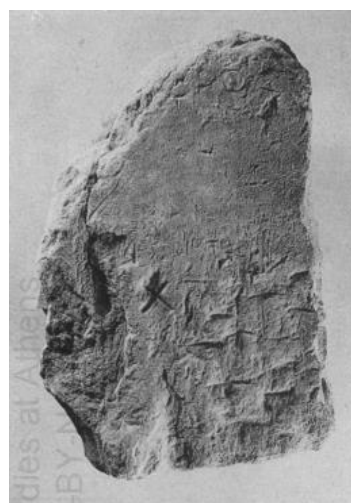
Ύψος: 0,28m

Πλάτος: 0,18m

Πάχος: 0,07m

Ύψος γραμμάτων: 0,018m

ὅρος
Περίπου 4 γραμμές έχουν σβήσει
X

No. 29

«Το σβήσιμο ήταν τόσο έντονο που οποιαδήποτε αποκατάσταση των σωζόμενων σημαδιών είναι μάλλον αδύνατη. Αυτή η πέτρα μπορεί να χρησιμοποιήθηκε για τη σήμανση ενός συνόρου ή μπορεί να ήταν όρος υποθήκης. Το γεγονός ότι καταβλήθηκε κόπος για να εξαλειφθεί η επιγραφή θα οδηγούσε κάποιον να πιστέψει ότι ήταν μια πέτρα υποθήκης. Και στις δύο περιπτώσεις είναι μια καλή απεικόνιση σύμφωνα με την οποία συχνά μόνο η επιφάνεια του όρου που προοριζόταν να φέρει την επιγραφή ήταν λεία, ενώ το κάτω μέρος έμενε ημιτελές, πιθανώς για την εισαγωγή του στο έδαφος³³⁴.»

³³¹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 22, no. 29

³³² Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 50 (μτφρ. δική μου)

³³³ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 22 (μτφρ. δική μου)

³³⁴ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 22 (μτφρ. δική μου)

58. Θραύσμα Πεντελικού μαρμάρου (Inv. No. I 2441)³³⁵.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκε στις 15 Φεβρουαρίου του 1935, σε τοίχο κελαριού ενός σύγχρονου σπιτιού πάνω από το ανατολικό άκρο της Μέσης Στοάς³³⁶, στην ενότητα II³³⁷.»

Ύψος: 0.207m

Πλάτος: 0,128m

Πάχος: 0,053m

Ύψος γραμμάτων: 0,017m

— — δ[— —]
ς ἔρχε[έω]
ς

No. 30

«Γενικά αναφέρεται πως έχει διατηρηθεί η δεξιά πλευρά του λίθου. Πιο πιθανό όμως είναι να έχει κοπεί η δεξιά άκρη της πέτρας σε μία προσπάθεια επαναχρησιμοποίησης της για έναν νέο σκοπό, ενώ η αριστερή της πλευρά παρουσιάζεται τραχιά. Υπάρχουν επίσης δύο εκτιμήσεις για την παραπάνω πέτρα. Αρχικά, πως η επιγραφή τελειώνει με το παραπάνω όνομα και πως το κάτω μέρος της πέτρας παρέμεινε τραχύ με σκοπό την εισαγωγή της στο έδαφος. Πιθανώς να κατατάσσεται στους όρους υποθήκης³³⁸.»

59. Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου (Inv. No. I 2817)³³⁹.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκε στις 25 Απριλίου του 1935, μέσα σε μαρμάρινο σωρό, κοντά στη Βορειοδυτική γωνία του Ωδείου του Αγρίππα³⁴⁰, στο τμήμα N. Το μάρμαρο φαίνεται να είναι σπασμένο από όλες τις πλευρές³⁴¹.»

³³⁵ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 22, no. 30

³³⁶ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 51 (μτφρ. δική μου)

³³⁷ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 22 (μτφρ. δική μου)

³³⁸ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 23 (μτφρ. δική μου)

³³⁹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 23, no. 31

³⁴⁰ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 50 (μτφρ. δική μου)

³⁴¹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 23 (μτφρ. δική μου)

Ύψος: 0,165m

Πλάτος: 0,15m

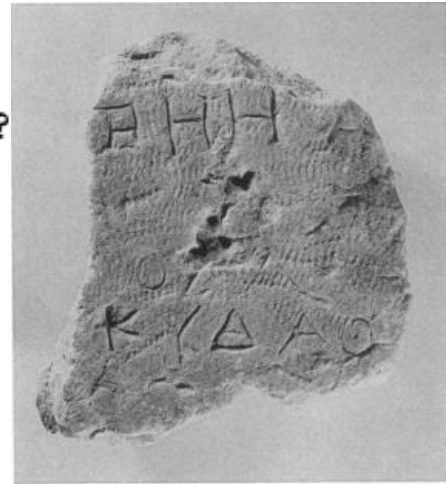
Πάχος: 0,053m

[ὄρος -- κτλ.--]

ΠΗΗ'Α[π]

ολλ[ο]δ[ώρῳι] ?

Κυδαθ[ηναιεῖ]

No. 31

Ύψος γραμμάτων: 0,015m – 0,02m

«Στον χώρο ακριβώς κάτω από τους αριθμούς υπάρχουν ορισμένα ίχνη που μαρτυρούν την ύπαρξη γραμμάτων. Φαίνεται όμως ότι είναι πιθανό να χαράχθηκαν μόνο 3 γραμμές σε αυτή τη πλάκα και το ευρύ διάστημα μεταξύ των γραμμών 1 και 2 να αποδίδεται σε κάποιο αρχικό ελάττωμα της πέτρας. Μπορεί να αποκατασταθεί το όνομα “Απολλόδωρος” ή “Απολλόδοτος”³⁴².»

60. Θραύσμα Υμητιακού μαρμάρου (Inv. No. I 5851)³⁴³.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκε στις 26 Μαΐου του 1939, σε μεικτό Βυζαντινό πλαίσιο, βόρεια του νοτιοδυτικού λουτρού της αγοράς³⁴⁴, στην ενότητα NN. Η πλάκα είναι χοντροκομμένη. Η δεξιά άκρη φαίνεται να είναι όπως η αρχική αλλά σε άλλα σημεία υπάρχουν θραύσματα³⁴⁵.»

Ύψος: 0,12m

Πλάτος: 0,13m

Πάχος: 0,042m

[ὄρ]ο[ς] ἐργασ
[τηρί]ων τῶν
[άνοι]κοδομη
[μέν]ων καὶ [άν]
5 [δρα]πόδ[ων -- --]

Ύψος

γραμμάτων: 0,01m – 0,02m

No. 32

«Αρχικά όσον αφορά τον συγκεκριμένο όρο αναφέρθηκε ότι εμφάνιζε ίχνη γραμμάτων πάνω από την πρώτη σειρά. Η μελέτη και η φωτογραφία του όρου όμως δεν φανερώνουν τίποτα με σιγουριά. Εάν υποθέσουμε όμως ότι όντως υπήρξε κι ‘άλλη γραμμή, είναι

³⁴² John V.A. Fine, ο.π., σελ. 24 (μτφρ. δική μου)

³⁴³ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 23, no. 32

³⁴⁴ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 50 (μτφρ. δική μου)

³⁴⁵ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 23 (μτφρ. δική μου)

απαραίτητο να θεωρήσουμε ότι δύο γραμμές έχουν χαθεί από την κορυφή της επιγραφής, όπου υπάρχει αρκετός χώρος για να χωρέσει τον τύπο “ἐπί ----- ἀρχοντος”³⁴⁶.»

61. Θραύσμα λευκού Ασβεστόλιθου (Inv. No. I 5971)³⁴⁷.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

«Βρέθηκε στις 16 Απριλίου 1947, σε βυζαντινό πλαίσιο βιομηχανικής περιοχής, ανατολικά της Μεγάλης Στέρνας στην αγορά³⁴⁸, στην ενότητα ΟΟ. Σώζεται η αρχική κορυφή, αν και το μεγαλύτερο μέρος του λίθου είναι σπασμένο³⁴⁹.»

[δρο]ς συνοικία[ς]
ΣΤΗΣΓ
ΙΤΛ

Ύψος: 0,095m

Πλάτος: 0,133m

Πάχος: 0,045m

Ύψος γραμμάτων:

0,015m

No. 33

«Ο παραπάνω όρος μπορεί να καταταχθεί σχεδόν με σιγουριά στους όρους υποθήκης, αλλά η έντονη φθορά του δεν επιτρέπει ικανοποιητική αποκατάσταση. Το τελευταίο γράμμα της δεύτερης σειράς μπορεί να θεωρηθεί ως “Γ”. Το ίχνος μίας κάθετης γραμμής στη δεξιά του άκρη παραπέμπει σε άλλο γράμμα. Πιθανό στην Τρίτη σειρά να υπάρχει το σύμβολο “ΤΧ”. Αν ισχύει, τότε μπορούμε να υποθέσουμε πως η οικεία είχε υποθηκευθεί για τουλάχιστον 700 δραχμές³⁵⁰.»

³⁴⁶ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 24 (μτφρ. δική μου)

³⁴⁷ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 24, no. 33

³⁴⁸ Gerald V. Lalonde, ο.π., σελ. 50 (μτφρ. δική μου)

³⁴⁹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 24 (μτφρ. δική μου)

³⁵⁰ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 24 (μτφρ. δική μου)

7. Προσθήκες (όροι 62-63)

62. Προσθήκη α. I (E. M .12867)³⁵¹.

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

UNPUBLISHED EPIGRAPHICAL MUSEUM INSCRIPTION

Δεν γνωρίζουμε την τοποθεσία του όρου.

Ύψος γραμμάτων: 0,015m – 0,02m

ὄρος χω[ρ]
[ί]ον καὶ οἰκ[ί]
[α]ς πεπρα[μ]
[ένω]ν ἐπ[ί]
5 [λύσει ----]

Addendum I, a

63. Προσθήκη b. I³⁵².

Excavations of the Athenian Agora, John V.A. Fine

UNPUBLISHED INSCRIPTION FROM THE KERAMEIKOS AREA

«Δεν γνωρίζουμε την τοποθεσία του όρου. Για την προσθήκη και τη μελέτη του παρακάτω όρου, ο οποίος είναι διαθέσιμος στο Ινστιτούτο Προηγμένων Σπουδών, δόθηκε άδεια από τον Διδάκτωρ Γιάννη Θρεψιάδη, Διευθυντή της Ακρόπολης Αθηνών στην Ελλάδα³⁵³. »

λό[ρος]
χωρίο
πεπρα
μένο

Addendum I, b

Ύψος γραμμάτων:

0,015m – 0,02m

«Η στοίχιση των γραμμάτων στην παραπάνω επιγραφή αποτελεί ασυνήθιστο χαρακτηριστικό για έναν όρο υποθήκης. Η παρουσία της δασείας επίσης είναι ασυνήθιστη σε επιγραφές τέτοιου είδους. Οι λέξεις “ἐπὶ λύσει” ίσως έχουν χαραχθεί κάτω από την τέταρτη σειρά ή πιθανή είναι και η υπόθεση πως ο όρος αυτός μπορεί να έχει δημοσιοποιήσει μία πώληση και όχι μία υποθήκη³⁵⁴.»

³⁵¹ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 24, ADDENDUM I (a)

³⁵² John V.A. Fine, ο.π., σελ. 25, ADDENDUM I (b)

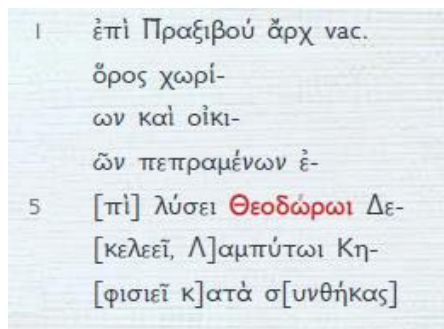
³⁵³ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 25 (μτφρ. δική μου)

³⁵⁴ John V.A. Fine, ο.π., σελ. 25 (μτφρ. δική μου)

8. Προσωπικές προσθήκες (όροι 64-75)

64. Μαρμάρινη πλάκα³⁵⁵.

IG II² 2725

Η επιγραφή αυτή κατατάσσεται στη κατηγορία «Πράσις επι λύσει».

Χρονολογείται περίπου στο 315/4 π.Χ. και βρέθηκε στα Σπάτα Αττικής.

65. Μαρμάρινη πλάκα³⁵⁶.

IG II² 2687

Η επιγραφή αυτή κατατάσσεται στη κατηγορία «Πράσις επι λύσει».

Δε γνωρίζουμε ακριβή χρονολογία του όρου, βρέθηκε στα Πατήσια Αττικής.

66. Μαρμάρινη πλάκα³⁵⁷.

³⁵⁵ M. I. Finley, 1952, "Studies in Land and Credit in Ancient Athens, 500-200 B.C.", σελ. 122, no. 11

³⁵⁶ M. I. Finley, ο.π., σελ. 124

³⁵⁷ M. I. Finley, ο.π., σελ. 137

1 ἐπὶ Πολέμω-
 νος ἄρχον ὄρ-
 [ο]ς χωρίου πεπρα-
 μένου ἐπὶ λύσει
 5 [Λ]ύκωνι Στειριεῖ
 [κ]ατὰ συν[θή]-
 [κ]ας κειμ[έν]-
 [ας πα]ρὰ-
 [— — Στειρ?]ιεῖ.

IG II² 2727

Η επιγραφή αυτή κατατάσσεται στη κατηγορία
 «Πράσις επι λύσει».

Χρονολογείται περίπου στο 312/11 π.Χ. και
 βρέθηκε στις Αχαρνές Αττικής.

67. Μαρμάρινη πλάκα³⁵⁸.

1 ἐπὶ Πραξι[β]-
 ούλου ἄρχον-
 τος ὄρος οἰκία-
 ς πεπραμένη-
 5 ς ἐπὶ λύσει Λυ-
 σικλεῖ Ἀθμονε-
 ῖ Ἰ^ρΗΗ.

IG II² 2744

Η επιγραφή αυτή κατατάσσεται στη κατηγορία
 «Πράσις επι λύσει».

Χρονολογείται περίπου στο 315/4 π.Χ. και βρέθηκε
 στο δυτικό άκρο της Ακρόπολης.

68. Μαρμάρινη πλάκα³⁵⁹.

1 [ἐπὶ] Πραξιβού-
 [λου] ἄρχοντος
 [ὄρος οἰ[κίας πε-
 [πραμένης ἐπὶ λύ]-
 5 [σει — — —]

IG II² 2745

Η επιγραφή αυτή κατατάσσεται στη κατηγορία
 «Πράσις επι λύσει».

Χρονολογείται περίπου στο 315/4 π.Χ. και
 βρέθηκε στην Αθήνα.

³⁵⁸ Μ. Ι. Finley, ο.π., σελ. 139

³⁵⁹ Μ. Ι. Finley, ο.π., σελ. 143

69. *Μαρμάρινη πλάκα*³⁶⁰.

1 [ἐ]πὶ **Νικοκλέου**-
 ς ἄρχοντος ὄρο-
 [ς] χωρίων καὶ οἰ-
 [κ]ίας καὶ τοῦ ὕδα-
 5 [τ]ος τοῦ προσόν-
 [τ]ος τοῖς χωρίοι-
 [ς κ]λήρων δυεῖν
 [ἀπ]οτετιμημέν-
 [ων π]αισὶν ὀρφα-
 10 [νοῖ]ς τοῖς Χαρί-
 [ου ἰ]σοτελοῦς Χ-
 [αῖρ]ίππῳ καὶ Χ-
 [αρί]αι. vac.

IG II² 2657

Η επιγραφή αυτή κατατάσσεται στη κατηγορία
 «Υποθήκη».

Χρονολογείται περίπου στο 302/1 π.Χ. και βρέθηκε
 στις Αχαρνές Αττικής.

70. *SEG 19:184*³⁶¹.

1 **ὄρος χωρίου καὶ**
οἰκίας πεπρα-
 μένων ἐπὶ λ-
 ύσει Ἀρκέσαν-
 5 τι Εὐωνυμεῖ
 XXXX.

Η επιγραφή αυτή κατατάσσεται στη κατηγορία
 «Πράσις ἐπὶ λύσει».

Χρονολογείται περίπου στον 4^ο αἰώνα π.Χ. και
 βρέθηκε στην Τρικόρινθο Αττικής

³⁶⁰ M.I. Finley, ο.π., σελ. 142

³⁶¹ *Inscriptions Packhum*

71. IG II² 2724³⁶²

1 [ἐπὶ ἄρχοντος Ἀπ]-
[ολλ]οδώρου ὄρος
[χωρί]ου καὶ οἰ[κί]ας καὶ
[κήπο]υ πεπρα[μ]ένων
5 [ἐπὶ λ]ύσει Εὐθυκλεῖ
[Ἀγγ]εληθεν Ἰ^α κατὰ
[τὰ]ς συνθήκας τὰς
[κει]μένους παρὰ Γ'νι-
[φ]ωνίδει Σουνιεῖ
10 [κ]αὶ ἐτέρω<ι> Ἰ^α [Δ.] ΗΗ.

Η επιγραφή αυτή κατατάσσεται στη κατηγορία «Πράσις επι λύσει».

Χρονολογείται περίπου στο 319/8 π.Χ. και βρέθηκε στο Κορωπί Αττικής³⁶³.

72. IG II² 2700³⁶⁴

1 [ὄρος χω]ρίο[υ]
[κα]ὶ οἰκίας πε-
[π]ραμένων ἐπ-
ὶ λύσει ἐρανισ-
5 ταῖς τοῖς με-
τὰ Φίλωνος
ΧΧ.

Η επιγραφή αυτή κατατάσσεται στη κατηγορία «Πράσις επι λύσει».

Δε γνωρίζουμε ακριβή χρονολογία, βρέθηκε στον ναό του Δαφνίου Απόλλωνα στην Καισαριανή Αττικής³⁶⁵.

³⁶² *Inscriptions Packhum*

³⁶³ M. I. Finley, ο.π., σελ. 123

³⁶⁴ *Inscriptions Packhum*

³⁶⁵ M. I. Finley, ο.π., σελ. 129

73. IG II² 2695³⁶⁶

1 [ὄρος χωρίου]
[καὶ οἰκίας]
[πεπραμένων]
[ἐπὶ λύσει Σ]οφοκλε[ῖ]
5 [Ἰππ]οτομάδει
— — Ἰ^πΗ
— — οκλεῖ Αἰθ[α]-
[λίδηι —].

Η επιγραφή αυτή κατατάσσεται στη κατηγορία «Πράσις επι λύσει».

Δε γνωρίζουμε ακριβή χρονολογία, βρέθηκε κοντά στα Σπάτα Αττικής³⁶⁷.

74. IG II² 2726³⁶⁸

1 ἐπὶ Πραξιβούλου
ὄρος χωρίου κα[ῖ]
οἰκίας πεπραμ-
ένων ἐπὶ λύσει
5 [[Νικογένει] Αἰξω
6a ΗΗΗΗΔΔ-
7 ΔΔΓΓΗΗΙΙΧ
6b κατὰ συνθή-
8 κας τὰς κειμένας
παρὰ Χαιρεδήμωι
10 Ῥαμν.

Η επιγραφή αυτή κατατάσσεται στη κατηγορία «Πράσις επι λύσει».

Δε γνωρίζουμε ακριβή χρονολογία, καθώς και η τοποθεσία είναι αόριστη. Βρέθηκε στην Αττική.

75. SEG 21:654³⁶⁹

1 [ἐπὶ] Π[λει]σταίνου ἀρχ[οντος]
ὄρο[ς] χωρίου καὶ οἰκίας τῆς <ἐ>πὶ τῶι
.4-5.1 {²⁷[χωρίω]ι?}²⁷ ἀποτετιμημένων εἰς τὴν
[προῖ]κα Νικοστράτει Ἡρακλείτου
5 ἐκ Κεραμέων θυγατρὶ ΧΙ^π.

Η επιγραφή αυτή κατατάσσεται στη κατηγορία «Αποτίμημα προικός».

Χρονολογείται περίπου στο 141/40 π.Χ. και βρέθηκε στη Βραυρώνα Αττικής.

³⁶⁶ *Inscriptions Packhum*

³⁶⁷ M. I. Finley, ο.π., σελ. 166

³⁶⁸ *Inscriptions Packhum*

³⁶⁹ *Inscriptions Packhum*

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Βοηθητικοί πίνακες 5^ο κεφαλαίου

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ

No. Επιγραφής	Είδος επιγραφής	Χρονολογία
Γ37	Πράσις επι λύσει	4 ^{ος} αιώνας
Γ38	Πράσις επι λύσει	4 ^{ος} αιώνας
Γ41	Πράσις επι λύσει	309/8 π.Χ.
Γ42	Πράσις επι λύσει	363/2 π.Χ.
Γ44	Πράσις επι λύσει	315/4 π.Χ.
Δ53	Υποθήκη	291/0 π.Χ.
Δ54	Υποθήκη	359/8 π.Χ.
Η64	Πράσις επι λύσει	315/4 π.Χ.
Η66	Πράσις επι λύσει	312/1 π.Χ.
Η67	Πράσις επι λύσει	315/4 π.Χ.
Η68	Πράσις επι λύσει	315/4 π.Χ.
Η69	Υποθήκη	302/1 π.Χ.
Η70	Πράσις επι λύσει	4 ^{ος} αιώνας
Η71	Πράσις επι λύσει	319/8 π.Χ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2. ΤΙΜΕΣ

No. Επιγραφής	Είδος επιγραφής	Που βρέθηκε	Στοιχεία	Αναγραφόμενη τιμή
Γ22	Πράσις επι λύσει	Αγορά / Μέση Στοά	Όρος χωρίου και οικίας	2.000
Γ24	Πράσις επι λύσει	Αγορά/ Νότια Στοά	Όρος οικιών	1.000
Γ27	Πράσις επι λύσει	Αγορά/ Ωδείο Αγρίππα	Όρος χωρίου και οικίας	3.000
Γ29	Πράσις επι λύσει	Αγορά/ Ωδείο Αγρίππα	Όρος οικίας και καπηλείου και κήπου	500
Γ33	Πράσις επι λύσει	Αγορά/ Ναός Αγίων Αποστόλων	Όρος οικίας	3.000
Γ38	Πράσις επι λύσει	Αγορά/ Θόλος	Όρος χωρίου	600
Γ39	Πράσις επι λύσει	Αγορά/ Πλατεία Αγοράς	Όρος χωρίου	1.100
Γ40	Πράσις επι λύσει	Αγορά/ Μέση Στοά	Όρος οικίας	1.500
Γ41	Πράσις επι λύσει	Αγορά/ Ναός Διονυσίου Αεροπαγείτου	Όρος οικίας	700

Γ42	Πράσις επι λύσει	Μαρούσι	Όρος χωρίου	2.000
Γ43	Πράσις επι λύσει	Σούνιο	Όρος χωρίου και οικίας	1.500
Γ44	Πράσις επι λύσει	Βάρη	Όρος οικίας και χωρίου και οικίας εν άστει	3.000
Γ45	Πράσις επι λύσει	Ηράκλειο	Όρος χωρίου και οικίας	3.000
Γ46	Πράσις επι λύσει	X	Όρος χωρίου	900
Γ47	Πράσις επι λύσει	X	Όρος χωρίου	500
Γ48	Πράσις επι λύσει	Κεραμικός	Όρος χωρίου και οικίας	2.000
Γ50	Πράσις επι λύσει	X	Όρος χωρίου	500
Δ53	Υποθήκη	Ελευσίνα	Όρος οικίας	200
Δ54	Υποθήκη	X	Όρος χωρίου και οικίας	1.000
Ε56	Πράσις	Αρχαία Αγορά	Όρος οικίας	2.000
Η65	Πράσις επι λύσει	Πατήσια	Όρος οικίας, χωρίου	2.500
Η67	Πράσις επι λύσει	Ακρόπολη	Όρος οικίας	700
Η70	Πράσις επι λύσει	Τρικόρινθος	Όρος χωρίου και οικίας	4.000
Η71	Πράσις επι λύσει	X	Όρος χωρίου και οικίας και κήπου	260
Η72	Πράσις επι λύσει	X	Όρος χωρίου και οικίας	2.000
Η73	Πράσις επι λύσει	X	Όρος χωρίου και οικίας	600

ΠΙΝΑΚΑΣ 3. ΔΗΜΟΙ

<i>No. Επιγραφής</i>	<i>Είδος</i>	<i>Που βρέθηκε</i>	<i>Δήμος Δανειστών</i>
Γ24	Πράσις επι λύσει	Αρχαία Αγορά	Δήμος Παιανίας
Γ29	Πράσις επι λύσει	Αρχαία Αγορά	Δήμος Φαλήρου
Γ30	Πράσις επι λύσει	Αρχαία Αγορά	Δήμος Γαργητού
Γ31	Πράσις επι λύσει	Αρχαία Αγορά	Δήμος Θυμαϊτάδων
Γ33	Πράσις επι λύσει	Αρχαία Αγορά	Δήμος Κεραμέων
Γ36	Πράσις επι λύσει	Αρχαία Αγορά	Δήμος Βατής
Γ37	Πράσις επι λύσει	Αρχαία Αγορά	Δήμος Αναφλύστου
Γ38	Πράσις επι λύσει	Αρχαία Αγορά	Δήμος Πίθου
Γ42	Πράσις επι λύσει	Μαρούσι	Δήμος Αθμονέων
Γ43	Πράσις επι λύσει	Σούνιο	Δήμος Φρεαρρίων
Γ44	Πράσις επι λύσει	Βάρη	Δήμος Αλδων Αιξωνίδων
Γ51	Πράσις επι λύσει	Καλύβια Κουβαρά	Δήμος Προσπαλτίων
Δ53	Υποθήκη	Ελευσίνα	Δήμος Οινόης
Ε55	Πράσις	Αρχαία Αγορά	Δήμος Μελίτης
Η65	Πράσις επι λύσει	Πατήσια	Δήμος Αφιδνών
Η66	Πράσις επι λύσει	Αχαρναί	Δήμος Στειρίας
Η67	Πράσις επι λύσει	Δυτικό άκρο Ακρόπολης	Δήμος Αθμονέων
Η70	Πράσις επι λύσει	Τρικόρινθος	Δήμος Ευωνύμου
Η71	Πράσις επι λύσει	Κορωπί	Δήμος Αγκύλης
Η73	Πράσις επι λύσει	Σπάτα	Δήμος Ιπποτομάδων